

hrvatski **VOJNIK**

CIJENA 30 D

BROJ 1
GOD. I
STUDENI 91.

PORUKA VRHOVNOG ZAPOVJEDNIKA
HRVATSKE VOJSKE DR FRANJE TUĐMANA
BRANITELJIMA LIJEPE NAŠE

○ **RAZGOVOR:**
GENERAL ANTON TUŠ

○ **RAŠČLAMBA:**
GEOSTRATEŠKE
OSOBITOSTI
DUBROVNIKA

**Glasilo Ministarstva
obrane Republike
Hrvatske i Glavnog
stožera Hrvatske
vojske**

Odgovorni urednik:
Stjepan Adanić

Izvršni urednik:
Stjepo Martinović

Grafički urednik:
Branko Radigović

U redaktořskoj i
grafičko-tehničkoj obradi
ovoga broja sudjelovali:
Snježana Acinger,
Ratko Čunčić,
Zrinka Krečić,
Željko Kušić,
Marika Malečkova,
Nikica Staničić
i Ivo Žanić

Elektronska priprema
likovnih priloga:
KVIZ - SIGNUM

Tisak:
Hrvatska tiskara,
41000 ZAGREB,
Av. bratstva i jedinstva 4

Adresa uredništva:
41000 ZAGREB,
Opatička 1.

GOJKO ŠUŠAK:
**BORITE SE
HRABRO
I MUDRO!**

6

GENERAL ANTON TUS:

**RUŠIT ĆEMO
ZRAKOPLOVE
I NAD
ZAGREBOM!**

6 - 10

**SANITET SE
RAĐAO
ZAJEDNO
S VOJSKOM**

16 - 17

**»VARAŽDINSKI RECEPT«
ZA ARMIJSKE
OPSJENARE**

18 - 19

**RAZORENA
HRVATSKA
BAŠTINA**

38 - 39

**SNAJPERIST
IZ PARIZA**

14

**PUŠČANIM
RAFALOM
OBORIO MIG!**

24 - 25

**DUBROVNIK
SMANJUJE
VELIKU
SRBIJU**

32 - 33

**DO PAKLA
I NATRAG**

36 - 37

HRVATSKO VOJNIŠTVO U OBRAMBENOM RATU ZA SLOBODNU I TERITORIJALNU CJELOVITOST HRVATSKE

Nobičajeno je u svijetu da vojna ministarstva, ili njihove institucije, izdaju glasila sa zadaćom razmatranja sveukupne problematike vojništva i obrane domovine. Takva potreba pojavila se danas i u nas, kad - radi obrane Hrvatske i njezine demokracije - radimo na ustrojstvu hrvatske vojske, i to u posebno teškim ratnim okolnostima. To su i razlozi pokretanju "Hrvatskoga vojnika". Njegova je bitna zadaća da bude promicatelj svijesti o postojanju i važnosti i hrvatske povijesti i sadašnjice bivstvovanja i hrvatske ratne i vojne vještine. Glasilo hrvatskoga vojništva mora preuzeti ulogu proučavanja hrvatske ratne povijesti koje je u razdoblju jugoslavenskoga zajedništva bilo zapostavljeno, omalovažavano, pače i potpuno porican, radi promicanja i odgoja i na toj sastavniči duhovnog bića hrvatskoga naroda.

Spoznaje o hrvatskoj vojnoj povijesti stare su koliko i hrvatsko ime. Potječu još iz pradomovine, iz Irana i Zakarpata. O hrvatskom vojništvu i snazi postoje mnoga svjedočanstva od dolaska u ovu domovinu između Drave, Dunava i Jadranu. Hrvatska je bila u stalnom ratnom procljepu između Bizantinaca i Franaka, Saracena i Mlečana, Germana i Mađara, Srba i Bugara. Sačuvani su vjerodostojni podaci iz vremena vladara hrvatske narodne dinastije, od VIII do XI stoljeća: knezova Ljudevit Posavskog i Borne, Domagoja i Branimira, kralja Tomislava, Petra Krešimira IV i Zvonimira. U to doba Hrvatska je bila među najjačim državama u ovom dijelu Europe i baš zbog te vojne snage s Hrvatima su nastojali biti u savezu gotovo svi narodi s kojima su dolazili u dodir. Posebno je zanimljiv podatak o hrvatskim stražama u službi maurskih vladara,

u X stoljeću u Cordobi. O hrvatskoj vojnoj tradiciji dalje svjedoči snažni otpor mongolskom nadiranju u Hrvatsku u XIII stoljeću, te borbe s Mlečanima za obranu hrvatske obale, ali i otpori samovolji pojedinih vladara u državnoj zajednici s Mađarima. Hrvatsko vojno iskustvo osobito je došlo do izražaja u četiri stoljetna hrvanje s turskim osvajačem, od XIV do XVIII stoljeća, pa i u prošlom stoljeću. Višedesetljetne hrvatske obrambene linije na Vrbasu, Uni, Korani i Kupi, obrana Jajca, Beograda, Morovića, Klisa, Krupe, Sigeta, Gvozdanskog, Bihaća, Sliska, Senja i drugih gradova nezaobilazni su bilježi u hrvatskoj ratnoj i vojnoj, ali i nacionalnoj povijesti. U tom postupnom hrvatskom povlačenju pred jačim napadačem hrvatsko državno područje svedeno je na uski pojas od Drave do Jadranu, na "ostatke ostataka nekoć slavnoga Kraljevstva Hrvatske" i tek će biti nešto prošireno i dobiti današnji oblik polunomeseca u protuturskoj ofenzivi u XVII i XVIII stoljeću. Svijest o nekadašnjem hrvatskom državnom području između Vrbasa i Une očuvat će se u nazivu Turska Hrvatska, koji se za te krajeve upotrebljavao čak i na zemljopisnim kartama sve do našega stoljeća. Hrvati su sudjelovali i u mit pretvorenoj Kosovskoj bitki (1389), zatim u bitkama kraj Nikopolja (1396) i Varne (1444). U Kravanskoj bitki (1493) izgino je "cvijet hrvatskoga plemstva". Poznata bitka kraj Sliska (1593) bila je, nakon bitke za Siget (1566) i bitke kraj Lepanta (1571), jedna od prekretnica u europskom ratu za zaustavljanje turskog napredovanja. I onda kad su se Hrvati našli razdvojeni u više država, pod Mlečima, u Habsburškoj Monarhiji ili u Turskom Carstvu, mnogi hrvatski junaci isticali

su se ratničkom vještinom i postizali visoke, pa i najviše vojne i državno-upravne položaje. U službi spomenutih dvaju carstava, od XVI do XIX stoljeća, gotovo da nije bilo bitke od Bagdada do Rajne, od Lombardije do Hočima i Moskve u kojoj nisu sudjelovali i isticali se i hrvatski vojnici. Hrvati su posebno u srednjoj Europi stekli vojničku slavu u tridesetogodišnjem ratu, pa i drugima sve do napoleonovskih ratova, usput dobivši i ozloglašeno ime plaćenika (panduri baruna Trenka i dr.).

U

XIX stoljeću hrvatska vojska, pod zapovjedništvom bana Jelačića, porazila je u više bitaka mađarsku vojsku. Hrvatska se tada borila za svoju samostalnost i ujedinjenje hrvatskih zemalja protiv mađarskog imperijalizma, koji je pod gesmom četrdesetosmaške revolucije prijetio Hrvatskoj s velikom Ugarskom od Karpata do Jadranu.

U

prvom svjetskom ratu Hrvati se bore na ratištima diljem Europe, od Tirola i Rajne, do Srbije i Albanije, Karpata i Galicije u sastavu austro-ugarske vojske, ali u posebnim hrvatskim domobranskim pukovnjama. Za ostvarenje vlastite države u okviru Jugoslavenske ideje, u Rusiji Hrvati organiziraju dobrovoljačke jedinice. Ali tu će pasti i prve žrtve u sukobu hrvatskih južnoslavenskih iluzija s velikosrpskim hegemonizmom.

P

ovijest često stavlja narode u zdvojene situacije. U drugom svjetskom ratu, stjecajem okolnosti, Hrvati su se našli na dvije strane. Nakon propasti Jugoslavije 1941. godine proglašena je, pod okriljem sila Osovine, u okviru "novog europskog poretka" - Nezavisna Država Hrvatska. Hrvatski narod težio je oživotvorenju toga cilja sveukupnoga hrvatskoga političkog života, ali se on nije mogao ostvariti

posebnim okolnostima, u jednom od najpresudnijih trenutaka hrvatske povijesti. Od uspostave demokratske vlasti, pobjedom HDZ-a na prvim slobodnim izborima ciljem ostvarenja pune državne suverenosti i samostalnosti Hrvatske, bili smo neprekidno suočeni s pogibelji vojnog udara. A ta JNA bila je ne samo dogmatski komunistička već i tehnički (poslije sovjetske) najbolje naoružana vojska u Europi. Za obranu demokratskog ustavnog poretku stajale su nam na raspolaganju samo redarstvene snage MUP-a, koje je također trebalo preoblikovati. U danim okolnostima donio sam odluku o stvaranju posebnih jedinica Zbora narodne garde za potrebe MUP-a, ali pod Ministarstvom obrane, s jasnim ciljem stvaranja regularne hrvatske vojske. (Tada još zbog zakonskih razloga nismo mogli ići izravno na to).

B

rigade ZNG-a u ovom našem obrambenom domovinskom ratu protiv jugokomunističke armije i srpskocetničkih odreda ubrzo su izrasle u pravu jezgru hrvatske vojske. Danas, ne samo Hrvati, nego i drugi građani Republike Hrvatske, u sastavu jedinica ZNG-a i MUP-a vode obrambeni rat u neravnopravnoj borbi s velikosrpskom okupatorskom vojnom silom. Hrvatski gardisti i redarstvenici, kao pripadnici nove hrvatske vojske, već su svojim junaštvom ispisali slavne stranice najnovije hrvatske vojne povijesti. U obrani Vukovara, Vinkovaca i Osijeka, Pakraca i Lipika, Otočca, Gospića i Dubrovnika, u zauzimanju mnogih vojnih garnizona i skladišta od Varaždina, Koprivnice, Bjelovara, Daruvara, Zagreba, Samobora do Zadra, Šibenika, Splita i Ploča - pisane su nove stranice naše ratne povijesti.

N

e jednaka borba u nametnutom ratu ujedinila je absolutnu vježnu hrvatskoga naroda i građana Hrvatske, bez obzira na nacionalno i vjersko podrijetlo, na političku opredijeljenost u prošlosti i sadašnjosti. U sastavima hrvatskih obrambenih snaga bore se hrvatski ljudi iz svih krajeva, od Slavonije do Dalmacije, od Like do Počavine, od Banije do Bilogore, od Međimurja do Istre, od Hercegovine do Zagorja, od Zagreba do Dubrovnika. U njima se nalaze i brojni hrvatski iseljenici koji su u tuđini, i pod tuđim zastavama, stekli vojničko iskustvo, a danas se u domovini bore za ostvarenje višestoljetnoga hrvatskog nacionalnog cilja - za potpuno suverenu i samostojnu hrvatsku državu.

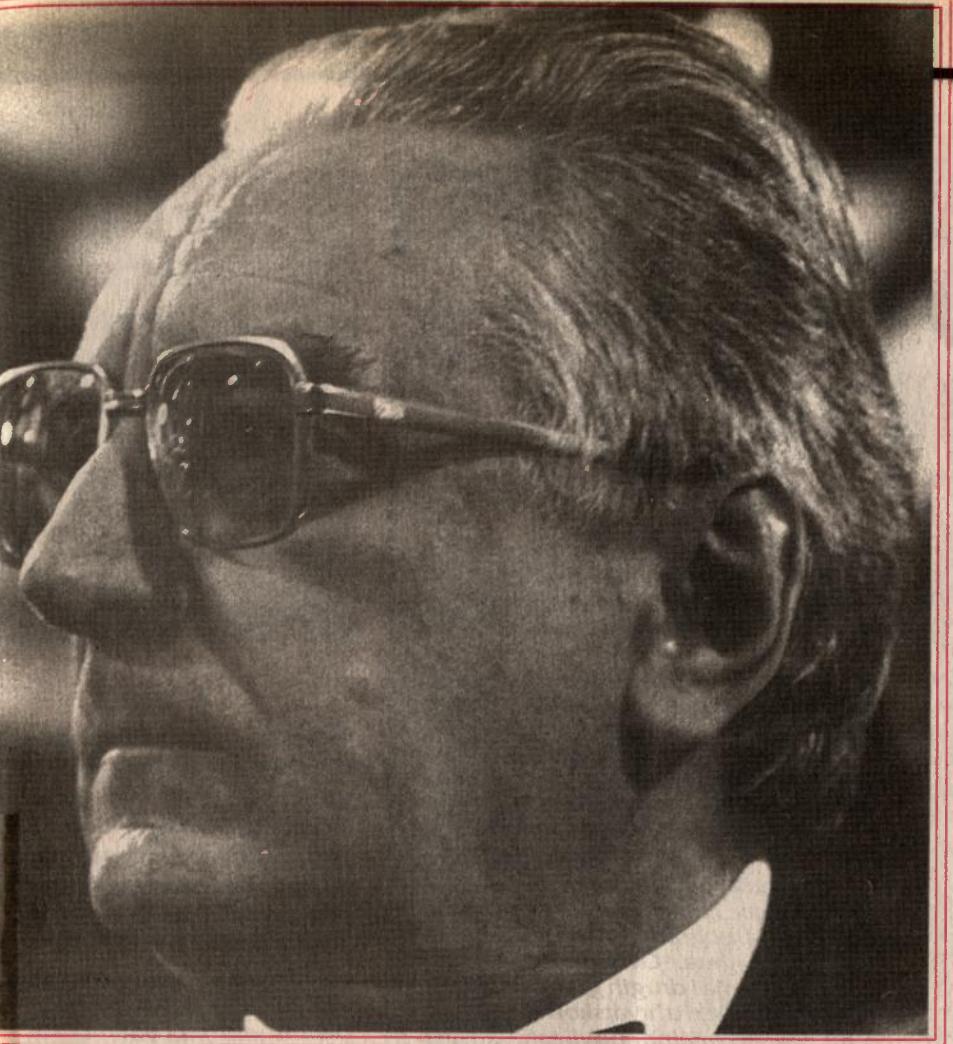
U

stvaranju i opremanju naših obrambenih snaga moramo svladati neprestotine teškoće, otimati oružje - u početku golin rukama, a danas već i osvojenom tehnikom. Usprkos veoma nepovoljnim ratnim i međunarodnim okolnostima, mi uspješno izgrađujemo svoju oružanu silu. Ona po svom ustroju, časničkom kadru, moralu i unutarnjem redu mora u svemu biti nova, hrvatska vojska: spremna i sposobna da ispunji svetu dužnost obrane slobode i teritorijalnog integriteta Hrvatske.

S

vakim danom, naše oružane snage postaju jače, organizirane i stručno osposobljenije. I neće proći dugo vremena, čemu mora pridonositi i ovaj list, hrvatske oružane snage bit će kadre protjerati okupatora iz svake stope naše domovine Hrvatske.

dr. Franjo Tuđman

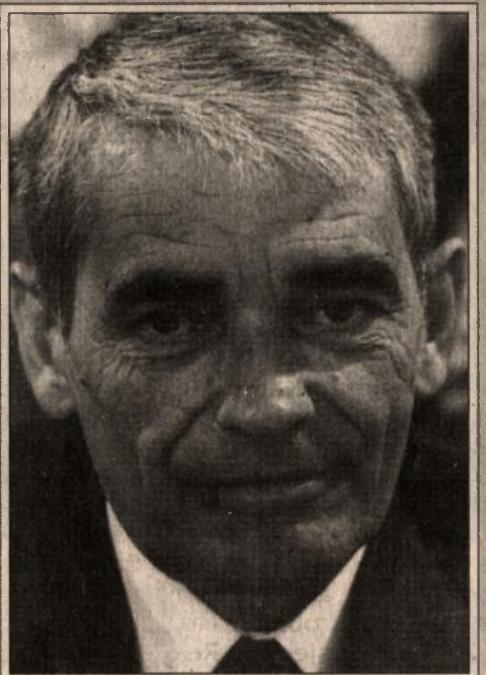
GOJKO ŠUŠAK:

BORITE SE HRABRO I MUDRO!

Od osmoga mjeseca prošle godine naša Hrvatska izložena je bestialnim napadima jugoslavenske vojske i velikosrpskih okupatora koji nisu prezali ni pred čim da sruše hrvatsku demokratsku vlast, da razore Hrvatsku, satru hrvatskog nacionalnog duha i na našoj zemlji stvore veliku Srbiju, kada već nisu mogli sačuvati unitarističku i hegemonističku Jugoslaviju. Nismo im to dopustili i nikad nećemo. Bili smo goloruki, nenaoružani, ali svjesni da Hrvatsku ne smijemo dati. Postupno smo organizirali gardu, s malo oružja koje smo nabavljali kako smo znali i mogli. Bezočni i svakim danom sve razorniji napadi agresora i terorista prisilili su nas da odlučno i sustavno stvaramo Hrvatsku vojsku. Utemeljen je Glavni stožer, utvrđen je sistem subordinacije, poboljšali smo naoružanje, opremljenost i borbenu spremnost. I dalje se susrećemo s teškoćama, prvenstveno pri nabavi oružja i opreme.

Europa više ne može zatvarati oči pred zločinom koji se odigrava u njezinu srcu. Pitanje je dana priznavanja naše neovisnosti. Diplomatsko priznavanje Republike Hrvatske neće riješiti sve naše probleme. Zato se borimo i borit ćemo se na sve načine, na bojištu, na diplomatskom i informativnom planu, koliko god bude potrebno.

"Hrvatski vojnik" još je jedan oblik naše borbe za autentični i istiniti prikaz rata protiv Hrvatske. Ovo je, dični hrvatski vojnici, vaše glasilo, to je još jedan napor da zaokružimo silku o zajedničkoj nam borbi za suverenu i slobodnu Hrvatsku. Vojnik u Slavoniji mora znati što se događa na bojištima u Lici, Dalmaciji, na Baniji i ostalim dijelovima Hrvatske. Nakon rata, u slobodnoj neovisnoj državi, "Hrvatski vojnik" bit će stručni tjednik koji će poduprijeti vojnu edukaciju.

Ovom prigodom želim poručiti svakom hrvatskom borcu da sačuva vjeru, mudrost i zdrav razum, jer će time sačuvati i vjeru u Hrvatsku, onaku kakvu trebamo i za kakvu se borimo, slobodnu, svetu i neovisnu. Mi kao kršćani i vjernici ne možemo prihvati da moramo nekoga ubiti, ali i Bog nam nalaže da imamo pravo zaštititi svoj život, život svoje obitelji, a i Hrvatska je naša obitelj. Zato se moramo boriti. To je danas naša osobna, domovinska i povijesna obveza. Borite se hrabro, odlučno, a nadasve mudro, jer i jedan izgubljen život previše je teško pravdati i pred ljudima i pred Bogom. Mi branimo svoje i nećemo odustati dok okupatore ne protjeramo s naših vjekovnih ognjišta. Krvarit ćemo, ali pobjeda je naša!

razgovor

General
Anton Tus,
pročelnik
Glavnog
stožera
Hrvatske
vojske:

RUŠIT ĆEMO ZRAKOPLOVE I NAD ZAGREBOM!

General Anton Tus nedvojbeno je jedna od najznačajnijih ličnosti koje je Hrvatska vojska i obrana Hrvatske stekla u proteklih šest tijedana. Bivši komandant RV i PVO, dakle elitnih jedinica bivše JNA, a sada pročelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske, po mnogima znatno će doprinijeti profesionalizaciji hrvatske oružane sile, pred kojom sada ne stoe samo obrambeni zadaci nego i oslobađanje okupiranih hrvatskih teritorija. General Tus rođen je 22. 11. 1931. godine u Bribiru, drevnom gradiću Podvelebitskog primorja. Nakon rata, u kojem sudjeluje kao partizan-kurir, pohađa učiteljsku školu u Kastvu i Krku. No, Antunu Tusu nije bilo suđeno da bude učitelj: nadjačalo je nagnuće za pilotskim pozivom. Kao pilot lovačkih zrakoplova stekao je golemo letačko iskustvo, pilotirajući najsvremenijim borbenim letjelicama, kao što su primjerice MIG 29 i ame-

rički F-16. Najbliži Tusovi suradnici podsjećaju nas kako je generalov dolazak u Hrvatsku bio prijelomni trenutak za brojne Hrvate i građane Hrvatske u JNA, koji su, iako u informativnoj blokadi, lakše spoznali što se to zapravo zbiva u Hrvatskoj, a domovinska čast i građanska dužnost nalagala im je da i oni uzmu svoje mjesto u obrani Hrvatske. O generalu Tusu mišljenja su nepodijeljena, a zna to i neprijatelj - riječ je o pravom strategu.

* **Gospodine Tus, kao pročelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske dosad niste intervjuirani. Hrvatska javnost vaš je povratak prihvatile s neskrivenim oduševljenjem: smatra vas profesionalnim vojnikom kakav je Hrvatskoj nedostajao. Kada i kako je došlo do vašeg imenovanja za tu odgovornu i časnu dužnost?**

-21. rujna kad je službeno objavljen rat Hrvatskoj. Tada je armijski vrh preko

saveznog sekretara za NO objavio svoju opciju razrješenja jugoslavenske krize, a to je oružana akcija u cilju "pacifikacije" Hrvatske. General Kadrijević nikad nije priznao hrvatsku vlast, štoviše suspendirao je federalnu vlast stigavši tako do završnog čina vojnog puča. Shvativši da je Hrvatska izložena vojnoj agresiji, aktivno sam se uključio u obranu Hrvatske. Predsjednik Republike i Vrhovni zapovjednik imenovao me pročelnikom Glavnog stožera Hrvatske vojske. Krizni štabovi ostaju stožeri civilne vlasti, provode najšire obrambene pripreme: vode regrutno-mobilizacijske poslove i oživotvoruju materijalno-logističku podršku vojske i građana. Svako drugo rješenje bilo bi nestručno.

* **U kakvim ste uvjetima došli na čelo Glavnog stožera i kakvo ste stanje naslijedili?**

Osvajačkom pohodu armije u početku okupacije Hrvatske suprotstavili su se građani hrvatskih sela i organi MUP-a RH. Poznato je da su naše oružane snage mogle narastati samo u okvirima MUP-a. Razvojem brigada ZNG-a i ukupnim naranjanjem obrambenih snaga Hrvatske bilo je neophodno da se formiraju oružane snage izvan saставa MUP-a i da se definiraju svi nivoi taktičkog, operativnog i strategijskog zapovijedanja. Dakle, uspostava zapovijedanja po vertikali bio je prvi zadatak. Vrlo brzo spoznali smo da regionalne krizne štabove valja zamijeniti operativnim vojnim zapovjedništvima koja će se baviti isključivo vojnom problematikom. Krizni štabovi ostaju stožeri civilne vlasti, provode najšire obrambene pripreme: vode regrutno-mobilizacijske poslove i oživotvoruju materijalno-logističku podršku vojske i građana. Svako drugo rješenje bilo bi nestručno.

* **Kako s vojnoprofesionalnog aspekta tumačite dosadašnju ulogu kriznih štabova?**

-Teško je sad prigovarati. Krizni štabovi odigrali su pozitivnu ulogu. Stvarala se Hrvatska vojska i to ni od čega. Domoljubi koji su branili rodnu grudu bili

su organizirani na teritorijalnoj osnovi, u svojim mjestima koja su bila prva na udaru. Sasvim je bilo logično da vlast u tim mjestima obnaša i vojne funkcije, organizira otpor osvajaču. Općinski i gradski krizni štabovi i nadalje su potrebni, ali na sektoru općeobrambenih zadataka, dok bi njihovo miješanje u oružanu borbu bilo odista štetno. Bez kriznih štabova naš koncept obrane, koji nužno uključuje sve potencijale društva, ne bi bio djelotvoran. Na regionalnom planu krizni štab nije uspijevalo odvojiti snage od svojih mesta i zapovijediti snagama u prostoru regije. Zato sam odmah po dolasku ustrojio operativne zone i operativni stupanj zapovijedanja. Funkciju zapovijedanja u potpunosti je preuzeo zapovjedništvo zone, formirano od profesionalnih kadrova - časnika bivše JNA, pričuvenih časnika i zapovjednika stasalih od boraca. Na najvišim zapo-

danim borbenih djelovanja, no moral jača s vremenom i novim vatrešnim krštenjima. Jednako tako i poticanjem druželjublja među vojnima.

* Nakon osnivanja brigada došli smo u situaciju da trebamo ustrojiti veće mobilne jedinice koje se prema potrebi mogu koristiti tamo gdje se vode najžešće i najjače borbe?

- Imamo takve sastave. Operativne grupe tvore udarnu snagu vojnog dijela oružane sile. To je elastična kombinacija vojne sile i općenarodnog otpora. Borimo se na vlastitoj teritoriji i u tome se ogleda naša prednost pred neprijateljem, koji je klasični agresor. Time omogućujemo ostvarenje najpotpunijeg oblika oružane borbe, kombinaciju klasičnoga vojnog djelovanja, partizanskog, gerilskog, diverzantskog i narodnog otpora.

* Govorilo se dugo o "sukobu niskog intenziteta", što sad više nije slučaj, lako još nisu upotrijebljena sva sredstva ni s armijske ni s naše strane. Kakav je u tim uvjetima učinak naših, a kakav snaga agresora?

- Za rat protiv svog naroda, JNA se nije spremala. On je suprotan njezinu društvenom biću, njezinoj namjeni i povijesnoj ulozi. Zato se JNA raspada. Ovaj rat povelji su oni iz vrha JNA koji nisu shvatili ili nisu željeli shvatiti procese što vladaju u ovom dijelu svijeta. Armijska vrhuška drži da je povijesno odgovorna za očuvanje SFRJ i JNA, što je tipična

dogmatska samoopsjena. Ali izabrati rat protiv svojih naroda kako bi postigla iracionalni cilj, zločin je kojim je vrhuška izravno doprinijela raspadu države koju "brani" i armije kojom zapovijeda. Poznato je da sam se zalađao za promjene u armiji uskladene sa promjenama u društvu u pravcu stvaranja samostalnih i suverenih republika i mogućih saveza. No, to se izrodilo u nešto drugo. Sada smo mi u situaciji da branimo Hrvatsku od JA i TO Srbije. Otkako je objavila rat Hrvatskoj, armija

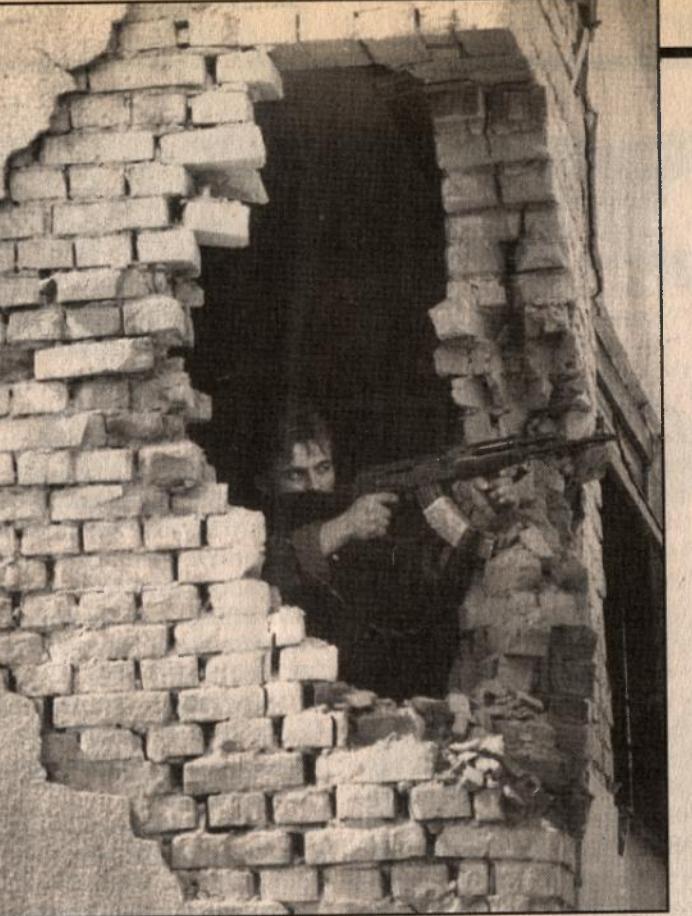
je imala cilj da u prvih 20 dana rata porazi Hrvatsku. Taj njezin cilj smo sprječili. Razbili smo glavne snage koje je armija imala u Hrvatskoj, 5. vojnu oblast s tri korpusa. Varaždinski korpus potpuno smo razoružali, Zagrebački korpus blokirali, a Riječki korpus neutralizirali. Bez tih snaga potpuna okupacija Hrvatske nije moguća. Sad armija postavlja realniji (memorandumski) cilj: nastoji osvojiti teritorije tzv. srpskih zemalja Hrvatskoj i stvoriti novi državnopravni okvir unutar kojega bi opet imala

dominirajuću ulogu. No, procesi koji se odvijaju na širim ratnim prostorima ne idu u prilog armiji. Danas Hrvatska vojska silovitim protuofenzivnim djelovanjem vodi operacije presjecanja i čišćenja neprijateljskih okruženja, potiskujući agresora od fiktivnih zapadnih granica tzv. Velike Srbije (Virovitica-Pakrac-Karlovac-Karlobag). Osnovni problem okupatorske armije jest ljudski faktor. Uvjeren sam da srpski narod, poglavito njegov "cvijet", neće ići u prljavi osvajački rat. Bio bi to dugotrajni, iscrpljujući i razaranjući rat s ogromnim ljudskim gubicima. Armija ne može pobijediti niti vojno slomiti Hrvatsku, ali određena područja može dugo držati pod okupacijom.

Zato Europa i svijet moraju biti pripravljeni za brzu akciju koja će dovesti do mira na svim našim područjima.

* Budući da su hrvatske vojne snage značajno narasle, i da to već traje određeno vrijeme, a velik je dio hrvatske okupiran ili izoliran, može li se reći da je točan dojam kako se hrvatske vojne snage donekle ustežu od odlučne i dugo najavljenje ofenzive?

- Pojam ofenzive i defenzive u ovom ratu nije klasičan pojam. Nismo mi na jednoj strani, iza jedne linije, a oni iza druge. Protivnik je imao snage na cjelokupnom prostoru Hrvatske. To je čitava 5. vojna oblast, vojno-pomorska oblast, s Kninskim korpusom i 5. korpusom RZ i PZO... pa to je velik dio

jugoslavenske armije! Znači, nije se mogla imati linija koju bismo mi branili, povlačili se, pa onda išli u napad. Mi smo neprestano bili u ofenzivno-defenzivnim akcijama. Može se smatrati defenzivom samo na onim prostorima gdje su oni nadirali s teritorija Srbije, BiH, Crne Gore. Našom smo ofenzivom, zapravo, razoružali ili blokirali glavne snage koje su bile u Hrvatskoj i neprijatelj je morao dovesti druge snage da bi mogao ostvariti svoje ciljeve. Ali, o dosadašnjem izostanku većih operacija, o tome možemo govoriti. Bili smo u operaciji, na debllokadi Vukovara, i Haškom odlukom o primirju 13. listopada zaustavljena je za operacije,

a već smo se borili u Marinkima da ih vratimo i da uspostavimo komunikaciju Vinkovci-Vukovar.

* Kad smo već kod Vukovara, Javnost se neprestano pita zašto se ne izvede vojni probor do herojskih branilaca, a mogli smo pročitati i Izjavu mlađeg Jastreba kako je imao velikih problema da stupi u vezu s vama i zatraži pomoć?

- Vukovar je zaista grad heroj. Nema mu premca, to je već poznato i čitavom svijetu. Cijena su mnoge žrtve i razoren grad. Njiveča zasluga nepobjedivosti uistinu je u građanima i borcima koji su u Vukovaru. Svi smo uz njih i Vukovar nije sam u svojoj obrani. Za Vukovar se bore svi oko njega, čita-

va regija. Jedinice oko Vukovara vezuju na sebe snage koje ga okružuju. Da nema snažne artiljerijske i druge podrške snaga u Vukovaru, bilo bi složenije stanje i žrtve bili još veće. Primirje nas je tada onemogućilo da završimo operaciju probora i razbijemo okruženje. No, to će se postići, iako se ondje borimo protiv elitne gardijske divizije. Poslijedje je velika koncentracija i naših i neprijateljevih snaga na relativno uskom području, ondje su sukobljeni deseci tisuća naoružanih vojnika, a nama je prvi cilj uništiti njihovu tehniku. Ondje je već uništeno više od dvije stotine različitih oklopnih sredstava što se pripremaju za probor, završnu etapu u postizanju svog cilja, izlazak na Šešeljevu liniju u Slavoniji.

* Kolika je sad snaga Hrvatske vojske?

- Hrvatska vojska počela je od prvog čovjeka koji se na svom pragu morao suprotstaviti agresiji, pa je narasta do većeg broja operativnih sastava. To je sad već snaga koju valja respektirati, u kojoj imamo sve vidove oružane sile: i ratnu mornaricu, i ratno zrakoplovstvo, i protuzračnu obranu, i snažne operativne grupacije kopnene vojske. Računamo li u odnosu snaga samo vojne formacije, jasno je da JA ima brojnu i osobito tehničku prevagu. Uključimo li čitavu Hrvatsku i obrambenu sposobnost njezina naroda, tada ta armija nije u prednosti. Onoliko snaga koliko je JA

vjedničkim mjestima pored Hrvata imamo Slovenaca, Mađara, Čeha, Srba, Muslimana i Makedonaca.

* Dok se uspostavlja profesionalna zapovjednička struktura imamo borce koji uglavnom nisu profesionalci. Kakav je njihov moral i kako se vrši njihova profesionalizacija?

- Tu su problemi neminovni. U ratu koji nam je nametnut stvaramo vojsku ab ovo. Dakle, nemamo vremena za duže pripreme. Zbog toga vatrena krštenja za neke borce dolaze prerano. Opći moral je visok, želja za pobjedom velika, ali sve komponente koje uvjetuju visoki borbeni moral, još nisu dovoljno izgrađene. Često su presudna ponašanja vojnika i časnika u prva dva-tri dana borbe kad su borci izloženi snažnoj vatri neprijateljske artiljerije i minobacača. Sasvim je izvjesno da se određeni broj vojnika ne može uklopiti u prvim

potrebno da bi prodrla na jedno područje, toliko im je još potrebno da bi zadržali okupaciju zbog teritorija, a to je moguće s postojećim snagama JA. Zato razaraju potencijale Hrvatske, jer ne mogu ih osvojiti.

Hrvatska vojska raspolaže s artiljerijskim oklopnim jedinicama, dakako iz ratnog plijena. Uništili smo okupatoru više stotina oklopnih sredstava, više desetaka zrakoplova, i nekoliko brodova. Podsjetio bih da su naše snage narasle u uvjetima potpunog embarga na uvoz oružja, te da smo to ostvarili samo ratnim plijenom. Inače, embargo držim krajnjom nepravdom svijeta prema Hrvatskoj. Treba biti embargo, ali samo ako je postignut željom svih, a njega ne može biti bez odlaska JA s teritorija Republike Hrvatske.

*** Budući da je u Hrvatskoj vojsci donedavna bilo prilično improviziranja, koliko su za njene dosadašnje uspješne rezultate zasluzni tzv. samonik/ratnici i pojedinci? Bilo je mnogo takvih situacija kad je jedan snažan pojedinac odlučio o sudbini napadnutih mesta?**

- Takvih je primjera u prvoj fazi stasanja naše borbe bilo mnogo, što se povezuje i s obranom svoga doma i rodnoga grada. Oni su se istaknuli, borci su ih zavoljeli, građani su ih zapazili i ponosni smo što se takvi sad nalaze na mnogim zapovjedničkim mjestima. Očekujemo da se i svi ostali uključe u jedinice Hrvatske vojske.

*** U posljednje vrijeme najavljuje se odlučujuća faza rata i predstojeća velika ofenziva neprijatelja?**

- Da, radi se o pokušaju zaokruživanja nekakve nove Jugoslavije, Veleke Srbije. Pokušat će se uzeti neka naša područja, o čemu sam već govorio, a i svima je to poznato. Očekujem da Hrvatska u cijelini ima snage da se suprotstavi ostvarenju takva cilja. Ofenzivnim operacijama Hrvatske vojske moramo spriječiti zaokruživanje teritorija koje okupator želi osvojiti. To se odnosi ne samo na istočnu Slavoniju nego i na Baniju, Liku i Dalmaciju.

Pred nama je ta završna faza u kojoj sad, idućih desetaka dana, treba dati maksimum. Glavni udar bit će na Slavoniju, ovdje okupator traži širi pros-

tor, potom na područja Korduna, Banije i Like, i na one predjele Dalmacije gdje neprijatelj želi prodrijeti dalje. Moramo biti svjesni da će idućih dana nastati zamah ratnih operacija, i podići sve snage Hrvatske na obranu i sprečavanje postizanja ciljeva neprijatelja.

*** Predviđaju li se nova razaranja hrvatskih građeva, je li izravno ugrožen Zagreb?**

- Apsolutno. Ono što ne može u neposrednom dodiru u borbi, osvajanjem, protivnik pokušava dobiti razaranjem, avijacijom, rakетnim sustavima,

artiljerijom i s brodova, želi razoriti vitalne objekte u Hrvatskoj i njene glavne komunikacije, kako bi spriječio život u Lijepoj Našoj. I dosad mu je cilj bio rušiti, a sad će to biti još više. Ne frontalno, nego rušenje strateških ciljeva. Budući daje takvim napadajima izložen i Zagreb, na napad zrakoplovima naša će protuzračna obrana snažno odgovoriti. Ne mogu jamčiti da će obrana biti stopostotna, no rušit ćemo avione i iznad Zagreba (dosad smo se ustezali), bez obzira na mogućnost da obaranjem nad gradom budu učinjene štete. Kako sam već istaknuo, Hrvatska se osim na vojnu, s pravom oslanja na političku i diplomatsku opciju. No, ovaj agresor poštuje samo opciju sile i tako mu mora odgovoriti i Hrvatska i svijet.

*** Najposlije, kakvu vidište Hrvatsku vojsku i vas osobno nakon rata?**

- Na kraju želim potpun uspjeh našem listu i očekujem da će tjednik "Hrvatski vojnik" značajno pridonositi jačanju obrane Republike Hrvatske. Nakon rata Hrvatsku vojsku treba organizirati tako da njen manji operativni dio budu profesionalno organizirane, obučene i tehnički suvremeno opremljene jedinice i zapovjedništvo svih rodova oružanih snaga, u skladu s mogućnostima zemlje i prijetnje okruženja. Njen veći dio neka tvore ratni sastavi koji će se pripremati kracim regrutnim stažem vojnih obveznika i povremenim uvježbanjem.

MOSTOVI ZIVOTA

U ovim ratnim vremenima skele su postale strateški dragocjena sredstva, ne samo za potrebe civilnog dijela društva nego i vojnih snaga

gdje je okupatorska čizma zaprijetila da zgazi i uništi sve što su stoljećima stvarali čestiti ljudi, rijeke hrvatskih građana morale su spašavati goli život. U tom stradanju ne samo hrvatskog pučanstva nego i svih građana koji Hrvatsku osjećaju svojom domovinom, donji dio Pokuplja i sisacki dio Posavine ostat će zlatnim slovima upisani u povijesne anale spasa proganjenih.

O stradanju i tragediji gotovo istovjetnu istinu govore mještani sela Prekopa, Kihalac, Donji i Gornji Viduševac, zahvaljujući svoje spasenje skelama i ljudima koji su ta riječna plovila sačuvali od propadanja. Kolone protjeranika s rodnih ognjišta našle su se na sigurnom tek kad su prešle rijeku Kupu na skelskim prijelazima u Pokupskom, Letovaniću i

Nebojanu. I ne samo za žitelje Pokuplja nego i za pučanstvo posavskih sela sisackog područja skele su bile glavna prometna veza s drugom stranom riječne obale i sa svijetom. U ovim ratnim vremenima skele su postale strateški dragocjena sredstva, ne samo za potrebe civilnog dijela društva nego i vojnih snaga. Žalosna je činjenica, kažu svi oni koji su skelama došli do slobode, da prijašnja društvena zajednica ovim pokretnim mostovima nije poklanjala baš nikakvu pozornost. Nije se našlo novca u općinskim blagajnama, pa su se mještani sami brinuli o rekonstrukciji i održavanju.

ORUŽJE SLUŽI (O) MIRU

Baštinicima propalih država Zapad - zaboravljujući svoje argumente - okljeva priznati pravo na obranu

Godinama i godinama u doba hladnog rata, ključni argument Zapada suočenog s opasnošću s Istoka jest: mir se može osigurati samo snagom. Drugim riječima, od oružane prijetnje protivnog tabora ne može se obraniti ni mitrotvornim miltinzima ni razoružanjem, nego uvjerljivošću mogućeg oružanog protuudara koji će obeshrabriti bilo čiju želju za osvajanjem. Zapad je tijekom gotovo polustoljetnog hladnog rata i međublokovske podjele dokazao da oružje ne mora služiti samo ratu, nego i miru: u tom razdoblju, sa Zapada nije krenula ni jedna agresija protiv Istoka, dok se naprotiv, s Istoka, u doba Staljnovih vladavina pa i kasnije, Zapadu neprekidno prijetilo vojnim, političkim, a najčešće kombiniranim vojno-političkim pritiscima.

Je li Zapad zaboravio to iskustvo ili drži da ono nije "roba za izvoz"? U trenutku kad se raspadaju posljednje realsocijalističke tvorevine, SSSR i SFRJ, političkim nasljednicima tih propalih država Zapad okljeva priznati pravo na samoobranu, zaboravljujući da je "mir kroz snagu" bio upravo zapadni argument. Na ovom našem prostoru Zapad je nametnuo potpunu zabranu (embargo) uvoza oružja, zanemarujući da ta zabrana ne pograđa jednako one koji uopće nisu imali oružja (a to su državoslijednice propale SFRJ, među njima i Hrvatska) i one koji su već bili naoružani do zuba, to jest "Jugoslavensku narodnu armiju". Tek kada se uvidjelo da takvo formalističko shvaćanje vodi izjednačavanju napadača i njegovih žrtava, da samo potiče "JNA" na razmah terorističkih oružanih napada protiv slabije naoružanog ili potpuno nenaoružanog pučanstva, shvatila se manjkavost općih i jednakovažećih formula kako za žrtve tako i za napadače. Hrvatska

želi samo mir, ali ga ne može osigurati drugačije do li snagom, spremnošću i sposobnošću da se brani. "Mir kroz snagu" i danas je ponegdje valjana formula, koliko god su se vremena hladnog rata i istočno-zapadnih sukobljavanja promijenila.

Zapad to sporo shvaća, pa ako ga je iskustvo SFRJ napisljetu poučilo tko prijeti miru a tko ga želi sačuvati, makar i uvjerljivošću oružja, sada se ista duhovna tromost iskaže na primjeru SSSR - posestrime SFRJ, gdje se ponavljaju isti, ovdje već dobro poznati fenomeni: raspad bivše unitarne državne strukture, osamostaljivanje nekadašnjih socijalističkih republika potaknuto snažnim nacionalnim nabojima, pokušaji donedavnih vlastodržaca da "spasu što se spasiti dade".

Zanimljivo: na primjeru Ukrajine, druge po važnosti sovjetske republike, sa Zapada se čuju iste one isprazne fraze koje su još donečavno pratile hrvatska stremljenja ka nezavisnosti, pa i argumente kako Hrvatskoj oružje nije potrebno da bi ikome prijetila, nego tek za obranu od prijetnji protiv vlastite slobode. Ukraineri su "separatisti" (nismo li to već slušali na vlastiti račun?), izlazak Ukrajine iz preživjele sovjetske zajednice je

"neustavan", pa i "pogibeljan", a želja Ukrajine da vlastitim oružanim snagama brani (samo) vlastitu slobodu ocjenjuje se također kao pokušaj "privatizacije" (otkad je Zapadu privatno vlasništvo grijeh?), također kao "neustavna" (ali za koga?) odluka, pa čak i kao dokaz rasipnosti... što bi, ipak, valjalo prepustiti na odluku samim Ukrajincima.

U pozadini svega je nedavni zaključak ukrajinskog parlamenta o uspostavi vlastitih oružanih snaga sa približno 400.000 vojnika (u vojski, zrakoplovstvu i mornarici) te Nacionalne garde od 30.000 oružnika. Za državu sa 52 milijuna državljana to nije mnogo, pa i kad se usporedi s oružanim snagama Francuske koja ima približno jednako brojno pučanstvo i oružane snage sa 466.000 pripadnika. Da nije posrijedi nikakva rastrošnost, potvrđuje i parlamentarna odluka da Ukrajina ubuduće troši na oružane snage 2,8 posto godišnjeg budžeta - što nipošto nije mnogo ako se usporedi s vojnim izdacima zapadnih država. A da Ukrajina ne kani nikome prijetiti niti ikoga napadati, potvrđuje parlamentarni zaključak o "načelu neutralnosti" kao temelju будуće djelatnosti ukrajinske države. "Povjesne se promjene ne mogu zaustaviti", izjavio je ovih dana

ukrajinski ministar obrane u Kijevu, "pa je stoga neizbjegno da slobodna Ukrajina ima i vlastite oružane snage".

Ono čega se Zapad najviše pribjavao, bila je sudbina golemih nuklearnih snaga bivšeg Sovjetskog Saveza, koje su smještene na područja sada nezavisnih republika. Ako se Zapad jedva jedvice sporazumio sa Sovjetskim Savezom o uzajamnom nadzoru nuklearnog oružja, neće li to sada pasti u vodu, a opasnost nuklearnih ratova uvišestručiti se razmjerno broju osamostaljenih sovjetskih republika? Strahovanja su bila razložna, no Ukrajina se ubrzo potrudila da ih ukloni i tako izbije jedan od najjačih argumenta svjetskih moćnika protiv osamostaljivanja. Ukrainski je parlament potkraj listopada prihvatio da centralni sovjetski organi (ako ih još bude) mogu nadzirati skladišta nuklearnog oružja na ukrajinskom teritoriju, ali uz praveta Ukrajine na njihovu uporabu. Ukraina se također obvezala na uvažavanje odredaba američko-sovjetskog ugovora o smanjenju strategijskog nuklearnog oružja (START), a pripravna je povesti pregovore o uništenju nuklearnog oružja pod međunarodnim nadzorom na svome teritoriju.

Zahvaljujući razumnoj i argumentiranoj politici kakvu vodi Ukrajina, a jamačno i oslobođanju od vlastitih uvriježenih predstavida, Zapad će vjerojatno shvatiti - i uvažiti! - neizbjegnost promjena u SSSR, kao što je nakon poprilično dugog krzmana shvatilo i ono što je neizbjegno u bivšoj SFRJ.

POTONUĆE SRPSKE CIVILIZACIJE U "CRNU RUPU"

Hektolitri tinte, milijuni novinskih stranica, radijskih i TV-minuta potrošni su u pokušajima tumačenja i razumijevanja potonuća srpske civilizacije u "crnu rupu" izvan civilizacijskih prostora preistorije i historije. Inšta se nije postiglo, jer je to bilo nemoguće. Nemoguće je suvremenim kategorijama zapadne civilizacije, pameću koja funkcioniра na način blizak 21. stoljeću, objasniti masakr hrvatskih stanovnika Dalja, gacanje srpskog episkopa po njihovoј krvil koja se još pušila i posvećenje takve ("srpske, krvave, zemlje"). Nemoguće je objasniti kako su se hrvatskim mrtvim zarobljenicima njihove oči iz očnih duplji, pomoću noža, preselile u želudac. Nespoznatljiva je Struga, Četkovci, Petrinja, Vukovar, Dubrovnik, Zadar... Sve je to izvan ovog svijeta.

Pitali smo se nebrojeno puta o svemu tome, upomoć zvali sve Freudove ovog svijeta i uglavnom do ničega nismo došli. Sve, u povijesti i pretpovijesti, poznate agresije imaju neku svoju logiku, neka svoja pravila, neki svoj ("crveni križ"), neko svoje običajno i ("međunarodno") ratno pravo - sve, osim ove.

Objelodanjeni cilj srpske agresije je osvajanje nesrpskih teritorija, po prostoru bivše SFRJ (svih, a i šire), pljačka tuđih proizvedenih i prirodnih bogatstava te stvaranje srpskog roblja. Ideje teško shvatljive osim po tome što su u odnosu na suvremenost u zaostatku jednu od dvije svjetlosne godine.

Nerazumljiva je i metoda srpskog agresora. Jer, svi drugi napadači u pravilu, osim "(nužnih)" razaranja nastalih tek zbog slamanja otpora zemlje-žrtve, nastoje da se gospodarska i druga bogatstva sačuvaju, radi pljačke ali i buduće eksplatacije. Slično je i sa ljudskim resursima. Većinom se ne uništavaju drugi stanovnici zemlje-žrtve do II vojnici i izraziti politički predstavnici bivše vlasti. Civili ostaju pošteđeni upravo zato da bi mogli biti budući robovi, apsolutnog ili kakvog drugog ("demokratičnijeg") robovskog statusa. No srpska agresorska metoda se pokazuje drugačijom, daleko okrutnijom od onog što uopće podrazumevamo pod okrutnošću. Ona je u sebi jednostavno nagomilala sva latentna zla ovog ili onog svijeta: genocid (Dalj, Struga, Četverkovci, Ilok i nebrojena druga naselja), marodersku pljačku kojih je bezbroj, uništavanje korijena civilizacije i kulture (Dubrovnik, Zadar...) hrvatskog naroda, ekocid, npr. šuma oko Dubrovnika i drugdje, uništavanje životinjskog svijeta (domaće i divlje životinje) te ubijanja i mrvarenje Boga u Hrvata, razaranje, miniranje i srušivanje sa zemljom njegovih crkava, sotonizacija njegovih vjerskih poglavara - sve do Svetog Oca Pape.

Kud četnička vojska prođe ostaje Mjesec je pejzaž, nema više ni ("hrvatske") mačke ni miša, muhama su spaljena krila, pauci sprženi u vlastitoj mreži. Drugo, doista predugo, teško se prihvataćo jedino moguće objašnjenje, važeće barem dotle dok zapadna civilizacija ne pronade nove kategorije, ovog potonuća srpssta u povijesnu ("crnu rupu"), a onda je sve objasnilo general Uzelac jednom jedinom svojom naredbom, u odnusu na druge njegove naredbe čak i liberalnom. Naredio general Uzelac da se ne smiju oglašavati zvona Crkve u Hrvatal i sada je, formalno, sve jasno: hrvatskim i drugim nesrpskim zemljama marširaju sotonini srpski eskadroni smrtili. Naprijed su tenkovi rigidne varijante komunizma pomiješane s fašizmom, u sredini mrtvačke oguljene glave a lza dlakave spodobe u crnom.

Ovaj rat protiv Hrvatske dobio je sve konture i antikatoličkog vjerskog rata. Uostalom SK - Pokret za Jugoslaviju je osnovan na dan kad velika većina Hrvata slavi Kristovo rođenje.

NA SVOME MORU

Dosadašnji vojni uspjesi te opća tradicija našeg pomorstva i postojeći resursi - znanstveni, ljudski, materijalni i prostorni - moćan su temelj Hrvatske ratne mornarice

Uvijeme kada se hrvatski narod i građani Republike Hrvatske bore za suverenitet, neovisnost i teritorijalnu cjelovitost svoje državimože se s pravom reći da je golem doprinos toj zajedničkoj borbi dao narod njena priobalnog, obalnog i otočnog dijela.

Bez obzira na uvjete, koji su u svakom pogledu složeni i teški, taj je narod svojom odlučnošću, organiziranošću, a posebno spremnošću u obrani suvereniteta, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti, iskazao domovinski duh, moralne vrijednosti i nadasve sposobnost da brani, obrani i očuva taj prostor i ostane svoj na svome.

Spreman je na žrtve i razaranja, ali ne odstupa i neće odstupiti od svoga doma, svojih selja, gradova i luka, svojih otoka i mora.

Sva povjesna iskustva gledaju takvih interesa i uzvišenih ciljeva jednog naroda i građana jedne zemlje, spremnih i odlučnih za obranu domovine, svjedoče da je uvijek pobjeđivao. Tako će biti i ovaj put, uvjeren sam - uskoro.

Postoje mnogi primjeri visokog stupnja samoorganiziranja i hrabrosti, snažnog otpora različitim oblicima agresije i ugrožavanja ljudske, pravne, gospodarske i teritorijalne

samobilnosti. Iz dana u dan jača obrambena sposobnost Hrvatske vojske u svakom pogledu i na širokoj osnovi angažiranja cjelokupnog naroda, što je pouzdano jamstvo za pobjedu i ostvarenje vlastite suverenosti na obali, moru i otocima.

Na tome se prostoru stvara Hrvatska ratna mornarica (HRM) kao dio Oružanih sila Republike Hrvatske. Gledi toga, postavljene su osnove i već vidljive pretpostavke, što u svezi s općom tradicijom našeg pomorstva i postojećih resursa - ljudskih, materijalnih, znanstvenih i prostornih - osiguravaju odgovarajuću konцепciju razvoja Hrvatske ratne mornarice.

Osnovni smjer razvoja takva koncepta, pa prema tome i snaga HRM, predstavlja bi angažiranje svih dijelova i čimbenika koji koriste mora, obalu i otoke za svoju djelatnost, a mogu i moraju biti organizirani u različitim oblicima obrane, zaštite i kontrole toga dijela hrvatskog prostora.

U ovom je momentu značajan visok stupanj organiziranosti i jedinstva u obrani suvereniteta, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske, za što su hrvatski narod i građani Hrvatske visoko motivirani te odlučni i sposobni odbiti i sloboditi agresiju.

GENERAL JOSIP IGNAC: STEGA,

Upravednom oslobođilačkom ratu našim vojnicima ne nedostaje morala, ali jačanjem reda i discipline uveliko ćemo nadomjestiti i našu tehničku inferiornost u borbi protiv agresorske JA i četničkih ekstremista. Dok Hrvatska vodi oslobođilački rat, istodobno u borbam protiv agresorske JNA i srpskih ekstremista stvara se hrvatska vojska, koja svakim danom poprima karakter suvremene armije. Krajnji je cilj izgraditi vojsku, koja će po svom ustrojstvu i unutarnjem biti na razini suvremenih zapadnih armija i najmodernijeg stupnja vojničke misli. To ne znači bukvalno kopiranje nekih vodećih europskih armija, već će se koristiti njihova pozitivna iskustva u stvaranju oružanih snaga za obranu domovine. U tom smislu već sad se u pripadnika hrvatskih postrojbi razvija vojnička stega, odnosno sustav striktne subordinacije. Time se osigurava potpuna operativnost i efikasnost Hrvatske vojske, a ponajprije obrana i zaštita cjelovitosti i suvereniteta države, te zaštita ustavnog poretka.

Nostalom, kako ističe Josip Ignac, general u Glavnom stožeru Hrvatske vojske, o tome postoje jasni stavovi na osnovi općih opredjeljenja hrvatskog Vrhovništva. Suština je da će svaki vojnik u Hrvatskoj vojsci, stvarno a ne samo formalno, biti tretiran kao čovjek sa svim manama i vrlinama. Istodobno, u svakom novaku, časniku, dočasniku (pričuvnom i djelatnom) razvijat će se uvjerenje i svijest o nužnosti subordinacije, odnosno o osobnom doprinisu u ostvarenju postavljene zadaće.

- U razvijanju stuge neće se, kao u bivšoj JNA, težiti potčinjenosti ličnosti - napominje general Ignac. - Već samim njegovanjem discipline u strojevoj obuci te vojske, težilo se čovjeka pretvoriti u stroj koji ne misli. Našim programima adekvatnije ćemo izraziti suštinu obuke vojnika, te potrebu za disciplinom i redom, što je veoma značajno u ukupnoj spremnosti postrojbi za obranu i zaštitu od bilo koje ugroženosti. Primjerice, u bivšoj JNA, vojnik je državnu zastavu pozdravlja samo u stavu "mirno", a oficir i pozdravom rukom. Mi ćemo vojnike i časnike u tome izjednačiti, jer je državna zastava za obojicu simbol naše opstojnosti i državnosti.

Nedostatku zakonskih akata i pravila službe, Glavni stožer svojom je zapovješće obznanio privremeni Službovnik Hrvatske vojske, koji su dobine sve postrojbe. Tim osnovnim dokumentom regulirani su odnosi i ophodjenje u postrojbama, dakle i nelzbježna stega. Prema mišljenju generala Ignaca, u Hrvatskoj vojsci vjerojatno neće biti vojnog suda, već samo vojno-disciplinski sudovi, koji su u kaznenom smislu mnogo blaži, a već su ustrojeni na razini operativnih zona i pri Glavnom stožeru za prištapske postrojbe. Dakle, posla je mnogo, jer istodobno se mobilizira i stvara vojska i

MOĆNO ORUŽJE

prave prvi propisi, što će pridonijeti boljoj organizaciji Hrvatske vojske i jačanju svijesti njenih pripadnika.

- U trenutnoj operativno-strategijskoj situaciji u kojoj oružane snage Hrvatske iz tzv. defenzive na bojištu sve više preuzimaju inicijativu i počinju ofenzivnim djelovanjem u cilju oslobođenja privremeno zaposjednutoga hrvatskog teritorija, stega je značajan čimbenik u nadomještanju nedostataka nekih materijalnih resursa u vođenju naše pravedne oružane borbe. Usto, naši ljudi su odlučni, odnosno svaki vojnik i časnik imaju razvijen osjećaj odgovornosti. Znaju da nemamo dovoljno nekih sredstava za borbu, pa ono što imamo, uporabljujemo racionalno i disciplinirano.

Prema vizuri generala Ignaca komandiranje postrojbama i njihovo vođenje sve je kvalitetnije, ali u nekim mjestima, zbog lokalnih interesa, javljaju se određeni problemi, kao što je - obrana užeg zavlačja. To je značajka perioda u kojem su krizni štabovi u obrani Hrvatske imali vodeću ulogu.

- Iako to nije raširena pojava, ipak u sadašnjim postrojbama Hrvatske vojske, kao uostalom i u svim vojskama i ratovima - ima kršenja stuge, neprovodenja subordinacije, pa i naredbi, što može biti naša tragedija - razmišlja general Ignac. - Zbog toga u dalnjem stvaranju postrojbi valja utvrditi zašto je došlo do tih negativnih pojava, te isticati motive za jaču stegu, koja će kompenzirati ono što u ovom trenutku nemamo i koja će u ljudi još više razvijati domoljubnu svijest. Već smo formirali organe i institucije s ovlašćenjem po uzoru na sve moderne armije. Tu je, među ostalim, vojna policija, koja će sprečavati samovolju pojedinca, kriminal ali i razne zloporabe. Ipak, u odnosu na bivšu JNA, bit će originalniji, moderniji i dosljedniji. Uz časnike i dočasnike, koji će se baviti stegom, u prostorijama će biti i psihologzi, pa i svećenici. Oni će se baviti problemima mladih ljudi u našoj vojsci, dosljednim borcima za mladu hrvatsku demokraciju.

Stega je faktor koji uveliko nadomješta našu tehničku inferiornost u borbi protiv agresorske jugovojske i četničkih jedinica, naglašava general Ignac.

- Izvor vojničke stuge mora biti u samoprijegornom izvršenju svakog zadatka za domovinu, što je moćna pokretačka snaga svakoj postrojbi, a ujedno i odgovor svakom vojniku zašto se bori, zašto ide u napad, zašto mora ležati u blatinjavom zaklonu, ili biti izložen bombardiranju itd. U Hrvatskoj vojski stega neće biti toliko kruta kao u bivšoj JNA. Navest ćemo samo da je Službovniku Glavnog stožera mnogo toga prilagođeno potrebi i želji mladih ljudi. Prije donošenja tog propisa, testirani su gardisti. Vidjelo se da većina mladih ratnika po izlasku u grad ne nosi kape, pa je udovoljeno

njihovoj želji i sankcionirano propisima. Uostalom, slično je i u drugim modernim armijama.

Nadalje, Službovnikom Glavnog stožera predviđene su oštре mjere za sve izgrede i ispadne; izričito stoji da gardist, časnik ili dočasnik ne smije uz nemiravati ljudi, remetiti javni red i mir, zloupotrijebiti oružje. Dok traje rat, ako nije na dužnosti, svatko od njih u gradu može nositi samo pištolj, ako je njime zadužen. Moram ovdje upozoriti da uniformirani pojedinci koji su se u nekim gradovima ružno ponašali, nisu bili članovi Zbora narodne garde. Oni su u raznim buticama kupili uniforme slične gardijskim, pa su građani stekli pogrešan dojam. Osim toga, ispadne u odori činile su i paravojne formacije, kao što su tzv. Crne beretke. Njima je ponuđeno da uđu u sastav Hrvatske vojske, ali ne kao cijelina, odnosno postrojbe, već pojedinačno (neki su to prihvatali) i da se podrede pravilima HV. U bliskoj budućnosti MUP i HV morat će te i slične formacije dovesti u red i onemogućiti im djelovanje.

Tako su to doista bili usamljeni slučajevi, javnosti je poznato da su neke postrojbe gardista napuštale položaje na bojištu, što je krajnja nedisciplina, ili preciznije rečeno - izdaja. Pomišljenju generala Ignaca do togaje, uglavnom, dolazio zbog slabe psihofizičke i vojnostručne pripreme. Osim toga, pod obrazinom dobrotoljaca za bojište često su se krili avanturisti, odnosno nelzbježni mladići, djevojke, pa i drugi. Zbog njihova "bježanja" na napuštene položaje morale su uskakati druge postrojbe kako bi sprječile srbokopatske snage da gaze i pale naš teritorij. Spomenutoj nedisciplini nazovigardista, pridoniojela su svjesno ili nesvjesno pojedina općinska rukovodstva. Prilikom odlaska mobiliziranih postrojbi na bojište, uočeno je da ih u nekim općinama nitko nije ispratio od strane vlasti, što je zacijelo utjecalo na njihov borbeni moral.

Bilo je pojava i tzv. vikend-boraca. Došli bi subotom i nedjeljom i vratile se kući, a samo zato što ni oni kao dobrotoljci nisu prošli odgovarajuću vojnu obuku i pripreme za borbu. Sad su sve te negativne pojave uklonjene, napravljeni su stručni planovi i programi za obuku ljudi za bojište. U tijeku je organiziranje i prvi tečajevi za časnike i novake, kao i niz drugih novosti, koje će u vojnostručnom pogledu uvelike pridonijeti stvaranju naše armije.

- Kao i sve vojske i naša hrvatska zasnavat će se na načelu subordinacije i jednog starješinstva - podvlači general Ignac. - U izgradnji subordinacije stvorit ćemo pretpostavke da se naš novak, časnik i dočasnik ne osjećaju potčinjenina, već da subordinaciju shvate kao izraz objektivne nužnosti, kojom će se osigurati efikasno funkcioniranje vojnih postrojbi.

SANITET SE RAĐAO ZAJEDNO S VOJSKOM

Prostorija nevelika, tipični muški nered, karta ratišta u Hrvatskoj, nekoliko pancirki, vreča za spavanje, hrpe teleksa... Riječ je zapravo o radnom ambijentu primarijusa dr. Ivo Prodana, zapovjednika Glavnog stožera Saniteta Hrvatske vojske, kirurga iz mirnodopskih vremena kojemu je, čini se, rat sudbina. Onaj drugi svjetski zapamtio je kao mladić po partizanskim borbama u zagrebačkoj okolini, zatim se zatekao u afričkim ratovima i, konačno, u ovom prvom hrvatskom sudjeluje kao "prvi među jednakima" u borbi za svaki život. Primarijus Prodan svojom mirnoćom, autoritetom i znanjem očito imponira mlađim kolegama, koji neprestano ulaze u njegovu sobu do kasnih večernjih sati ne želeti ništa prepustiti slučaju.

Dogovara se strategija, stižu donacije, a njihov sadržaj raspoređuje se po listi prioriteta koja se svakodnevno ažurira ovisno o onom što je zatraženo s terena. Osobita briga vodi se o ekipama koje odlaze na bojište, jer ne treba razbijati one uigrane, a druge pak valja popuniti novim snagama. Posla je zaista mnogo, pa smo i ovaj razgovor vodili poslije burnog radnog dana, između brojnih telefonskih razgovora i uz obavezno prekidanje zbog hitnih potpisa na dokumente. Međutim, sve to "primus", kako ga zovu najbliži suradnici, radi staloženo, ne povisujući glasa i s beskrajnim strpljenjem.

Kako ste uopće postali zapovjednik saniteta?

Najkraći odgovor bio bi - preko noći. Nalime, kada su počele prve borbe hrvatskih specijalaca u Pakracu, pokazalo se nužnim da uz borce budu i liječničke epipe. Uslijedio je poziv hrvatskog vrhovništva te je najprije u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova dogovoren doktrina. Nalime, kako je linije fronte bila nestabilna, bilo je nemoguće

raditi punktove za dopremu i zbrinjavanje ranjenika, pa je prihvaćena ideja da liječnici zajedno s borcima budu u prvim borbenim redovima i na licu mjesa trijažiraju i reanimiraju ranjenike. Obično s kirurzima na terenu radi po jedan medicinski tehničar i liječnik anesteziolog. Poštovu se pruži medicinska pomoć na licu mjesa ranjeni borac spremjan je za transport u neki od najbližih medicinskih centara.

Kako su formirane prve ekipne na terenu?

Među prvima ekipama koje su isle u Pakrac, na Plitvice, na Baniju, u Glinu, bile su one iz KBC-a na Rebru, potom je bilo sve više dobrovoljaca i trenutno su sva ratišta opskrbljena takvim mobilnim ekipama. Također je bilo nužno pojačati bolnice u blizini ratišta, primjerice u Osijeku, Vinkovcima, Sisku... Cijeli posao oko formiranja Glavnog stožera išao je usporedno s radom ekipa na ratištu, najprije u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova, a zatim se pridružio i Zbor narodne garde.

Kako radi Stožer i koja se vrsta prve pomoći može pružiti u prvim borbenim linijama?

Formirani su ešaloni, pa je tako u tzv. drugom medicinsko osoblje kojemu je glavni zadatak pružanje prve pomoći, dakle omogućavanje prohodnosti dlišnih putova, zaustavljanje krvarenja, immobilizacija prijeloma, a daje se i intravenozna tekućina kako bi se izbjegao traumatski šok. Prednost je ove naše doktrine što smo bliže ratištu, jer kada se radi, primjerice, o jakom krvarenju,

Umjesto u mirovinu na kraju kirurške karijere dr. Ivo Prodan preuzeo je Glavni stožer Saniteta, brinući se da svim hrvatskim ratnicima medicinska pomoć stigne što prije i na pravi način.

vrlo je važno što prije pružiti hitnu medicinsku pomoć. Upravo zbog takve naše doktrine taj način ranjavanja, koji je donedavna imao smrtni ishod, sada završava sretno izvlačenjem ranjenika s bojišta i brzom konačnom pomoći u nekom medicinskom centru.

Da li ste koristili i iskustva nekih drugih zemalja, odnosno ratišta?

S obzirom na sličnost Izraela i Hrvatske, koristili smo njihova ratna iskustva, iskustva zemlje koja se rađala u ratu. Valja naglasiti da prije rata nismo imali vojni sanitet ni vojne bolnice, pa smo ovim sjedinjenjem civilnog i vojnog saniteta uspjeli nadoknaditi početne nedostatke. Rezultati pokazuju da možemo biti zadovoljni usporedbom sa znatno opremljenijim sanitetom JNA. Naše je geslo - što manje mrtvih i što manje invalida, što znači da je jedna od primarnih brigada liječnika da spasi, osim života, ekstremitete (ruke i noge) koji su najčešće na meti. Što znači biti ranjen znam i iz vlastitog iskustva u drugom svjetskom ratu kada mi je stradala noga i zato ranjenicima i prilazim čineći sve da pomoć bude prije svega pravodobna.

S obzirom na to da ste organizirali zdravstvenu zaštitu i na ratištilima u Africi i Aziji, možete li povući paralelu s onim što se zbljava na ratištilima Hrvatske?

Točno je da sam bio svjedok dvije različite vrste ratovanja, onog u kojem se uglavnom upotrebljavaju tenkovske jedinice, pješaštvo i zrakoplovstvo, ali i onog gerilskog, pa zato i mogu usporediti. Isto tako, znane su mi rane što ih izaziva muncija koja se i tamo upotrebljava. Riječ je uglavnom o vrlo razornim sredstvima i bilo je nužno primijeniti neku već poznatu doktrinu za zbrinjavanje takvih ranjenika, pa smo se odlučili za onu NATO-a, uz naglasak da raspolažemo deset puta manjim sredstvima.

Clin mi se da situacija i nije tako loša kada je riječ o sanitetskom materijalu!

Istina je da su gubici relativno mali - desetak liječnika i drugog medicinskog osoblja, ali to se mora zahvaliti i izuzetnoj pomoći boraca koji ih maksimalno štite. Vjerujem da će tako i ostati do kraja ovog zaista okrutnog rata u kojem uz vojnike strada tako velik broj civila.

Istina je, u odnosu na početak rada raspolažemo sa znatno

Goranka Jureško

USKORO SLUŽBENE OZNAKE

U slijedećem broju - poster sa svim činovima i oznakama!

Hrvatski vojnici, dočasnici i časnici uskoro će dobiti službene vojničke oznake - činove - čime je i konačno zaokruženo stvaranje hrvatske vojske. Nalime, Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman izdao je 10. listopada Uredbu o činovima, dodjeli činova, promaknućima u viši čin, te prevođenju i odorama pripadnika oružanih snaga Republike Hrvatske. Činove za pripadnike oružanih snaga Republike Hrvatske dizajnirali su dizajneri zagrebačkog IKOM-a na osnovi idejnog rješenja koje se temelji na povijesnom

GENERAL ZBORA

GENERAL BOJNIK

ZAPOVJEDNIK KORPUSA

ZAPOVJEDNIK SATNIE

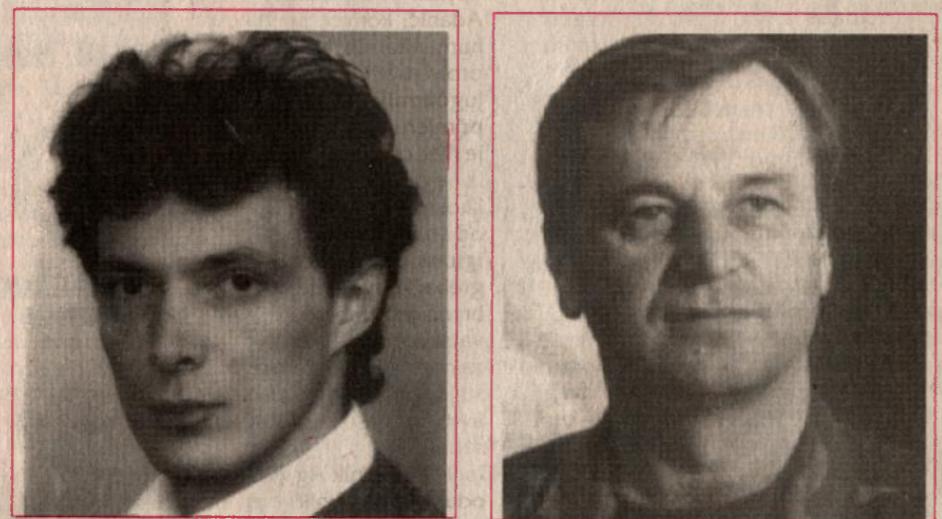
SATNIK

NAREDNIK

“VARAŽDINSKI RECEPТ” ZA ARMILJSKE OPSJENARE

Zašto Hrvatska pristaje na pregovore s vojskom dok srpski generali priznaju samo zakon sile i gubi li Hrvatska tim pregovorima u vojnom smislu - najčešća su pitanja što naviru već pri nagovještaju bilo kakvog sporazuma s Armijom.

SKJ, odbio se uključiti u SK-PJ, a nakon izlaska iz Armije četiri dana radio je u Predsjednikovu savjetničkom timu. Kao člana Glavnog stožera Hrvatske vojske predsjednik Tuđman ga je ovlastio da s "hrvatske strane" vodi pregovore. Pukovnik Agotić ostavlja dojam smirene i strpljive osobe i možda ga je upravo zbog toga, prepoznavši u njemu pravog pregovarača, predsjednik Tuđman postavio na tu dužnost. Stjepan Adanić je do prije nešto više od mjesec dana bio predsjednik varażdinske općine. Nakon završenog

Fakulteta političkih znanosti bio je predavač obrane i zaštite u zagrebačkim srednjim školama. Magistrirao je na Pravnom fakultetu. Pretpostavlja se da je na mjesto pobočnika ministra došao zbog obavljene evakuacije Armije s varażdinskog područja, kada je sve oružje ostalo Hrvatskoj, kako bi taj "varaždinski recept" uspješno primjenio u cijeloj Republici. No osim Agotića i Adanića, koji su samo neposredni izvršitelji pregovora, na strategiji i taktici sporazuma s vojskom radi cijeli tim ljudi - predsjednik Tuđman, premijer Gregurić, članovi Kriz-

nog štaba, Glavni stožer.

Nalime, kako nam objašnjava pukovnik Agotić, postoje tri razine pregovaranja: prvi, politički, koji se odvija u Haagu; drugi, tehnički, kojim se operacionaliziraju odluke donesene u Haagu; te treći, lokalni, u kojima općinski krizni štabovi pregovaraju s predstavnicima Armije. "U zagrebačkim pregovorima raspravlja se samo o načinu povlačenja jedinica. To vam je kao da igrate šah - povući ćemo te i te vojarne, tim i tlm pravcem...", dodaje pukovnik Agotić.

No, general Veljko Kadijević i njegovi trbatanti nimalo se ne libe da i nakon svih međunarodnih kritika Hrvatskoj i europskoj javnosti prodaju rog za svijeću. Tako su, nakon sporazuma postignutog 18. listopada, razgovori ponovo zapeli jer ga je Armija "protumačila" kao povlačenje samo svojih mirnodopskih jedinica, dok je hrvatski stav da se iz Hrvatske povuku sve jedinice srboarmije u skladu sa svim ranije postignutim dogovorima. To znači da se trebaju povući i rezervni sastavi vojske i jedinice dovedene u Hrvatsku iz drugih republika. "Ukoliko bi Hrvatska pristala da se povuku samo jedinice iz mirnodopskog sastava, to bi značilo da se Hrvatska održe dijela svog teritorija i da priznaje plan koji agresor sada želi ostvariti - Šešeljevu liniju Virovitica-Karlovac-Karlobag", objašnjava pukovnik Agotić. No, Glavni stožer i predsjednik Tuđman izdali su uputu u kojoj je istaknuto da se vojska iz Hrvatske ne smije povlačiti s kompletnim naoružanjem sve do definitivnog sporazuma o razdlobi imovline.

Naime, Armija je već dosad, i prije postignutog dogovora o prekidu vatre, odnijela iz Hrvatske mnogo naoružanja. Recimo, iz Pule se odvlači kompletno ratno zrakoplovstvo, izvlači se oprema za kontrolu leta, čak i ona koja je vlasništvo civilnih aerodroma, a Armija želi odvesti i skupu opremu pulske vojne bolnice. Osim toga, napominje pukovnik Agotić, zbog izvjesne neorganiziranosti, te zbog želje pojedinih općinskih rukovodilaca da se po svaku cijenu oslobole opasnosti od vojske, događali su se slučajevi kad je vojsci bilo dozvoljeno da se povlači s kompletним naoružanjem. Mirnodopske jedinice mogu se povući samo s osobim naoružanjem, dok se "okupatorske jedinice", one koje su došle u istočnu Slavoniju, Okučane, Novsku, Knin, Zadar, Dubrovnik, moraju povući s cjelokupnim oružjem i ljudstvom, stav je hrvatskih vlasti.

Najnoviji plan povlačenja koji je stigao iz Kadijevićeve kuhične sadrži sedam točaka, no u posljednjoj točki stoji da će se "u drugoj fazi dislocirati armijske jedinice u

kriznim područjima, u skladu s političkim rješenjima". Namjere Armije su jasne - ne odustati od agresije na Hrvatsku. Sličnu će sudbinu vjerljivo doživjeti i ideja iznesena posljednjim haškim sporazumima po kojima bi se određena područja pretvorila u demilitarizirane zone, što znači da bi se stvorila područja bez prisustva i jedne i druge vojske. Kako je Europa mnogo puta jasno i glasno rekla da nema promjena granica uz primjenu sile, u demilitariziranim zonama konstituirala bi se civilna hrvatska vlast, što dakako, ne odgovara velikosrpskim stratezima.

Zašto Hrvatska pristaje na pregovore s vojskom dok srpski generali priznaju samo zakon sile i gubi li Hrvatska tim pregovorima u vojnem smislu - najčešća su pitanja što naviru već pri nagovještaju bilo kakvog sporazuma s Armijom. Zašto Hrvatska pristaje na pregovore s vojskom dok srpski generali priznaju samo zakon sile? Gubi li Hrvatska tim pregovorima i u vojnom smislu, najčešća su pitanja koja se postavljaju već pri nagovještaju bilo kakvog sporazuma s Armijom. "Idanas želimo pokazati svijetu da smo za demokratski način rješavanja problema, a da je na našu zemlju izvršena agresija po diktatu Miloševića i Adžića. Pregovori imaju svoju težinu naročito u odnosu na Europu koja ciljeni institut pregovaranja", objašnjava Adanić. Tako je, nastavlja Adanić, konvoj za Vukovar organiziran iz humanitarnih razloga, ali i da bi se europski promatrači na svoje oči uvjerili da je jugoarmija ta koja blokira Vukovar. Na primjeru Dubrovnika jasno je pokazano da je riječ o agresiji na hrvatski grad, isključivo iz hegemonističkih i osvajačkih težnji velikosrpskih scenarista. Stalno kršenje vatre od strane Armije pokazali su kakvu prljavu igru vode srbogeneralii. Na evakuaciju zagrebačke vojarne Borongaj, koja je izabrana od strane europskih promatrača, Hrvatska je pristala da bi dokazala dobru volju za nastavak pregovora. Svi ti momenti bitni su jer prije godinu dana, podsjeća Agotić, Evropa nije bila naklonjena Hrvatskoj kao sada.

Ipak, pukovnik Agotić drži kako Armija ne odustaje od svojih memorandumskih pretenzija. "Moramo biti svjesni da imamo posla s protivnikom koji će vrlo teško odustati od svojih ciljeva do kojih ne može doći uz pomoć svijeta. Pregovore moramo iskoristiti kako bismo se konsolidirali i još bolje organizirali, dodatno ekipirali jedinice, jer se njima ipak smanjuje intenzitet borbi u dijelu Hrvatske. Jesensko-zimski uvjeti idu nam na ruku, duži rat slabi moral agresora, a i svjetska javnost sve se više animira. Očekujemo i konkretnu podršku Europe. Dakako, ne samo političku, već i određene sankcije prema agresorskoj strani", zaključuje pukovnik Agotić.

RIJEĆ UREDNIŠTVA

Štovani čitatelji,

hrvatski vojnici i ostali sudionici u obrani Lijepe Naše, pred vama je prvi broj lista namijenjena svima koji sudjeluju u bici za slobodu, neovisnost i mir Hrvatske. Radeći onako kako je u ratnim uvjetima jedino moguće - "s nogu" i u vremenskoj stiscu, sudarajući se s nedostatak kadrovskih i tehničkih uvjeta, ali i nadomešćujući ono čega nema energijom, ustrajnošću i snažnom voljom - neveliko "uredništvo" stvorilo je nešto čime će netko biti (pre)zadovoljan, a netko možda i razočaran. Bilo da ste u prvoj ili drugoj skupini, dojavite nam kako ste doživjeli prvi broj "Hrvatskog vojnika". Zato da bi drugi, i oni poslije njega, bili bolji i sukladniji vašim htijenjima. Izrazite vaše želje glede tematskih područja i načina obrade pojedinih tema, ocijenite ono što su priredili autori koje je angažiralo uredništvo - i ponudite nam vaše članke, fotografije, obavijesti.

Do sljedećeg broja,
srdačno vaše

Uredništvo

NISAM JA IZDAO

Iz "Slobodne Dalmacije" prenosimo članak o Željku Baltiću, bivšem oficiru JA, Srbinu, zapovjedniku policijskih snaga i otočne baterije na Žirju

jezik - daje sigurnost i narodu koji živi u gradu i onome na otocima. Iskreno da vam kažem, prvi sam dana bio sumnjičav u pogledu naše borbene sposobnosti - i s obzirom na broj ljudi koji nam je bio na raspolaganju i njihovu upućenost u ovu artiljeriju - i zaista sam se bojao da nećemo uspijeti. Međutim, ti su ljudi na Žirju učinili nešto što je danas, s ove distancе, gotovo nemoguće opisati. Time će se, vjerujem, pozabaviti povijest.

- Jesu li borci i mještani na otoku bili rezervirani prema vama zato što ste dojučerašnji pripadnik agresorske vojske?

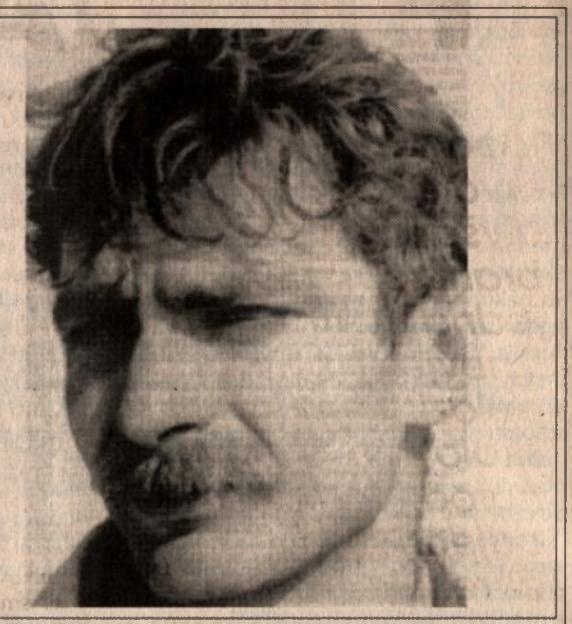
- Ne, naprotiv! Iako su svи znali da sam bio aktivni voјnik, od prvog s trenutka od mene tražili pomoć, doživljavali me kao dio tog jedinstvenoga borbenog tijela na otoku, i pošteno da kažem, nikad nisu pravili ma kakvu razliku između mene i ostalih. U početku nas je bilo 29 i svи smo disali i živjeli kao jedan. Nije bilo ni sumnjičavosti ni nepovjerenja, dapače, ako bih imao pravi pogodak - nagrosto su me slavili.

- Sto je zapravo, po vojnoj hijerarhiji, vaša funkcija na otoku?

- U prvo vrijeme bio sam nešto kao stručni savjetnik zapovjedniku baterije Miroslavu Aliću, upravljao sam vatrom i davao korekture, a tek kasnije mi je predano zapovjedništvo otoka, nakon smjene nekih ljudi, što je normalno, jer u ovom vremenu ne može biti praštanja, svatko treba snositi odgovornost za svoje postupke. Postao sam zapovjednikom policijskih snaga i baterije Žirje.

- Imate li godina iskustva u bivšoj JNA, a nešto manje od dva mjeseca u Hrvatskoj vojsci. Koja je razlika između one, nekoć jugoslavenske i ove hrvatske vojske što se tek stvara?

- Ideologija je gotovo ista. Brani se narod. Međutim, jedna je strana posve iznevjerila svoju ideologiju, jer mi smo školovani i obučavani da branimo ovaj narod, a sada se sve to potpuno izokrenulo. Nisam mogao shvatiti da se ta armija, u kojoj sam položio zakletvu i čiju sam uniformu - to želim reći - časno nosio, okrenula protiv onog istog

naroda za koji nas je učila da ga moramo štititi i braniti. Kada sam postao posve svjestan što se događa i koja je uloga armije u svemu, u meni se definitivno srušila ta pomno, godinama izgrađivana ideologija i slika JNA kao "čuvara naše domovine". Danas sam pripadnik policijskih snaga u Hrvatskoj vojsci i sve što mogu reći jest da je časno biti među ovim ljudima na kojima je golema odgovornost, jer ovo je borba naroda za slobodu, protiv prljavog agresora koji radi velike, nezapamćene gadosti.

- JA ste napustili ne tako davno, u vrijeme kada je na djelu već bila žestoka agresija na Hrvatsku. Jeste li pokušali razgovarati sa svojim kolegama i starješinama o tomu što se ovdje događa?

- Apsolutno, kad god sam bio u takvoj prilici. No, na mene su, izgleda, moji nadređeni bili zaboravili, pa su i moji kontakti s njima bili sve rjeđi. Uostalom, to nije tajna - mnoštvo vojnika i časnika napustilo je moju jedinicu baš iz Rogoznice, iz moje komande, a da me nitko o tome nije obavijestio. Ljudi su svakodnevno jednostavno odlazili. Ja sam ostao na Žirju sa svojim vojnicima, gledali smo HTV i znali što se događa, ali nismo mogli vjerovati.

Vojnici se od straha nisu usuđivali bježati, a oni koji bi se na to odlučili mogli su mirno otići jer, pravo da vam kažem, nisam htio da budem policajac. Tako se i dogodilo - oni koji su htjeli obavijestili su me o svome

može postojati već samim time što u njoj nema pripadnika iz Slovenije i Hrvatske. Možda opstane u nekoj krnjoj federaciji, ali to nije ona armija u kojoj smo mi služili.

ARMIJI, NEGO ARMIIJA NAROD!

Ideologija naše hrvatske vojske i bivše JNA je ista - brani se narod. Ali, jedna je strana iznevjerila ta svoja polazišta. Mi smo bili školovani da branimo narod, da bi se odjednom sve okrenulo naopako.

naumu i odlazili uz moj blagoslov. Među njima je bilo dosta vojnika iz Srbije i nitko od njih nije mogao zamisliti da ostane i da se bori - protiv koga i za koga? U ime čega, uostalom?

- Može li Šibenik dolsta mirno spavati dok Žirje bdi?

- Sigurno da može, ali unatoč tome, rekao bih da se ne smijemo previše opustiti. Sve su snage na otoku shvatite kolika je njihova odgovornost u ovom ratu i mi dolista sve činimo da Žirje učvrstimo kao neprobojan gradski bedem kojemu nitko ne može prći s ove morske strane. Jest da sedam, osam dana rata nije bogzna koliko iskustvo, ali sada smo ipak testirani, sposobljeni, a i mnogi su naši ljudi raščistili s nekim stvarima, prekalili su se, borbeni je moral nevjerljivo visok.

- Raspolažete li preciznom evidencijom borbenog učinka Žirje?

- Teško je to bilo bilježiti, jednostavno, nije bilo vremena. Moram reći da smo mi bili dio cjeline koja je branila Šibenik i u tome smo imali nesumnjivo velik učinak. Tek sada pravimo neku bilancu, ali koliko znam, potopili smo nekoliko borbenih brodova, oborili dva aviona, jedan helikopter, uništili velik broj oklopnih vozila...

- Koja vam je operacija bila najteža u tih sedam ratnih dana?

- Pravo da vam kažem, najteže mi je bilo kada sam dobio naredbu da otvorim vatru

prema Šibeniku i onesposobim napad iz luke u kojoj su "dejstvovali" ratni brodovi. Bilo mi je to prvi put da sam otvorio vatru na zemaljske ciljeve. Školovan sam da gađam objekte na moru, ali nikad nisam gađao ciljeve na kopnu. Ipak je to moj grad i bojao sam se da negdje ne pogriješim i ne pobijem svoje. S druge strane, bila je to i moja borba kao čovjeka. Na tim su brodovima bili moji dojučerašnji kolege, a ja nisam znao da li su prisiljeni ili po vlastitoj odluci "dejstvuju" po mome gradu. Druga, gotovo jednakog teška situacija bila je kada smo tukli po Šibenskome mostu, a znao sam da su naše jedinice blizu. Morao sam biti maksimalno oprezan da ne bih svojom ili pak krivnjom onoga koji me navodi pogodio naše ljudje. A najveće zadovoljstvo za sve nas na otoku bilo je kada smo tukli tenkove na mostu i zadali im toliko straha - jer smo ih gađali čak i u pokretu, što je pravo umijeće na tolikoj udaljenosti - da su se razbjezali.

- Na kojoj ste udaljenosti gađali tenkove?

- To nije naš najveći domet, no tukli smo ih na udaljenosti od 17,5 kilometara.

- Žirje ipak ne može tući Knin?

- Ne, ali jamči apsolutnu sigurnost Šibeniku, i dok je Žirja, u ovaj grad nitko ne može ući. Uostalom, naša funkcija i nije da nadamo druge nego da branimo svoje.

- Neprijateljski brodovi i avioni, nakon gorkog iskustva s vama, u velikom luku obilaze Žirje.

- Da, da, daleko su od nas i njihovi avioni, i helikopteri i brodovi. Obilaze nas, to je istina, no ja im kao vojnik ipak ne vjerujem.

Rekao bih da nešto spremaju, ali dodu li, bit će pošteno dočekani, to valjda znaju. Brodovi već poslije trećeg ratnoga dana više nisu smjeli doći blizu Žirje. Nedavno nam se približio veliki patrolni brod "Pula".

Mi smo odmah o tome izvijestili našu komandu u Šibeniku, a oni su kontaktirali s Komandom JRM, nakon čega je brod upozoren i brzo se izvukao iz naših voda. Osim toga, naši strijelci i naoružanje kojim raspolažemo sigurno im zadaju straha. Svesni su što ih čeka ako nam se približe.

- Kakvu sudbinu prognozirate JNA nakon svega?

- Narod se sam opredijelio i jasno kazao kako želi da se armija iz Hrvatske povuče, jer je napoželjna. Za mene JNA više ne

može postojati već samim time što u njoj nema pripadnika iz Slovenije i Hrvatske. Možda opstane u nekoj krnjoj federaciji, ali to nije ona armija u kojoj smo mi služili.

- Vi ste se u ovom ratu našli u dvostruko neugodnoj poziciji - s jedne strane kao pripadnik okupacijske vojske, a s druge kao pripadnik srpskog naroda?

- Ja jesam Srbin i toga se ne sramim. Na ovaj rat nisam gledao kao Srbin nego kao čovjek i bilo mi je uistinu teško shvatiti što to čine moji bivši kolege i kako je moguće da jedan vojnik ugrozi, dijete, ubije svoga susjeda, puca po svome narodu, sve zbog neke navodne ugroženosti srpskog naroda. Eto, ja sam Srbin, i moj je otac Srbin, a mi ovdje nikakve ugroženosti nikad nismo osjetili. Uvijek smo bili prihvaćeni kao ljudi, iako znaju da danas nije lako svladati nepovjerenje. Čim kažete da ste Srbin, prema vama se stvara neka odbojnost, sumnjičavost, premda, moram biti pošten, osobno to nikad nisam osjetio. Svi su me prihvaćali kao Žirjana, domaćeg čovjeka.

- Kada će završiti ovaj rat?

- Završit će, i to našom pobjedom, u to nema sumnje, ali kada, teško je reći. Za mjesec, dva rat nije moguće okončati, pogotovo zato što naše vrhovništvo vodi politiku kojoj je cilj da se rat privede kraju sa što manje žrtava. Okupatori nas svojim svakodnevnim provokacijama i podlostim stalno tjeraju da otvaramo vatru, a vrhovništvo da poštuju prekid vatre. I tako se rat odugovlači... No, ovaj se rat može okončati i drugim putem, a ne samo vojnim. Rekao bih da bi u tome najviše mogli pomoći upravo Srbi u Hrvatskoj svojim doprinosaom. Jer i sutra će živjeti ovdje...

- Kamo i što poslije rata - u vojsku, policiji ili civilstvo?

- Vjerojatno ću ostati u policiji, i to pomorskoj. Nekad sam, znate, bio i pomorac. More je moj život. Ima nekih indicija da bi se na Žirju osnovala policijska postaja i tada bi to bilo pravo mjesto za mene. Uostalom, ja sam na ovom otoku već osudio 11 godina života. Znate, moji vojnici, prije nego su trajno napustili Žirje, često su me s čuđenjem pitali kako je moguće da se mi - vojska - slobodno krećemo otokom iako je rat, da nam, štoviše, mještani do nose kruh i sve što nam treba. Sretan sam što sam dobio priliku da tim ljudima na otoku vratim povjerenje kada je bilo najpotrebniye.

MOJA DRUGA GODINA RATA

Osijek, vrijeme godine 1991. (između nekoliko uzbuna)

Sjedim za pisacim strojem i pokušavam na papir prenijeti neke svoje misli, što u ovim danima prljavog rata i agresije na moju domovinu, duboko ostaju u meni.

Ovo je moja druga ratna godina. Rođen sam 1944. i tu prvu ratnu godinu razumljivo da ne pamtim, ali zato će druga biti itekako duboko i dugo u meni. Stjecajem okolnosti radio sam i kao novinar i kao član Regionalnog kriznog štaba za Slavoniju i Baranju. Bio sam zadužen za odnose s javnošću. Tako sam bio u svakodnevnim kontaktima s domaćim i inozemnim novinari.

Inozemni novinari, što su hрабro dolazili na ratište Istočne Slavonije, nisu znali gdje su, što se zapravo događa i kako je sve počelo. Pitaju za drugi svibnja, Borovo Selo. Odgovaram im: počelo je to još pohodom Turaka na Budimpeštu i Beč. Počelo je to dolaskom Turaka i Sulejmana Veličanstvenoga u ove krajeve. S njim i njegovom vojskom dolaze i poturice, janjičari, robovi. Gube rat. Bježe iz onih krajeva. No, mnogi ostaju. Naseljavaju hrvatske krajeve. Stvaraju svoje selo. Drugi put dolaze "vlakom bez vozogn reda", 1945. godine. Opet na hrvatska ognjišta. Naseljavaju zemlju Hrvata, Nijemaca, i ostaju. Zadovoljni i zabrinuti.

Svojedobno je u Osijeku sniman film "Vjetrovi rata". Danas je u Osijeku stvarni rat, rat za slobodu i neovisnost naroda koji je svoj na svome bio i koji tu, htjeli neki ili ne, ostaje. Ovaj uvod bio mi je potreban gledje samoga sebe. A i kako bi

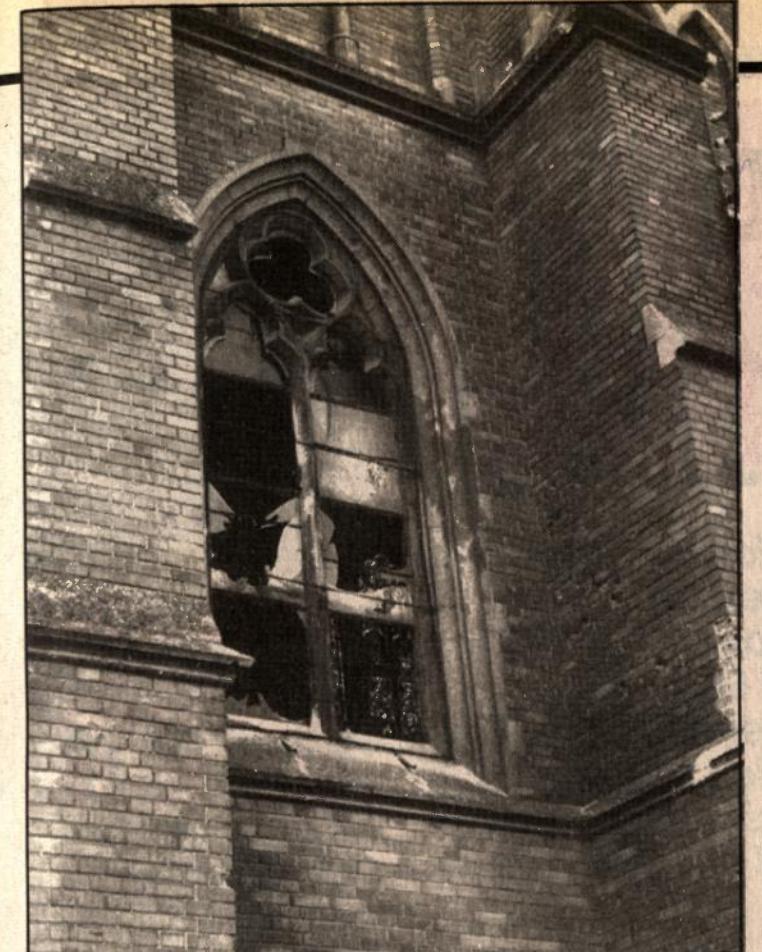
čitatelju bar malo bio bliži kut iz kojega ja promatram ovaj rat, prljav, bestilan, neljudski, agresorski, osvajački, teroristički, okupatorski. Rat koji će u povijesti Europe biti zapisan najtamnjim slovima. Rat koga će se stidjeti generacije koje dolaze. Ali i rat s kojim će rasti jedna nova generacija hrvatske mladosti.

Ove točkice znače da sam ponovno bio u podrumu. Ako ste bar jednom za ovog rata bili u podrumu, onda znate što se događa. Ponovno su nad mojim gradom metalne ptice što svoj teret, onaj smrtonosni, siju nad već izmučenim i razrušenim gradskim četvrtima.

To ne znači da i vi zato morate u podrum ili sklonište. Ne želim to nikome. Dosta nam je uplašenih djevojčica i dječaka, starih i mlađih. Dosta nam je psihički uništenih i fizički izmučenih ljudi. I previše će naše djece, a neka su i rođena u skloništima, godinama poslije u šoku i stresu buditi se iza sna, a neka možda neće ni moći usnuti u strahu od teških minobacačkih napada, preleta aviona u brišućem letu, razbijenih stakala, hladnoće, vlažnih podruma i uništenog djetinjstva. Osijek se sustavno uništava. Neprijatelj uništava sve što mu je nadohvat oruđa. Tuku se civilni objekti, bolnice, energetski objekti, skladišta, škole, dječji vrtići.

Nikome nije jasno zašto baš ti objekti, ako vojska i teroristi misle ponovo ovdje živjeti. Ili možda ne misle tako? Pišući ovaj tekst namjerice ne pišem o konkretnim objektima, o konkretnim događajima, o konkretnim ljudima. Jer sve to dobro je poznato iz drugih sredstava

Nije vrijeme za sukobe, trzavice, razmirice, nerazumijevanje ili međusobne incidentne situacije

javnog priopćavanja. U mome gradu nije neuobičajeno vidjeti pripadnike hrvatske vojske. Njihovo prisustvo daje snagu pučanstvu i sigurnost da nisu ostavljeni sami sebi. Neki se pitaju što će garda u gradu. Odgovor, kratak i jasan: OVO JE BIO I OSTAJE NJIHOV GRAD. Oni su ovdje kod svoje kuće, a kuća se najčešće brani. No, to je samo privid. Gardisti dolaze i prolaze kroz Osijek. Dolaze kući kako bi vidjeli svoje najbliže. Dolaze kući po čisto rublje. Dolaze i odmah dolaze na prvu liniju fronte. Nažalost, velik broj ih se više nikad neće vratiti u Ružinu, na Jug II ili Podravljje. Ostali su negdje na blatnim poljima svoje domovine. Mlade živote dali su za mladost svoje Slobode, Neovisnosti i Demokraciju. Zato, iako ih vidite u gradu, znajte da su tu kako bi prikupili novu snagu za našu obranu.

Rubna područja rata, kao uostalom i polja što nas dijele

od prvih redova terorističko-agresorske soldateske, njihova su radna mjesta. Pod budnim okom protuzračne artillerije oboreni su deseci zrakoplova svih tipova. Nebo, plavo i bijstro, ali i ono sivo i tmurno, za njih nije sigurno. Među tim mlađicima i djevojkama ima i studenata, koji su svoje studentske klupe zamijenili hladnim sjedalima teških oruđa. Među njima su i donedavni športaši, koji su svoje športske dvorane, atletske staze, veslačke i regatne čamce zamijenili kalašnjikovima ili bestrajnim topovima. Bilo bi nepravedno isticati neke, ili možda kudlit druge. Danas su svi jednaki, s istim obvezama i zadaćima u obrani svoje Hrvatske. Jedinstvo je prijeko potrebno, današ više nego ikada. Hrvatski vojnici su mi rekli: "Mi sve pišemo i pamtim. A kad završi onda ćemo napraviti zaključni račun. I da znate on neće biti bez krčmara". I imaju pravo.

Nije vrijeme za sukobe, trzavice, razmirice, nerazumijevanje ili međusobne incidentne situacije. Vrijeme je Rata, a ne vrijeme Mira.

U Osijek neprekidno stiže pomoć, u materijalnim sredstvima, u hrani, u odjeći i obući. Nespojeno je više od 17.000 prognanika iz Čelija, Aljmaša, Dalja, Erduta i drugih slavonsko-baranjskih Kalvarija. Njima je uništeno sve što su imali. Mnogima su kuće spaljene do temelja. Ono što su imali na sebi bilo je sve što su osim golog života spasili. Pomoć dolazi iz Hrvatske katoličke misije, iz Hrvatske bratske zajednice i od bezbrojnih donatora iz inozemstva koji nemaju drugih veza s Hrvatskom, osim suočenja i revolta prema onome što se čini ovom pučanstvu i ovoj zemlji.

Hladnoća se uvlači pod krovove što su izrešetani od bezbrojnih minobacačkih granata. Žima dolazi, a mnogi su bez doma, god bili.

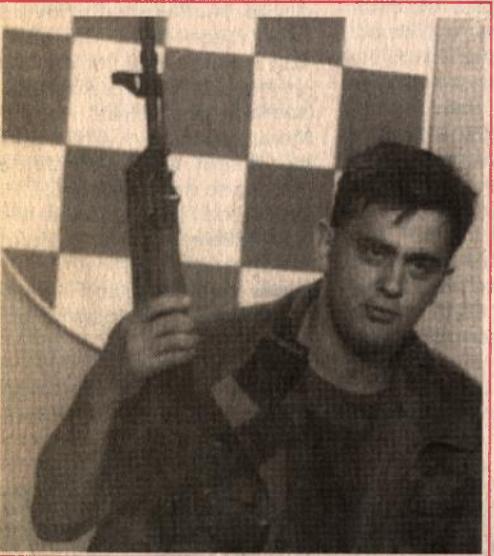

bez ognjišta, bez svog radnog mjeseta, bez dohotka. Hladnoća se uvlači u ljudi. Ali najmanja pobeda grje više nego vatra što je kuljala iz naftnog rezervoara što su ga uništili agresori. Sunčano je i hladno u Osijeku, dok pišem ove redove. Pokušat ću prošetati gradom kako bih udahnuo malo svježeg zraka. No oprezno, baš za vrijeme utihe strada najviše ljudi, jer se tada oglašavaju teroristi. Tuku po cijelom gradu. Ubijaju. Za koga? Za čije ideale? Za čije ciljeve? Njima će suditi povijest i naša djeca i unuci. Djeca koja nisu vidjela sunce već danima, jer je svaki izlazak iz skloništa i podruma pogibeljan.

Moram zaključiti ovaj tekst, prvi što pišem za naše novline (nadam se ne i posljednji). Hitam u obilazak uništene osnovne škole, valja snimiti prilog za "Spektar".

Dobar vam dan hrvatski vojnici, dobar vam dan ma gdje god bili!

PUŠČANIM RAFALOM OBORIO MIG!

Milan Marinčić, lovac na neprijateljske zrakoplove, braneći Sisak od neprijateljskih najezda sa zemlje i zraka, strojopuškom presjekao rušilački put agresorova Miga

Rat za obranu Hrvatske pruža nebrojene primjere herojstva. U listu heroja upisao se i borac s prve linije sisačke fronte, umirovljeni policajac Milan Marinčić. Taj tridesetogodišnjak, rodom iz Tomislavgrada, dokazao je braneći Republiku Hrvatsku da ni u kom slučaju nije za mirovinu i da su se svi koji su ga takvima proglašili - grdnio prevrili.

Boreći se za slobodu domovine, Milan Marinčić se ne samo uspješno suprotstavlja neprijatelju na kopnenom dijelu bojišta već ga sprečava da svoju rušilačku akciju provodi iz zraka. Pošlo mu je za rukom i sokolovim okom da prvi na sisačkom i hrvatskom nebu automatskom puškom sprječi neprijateljsku čeličnu pticu u beskrupuloznoj najezdi na domove nedužnih žitelja grada na tri rijeke. Hrabrošću i prisebnošću izšao je na megdan, poput mladog Davida koji se samouvjereni i odlučno borio protiv Golijata, jedinim oružjem koje je imao uza se - automatskom puškom kragujevačke proizvodnje, koju je zarebio u Slavoniji prilikom povlačenja okupatorske vojske. Ironijom sudbine, neprijatelj je olakšao svoju zračnu flotu baš oružjem koje je sam proizvodio i u koje se toliko zaklinjao.

Raspredajući o svojoj borbi s neprijateljskim *Migom 21*, Milan Marinčić ni u jednom djeliču svoje priče nije želio ispasti heroj i sebičnjak. Da bi otklonio svaku moguću lakirovku, hrabri je borac ocjenama pravog stručnjaka i profesionalca istaknuo kako je pogodak u neprijateljsku dvadesetjedinstvenu slatka slučajnost, pripominjući da mu je u toj bitki pomagao i dragi prijatelj i suborac, Siščanin Boris Sučić.

"Billi smo na položaju rame uz rame kad su nas iznenada preletjela dva neprijateljska zrakoplova", pripovijeda Milan. "Nismo bili preplašeni, sačuvali smo prisjebnost, znajući da će se mrske 'ptičurline' vratiti. Potom je u gradu dan znak za zračnu opasnost. Još nije ni prestao zavijajući zvuk sirene koji je pozivao žitelje Siska i okoline u skloništa, a moj prijatelj Boris i ja ugledali smo na obzoru siluetu nadiruge aviona. Na nekih dvjestotinjak metara od čelične ptice otvorili smo rafalnu paljbu iz automatskih pušaka. *Mig* je 'zaštekao', naglo zaokrećući prema petrinjskom Selištu, gdje je i neslavno okončao misiju. Vidjevši što je snašlo njegova druga, pilot druge dvadesetjedinstvenice obrušio se na nas otvarajući vatru iz mitraljeza. Njegovo letjelici pridružile su se još dvije čelične ptice. I njima smo uputili 'tople pozdrave', ali ih, nažalost, nisu primili", završava Milan Marinčić. Za podsjet na slučajnu i slatku pobjedu, hrabri branitelj zadržao je trofejno perje ocerupane ptičurine.

BOJNI ČAMAC NA KUPI

Nadaleko poznati sisački riječni brodari, čija je domišljatost i stručnost u upravljanju riječnim krstaricama već više desetljeća poznata i Europljanima, i u ovim teškim vremenima ponašaju se stvaralački.

Odazvavši se pozivu na obranu domovine, sisački riječni vukovi dali su svoj nemali prilog. Vlastitim snagama i, najvećim dijelom, sredstvima, stvorili su brod za hrvatsku riječnu flotilu. Uz maskirnu boju, na plovilo je vještим majstorskim rukama ugrađeno ubojito i precizno artiljerijsko i raketsko oružje i oruđe, čime je, kako kažu članovi posade, znatno osnažena obrana pokupskog i posavskog dijela Hrvatske.

Ideju za preudešenje prijašnjeg patrolnog broda dao je Nikola Crnolatec-Mika, domišljatošcu kojega je čamac dobio ratne konture i dospio na vez u zadnjoj postaji riječnih brodara.

- Ovaj dolista lijepi brod, koji se odlikuje izvrsnim manevarskim sposobnostima, spasili smo od potapljanja na Dunavu, koje su mu namijenili četnici i teroristi - kaže Mika, ne krijući zadovoljstvo zbog svesrdne potpore prijatelja u operaciji rekonstrukcije čamca.

Zapovjedniku Miki među prvima su se od mornara na raspo-

SNAJPERIST IZ PARIZA

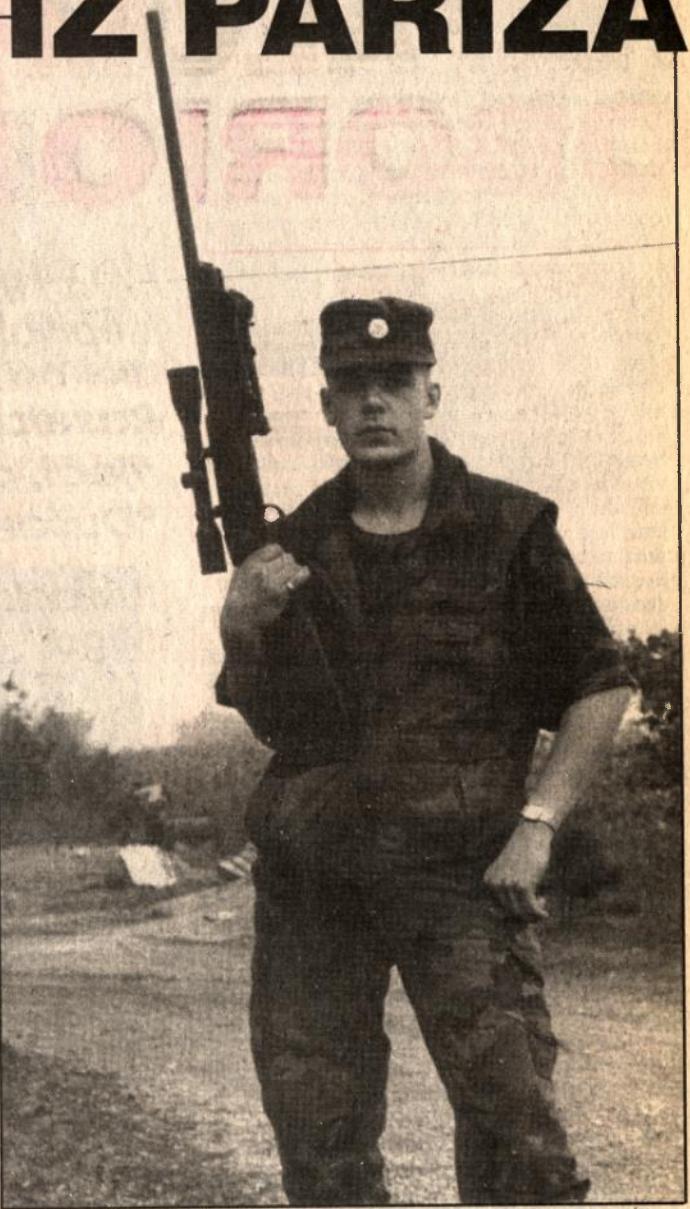
Kad sam na vatrenom položaju upitao borca sa snajperom otkad je u ratu, evo što sam čuo:

- Ja dobro ne znam hrvatski. Ja bio pedeset posto Hrvat. Moj tata od Zagreb, a moj mama iz Pariz. Ja profesional vojnik u francuska vojska. Kad vidiš kako četnik ubije civil i užge kuće, onda ja otišao iz Francuska i sada ovdje branim hrvatski narod i zemlja - kaže mladi Nikola Horvat.

On je profesionalac, školovan u francuskom vojnom učilištu. Pripovijeda kako nikako nije mogao shvatiti kakvi su to borci u okupatorskoj srbovojski koji u suradnji s bradatim spodobama ubijaju nenaoružan narod, djecu, starce, pale kuće... Ne razumije ni sva moguća kršenja tanašnih primirja. Prozačna opravdanja za bestijalna izvljavanja na nedužnom narodu srbovojska nalazi u "provokacija druga strane", a to su - zaključuje Nikola - ordinarni laži jer smrđi-barbari sustavno razaraju sve što je hrvatsko - od hotela, bolnica, škola, crkava, bolnica do dječjih vrtića.

- Nemoj pišat pedeset posto Hrvat. Ja sam Francuz. Otišao iz Francuska vojska u hrvatska vojska. Ovdje ubijaju one koji ne mogu pucati, djeca, žene i stari ljudi. Neka dođu u borba sja. Ja znam kako. Moj snajper neće pustiti četnike da ubiju djeca - odlučan je Nikola Horvat.

Taj pripadnik oružanih snaga Republike Hrvatske dospio je iz pariškog blještavila na prvu borbenu liniju Zbora narodne garde u okolini Sunje. Za predaha borbe, kad se četnici i srbovukupacijska vojska umore od bjesomučnih napadaja, gardistu Nikoli Horvatu suborci dobacuju:

- Francuz, kad ćeš nas priznati? Kad će Francuska priznati Hrvatsku?

A taj mladi, školovan vojnik odgovara im da je svaka borba hrvatskih oružanih snaga u prljavom ratu protiv Hrvatske najbolje priznanje i samo još jedna istina više da je hrvatska vojska združena s hrvatskim narodom nepobjediva.

Koliko vrijede tvrdnje i obećanja generala bivše JNA možda se dosad najbolje vidjelo nakon odlaska vojske iz jedne od najvećih zagrebačkih vojarni - "Dušan Ćorković" na Bogongaju. Unatoč obećanjima Jugoslavenske armije da će sve naoružanje i oprema koju ne mogu odvesti ostati neoštećeni, predstavnike Hrvatske vojske dočekala je više nožosna slika. Gotovo sve što je ostalo nakon odlaska okupatorske vojske u 60 hektara velikoj vojarni bilo je vandalski uništено ili oštećeno.

Znajući dobro koliko oficiri neprijateljske vojske vole iskrivljavati činjenice i zečeći to izbjegći, predstavnici Glavnog stožera Hrvatske vojske pozvali su nakon odlaska posljednjih SMB-vozila u obilazak veću grupu domaćih i stranih novinara iako je dobar dio vojarne još bio miniran, pa su pirotehničari imali pune ruke posla. Bilo je među pozvanima i mnogo iskusnih ratnih reportera koji su već bili na brojnim svjetskim i domaćim ratištima, ali svi su se složili da se takvo barbarstvo rijetko sreće.

Prvo na što smo naišli bila je velika nadstrešnica ispod koje je bilo više vrlo vrijednih inženjerijskih i vozila veze te jedan pokretni radar protuzračne obrane. Imali smo dojam da bi njihovi blvši vlasnici najviše voljeli da su ih mogli "ispagliati" tenkovima. Kako to nije bilo moguće, uništili su sve što se dalo. Sve je bilo razbijeno, od skupocjenih uređaja do vjetrobranskih stakala. Za svaki slučaj nestali su i neki vitalni dijelovi, a vozači su se potrudili i da što temeljiti onesposobne motore kako kamioni ne bi slučajno poslužili onima koji dođu iza njih. Sličnu je sudbinu doživjelo i nekoliko češkoslovačkih dvocijevnih protuavionskih topova "praga" kalibra 30 milimetara.

Malo dalje u travi ugledali smo i veliki top M-46 kalibra 130 milimetara i dometa od tridesetak kilometara, čija je cijev prijeđeni bila okrenuta prema Dubravi. Tek prišavši bliže, shvatili smo da se radi o starom vojnom triku. Top uopće nije bio pripremljen za paljbu, a vitalni dijelovi su mu uništeni, pa mu je

DAN KADA SE BORONGAJ OPROSTIO OD JNA

Hrvatska vojska ima čudesno oružje km iz velike daljine može izvaditi zatvarače na neprijateljskim topovima. To se, naime, može zaključiti iz onoga što je igovorio general Rašeta kada su ga pitali zašto je JNA, ptivno zadanoj riječi, onesposobila ostavljenu opremu bivšoj vojarni "Dušan Ćorković".

jedini zadatak, kao i maskirno obojenim drvenim tenkovima koje smo vidjeli po vojarni, bio da p

Zagrepčane. Obilazeći dalje veliku vojarnu nabrojali smo ukupno tridesetak topova velikih kalibara (uglavnom 120-230 milimetara) i desetak haubica kalibra 105 i 120 milimetara. Od naših domaćina čuli smo da se topovi artiljerije ustvari slučajno ondje zatekla. Bila je, naime, na popravku u blvšem vojnom Tehničkom mowntnom zavodu u Bregani, a nakon odlaska vojske iz Slovenije privremena stanica im je bio Borongaj. Sretno je okolnost što ta oruđa nisu bila ispravna, je strašno i pomisliti kakve su mogle biti posljedice njihove pucnjave po Zagrebu. Ali to kao da nije dovoljno njihovim bivšim vlasnicima, pa su odnijeli ili uništili zatvarače i ostale važne dijelove topova i haubice prije ponovne upotrebe mo

na temeljiti popravak. Na više mesta vidjeli smo i potpuno uništene automatske puške preko kojih su neprijateljski vojnici, da budu sigurni u svoj posao, prelagali gusjeničarima.

Pošteđeni nisu ostali ni intendantski servisi i veličina radionica za popravak obuće, i izradu namještaja pod nazivom "Mali Savrić". Goleme haubice su nerijetko još novih čizama, cipela i uniformi bile razbacane po podu i zalivenе pjenom iz aparata gašenja vatre. Sličan princip uništavanja primjenjen je i u radionicama pošto su strojevi porazbijani, prevrnuti i zaliveni bojom, a komandne ploče trgnute iz zidova.

Razgledali smo i demolirane vojničke nastambe kojima se netko zabavljao posebno uništavajući sanitarske prostorije. Ali najtužnija slika, dočekana je ipak u velikom skladištu s 1000 tona hrane kojeg se opskrbljivala cijela 5. vojna oblast. Ceg nije bilo, od tisuća vreća brašna, šećera, soli i tjestenine preko "Gavrilovićevih" konzervi pašteta i šunke tisuća paketa sa staklenkama i konzervama vojnog povrća, a u posebnoj dvorani čuvale su se za vojne suhe hrane.

lako je tu bilo dovoljno raznovrsne hrane da čak 10.000 vojnika normalno živi više od tri mjeseca, oficiri su se nerijetko nakon uspostave blokade vojarne žalili europskim promatračima da vojnici gladuju, čak pate od skorbata, pa su, na zahtjev europske misije, naše snage u borongajsku vojarnu čak morale dovoziti svježe jabuke. Istodobno su "bolesni i izgladnjeli" vojnici od vreća proklasnog graha i rize gradili grudobrane na mitralješkim gnijezdima! Neshvatljivo, bio je najkraći komentar generala Rašetu kakve to čudesne granate i metke imaju hrvatska vojska da njima može vaditi zatvarače iz topova.

No, bio je to samo žalostan kraj poduzeće priče o iseljavanju borongajske vojarne koja je posljednjih mjeseci, ravnopravno s omraženom vojarnom "Maršal Tito" u Novom Zagrebu, bila strah i trepet Zagrepčana. I to s razlogom. Kolika opasnost iz nje prijeti Zagrebu postalo je, naime, jasno još prije više od dva mjeseca kada su, pošto je blokirana, iz vojarne po okolnim zgradama, ali i cijelom gradu počeli letjeti ubojiti projektili iz svih oružja. Da neprijateljska vojska već tada nije bila ciljeve dokazuje i to što su već u prvoj kanonadi, osim brojnih privatnih kuća, pogodili obližnje tvornice DTR, Končar i Badel te osnovnu i srednju školu u Getaldicevoj ulici. Velike žrtve među civilima izbjegnute su jedino zahvaljujući tome što su se građani brzo sklonili u podrume i skloništa.

Bio je to, nažalost, tek početak. Jer, po rječima okolnih stanara, gotovo svakodnevno se iz te zloglasne vojarne pucalo na njihove kuće, ali i po cijelom gradu. I naravno, kada bismo im vjerovali, nikad krivica nije bila na armiji, jer je ona jadna, po rječima vlastitih predstavnika, uvijek bivala izazvana. Valjda kada bi njihovi osmatrači, koji su se danima smjenjivali na drveću uz rub vojarne, ugledali nekog školarca kako ih mrko gleda, pa bi zau-

vjerovali u istinu koju im serviraju srpski političari ili oficiri. Kako drugačije objasniti poruke pune mržnje: "...e se, ustaše", "Sve vas treba zaklati" i slično. Najviše pažnje privukao je, ipak, veliki natpis: "Jugoslavija može i bez vas". Ali, i Hrvatska očito bez njih, bio je zajednički komentar domaćih i stranih novinara.

Sećer koji, po staroj narodnoj poslovici, dolazi na kraju, u ovom je slučaju prilozio general-potpukovnik Andrija Rašeta, zamjenik komandanta 5. vojne oblasti. Kada su ga novinari pitali zašto su pripadnici bivše JNA prekršili obećanje i porazbijali sve što nisu mogli odvesti. Rašeta je odgovorio da to nisu uništili oficiri i vojnici nego da su posrijedi posljedice prijašnjih napada hrvatske vojske na vojarnu! Tome komentara uistinu nije potreban. Trebalo bi ipak zapitati generala Rašetu kakve to čudesne granate i metke imaju hrvatska vojska da njima može vaditi zatvarače iz topova.

No, bio je to samo žalostan kraj poduzeće priče o iseljavanju borongajske vojarne koja je posljednjih mjeseci, ravnopravno s omraženom vojarnom "Maršal Tito" u Novom Zagrebu, bila strah i trepet Zagrepčana. I to s razlogom. Kolika opasnost iz nje prijeti Zagrebu postalo je, naime, jasno još prije više od dva mjeseca kada su, pošto je blokirana, iz vojarne po okolnim zgradama, ali i cijelom gradu počeli letjeti ubojiti projektili iz svih oružja. Da neprijateljska vojska već tada nije bila ciljeve dokazuje i to što su već u prvoj kanonadi, osim brojnih privatnih kuća, pogodili obližnje tvornice DTR, Končar i Badel te osnovnu i srednju školu u Getaldicevoj ulici. Velike žrtve među civilima izbjegnute su jedino zahvaljujući tome što su se građani brzo sklonili u podrume i skloništa.

I nakon dva tjedna konačno su stanovnici Borongaja i okolnih naselja svoje krevete iz podruma mogli vratiti u stanove. Nakon ulaska prvog dijela konvoja u Vukovar iz vojarne je, u međuvremenu debllokirane, krenula još jedna dugačka kolona sa 150 SMB-vozila uz obećanje da sve što neće odvesti ostaje u ispravnom stanju. Kako su ispunili zadani riječ i koliko još uopće vrijedi riječ oficira bivše JNA poznato je s početka ove priče.

LOGIKA À LA WILD

"Predlozi" generala Pavla Strugara Dubrovčanima pokazuju kako ni jedan tekst nije dovoljno kratak da sakrije pravu prirodu svoga autora.

U proteklih godinu dana u različitim je tijelima, službama i odjelima JNA, bilo u Beogradu, bilo u raznim podružnicama, sročen popriličan broj tekstova veoma zahvalnih (i) za jezično-stilsku i logičku, a ne samo političku, ideološku ili psihološku analizu. Jedan od prvih u nizu bilo je antologijsko "Saopštenje SSNO", namijenjeno čitanju u svim vojarnama u siječnju ove godine; jedno od posljednjih, također na svoj način antologijsko, jesu "Predlozi za normaliziranje života u Dubrovniku i obezbeđenje grada Dubrovnika", što ih je 26. lipnja stopada potpisao general-potpukovnik JNA Pavle Strugar. U prvom primjeru pridjev antologiski rabimo zato što su u tome povolikom tekstu kao u kakvom muzeju starina pregleđeno sadržane sve značajke jednoga preživjelog svjetonazora - od terminoloških do ideoloških, od načina na koji se izlazu misli do one nenadmašive vještine, brižno njegovane pola stoljeća, da se sklope dinosurske rečenice, često i s više od stotinu riječi. Isti je pridjev neizbjegjan i u drugome slučaju, no iz ponešto drugačijeg razloga. General Strugar, naime, lijepo pokazuje kako ni jedan tekst nije dovoljno kratak da bi mogao prikriti istinu o svome tvorcu.

O gotovo u svakoj njegovoj riječi i rečenici može se napisati mali esej, no na ovome će mjestu dovoljno biti pozabaviti se samo nekim od njih, primjerice, točkama 1,3 i 5, pravim malim draguljima nesuvrnosti i proturječnosti. Prema trećoj, kako piše Strugar, "prirodni ZNG i MUP Dubrovnik koji nisu imali regulisan boravak u Dubrovniku zaključno s 1. januarom 1991" treba da napuste područje Skupštine općine Dubrovnik, a prema petoj, "Služba unutrašnjih poslova" treba da se "dovede u stanje od 23. januara 1991. I da samostalno i odgovorno reguliše mir i sprovođenje zakonskih normi u gradu Dubrovnik". Nije, doduše, jasno kako bi ta služba - kojoj Strugar ipak u načelu priznaje legalnost i opravdanost ako se vrati u nekadašnje stanje - uopće mogla "samostalno i odgovorno" održavati javni red i mir kada je prije toga, u točki 1, određeno da se u ruke JNA ima predati "sve naoružanje koje se nalazi u zoni grada Dubrovnika", dakle i policijsko. Budući da su i oni policaci koji su u Dubrovniku

službovali do 23. siječnja, i kojima Strugar nedvosmisleno dopušta da ondje kao takvi ostanu, imali osobno službeno oružje, nije jasno kako dubrovačka policija može istodobno biti i potpuno razoružana i u stanju zatečenome na spomenut dan, dakle koliko-toliko naoružana.

Ako je to školski primjer omaške iz elementarne logike, i stoga nema političko značenje nego tek svjedoči o tome kako sastavljač "Predloga" naprosto ne zna što hoće, pa se načas zapetljao, točka 6 omogućuje uvid u malo širi kontekst njegova pogleda na svijet, pa na poseban način i objašnjava kako to da Strugarova vojska tako divljački razara sve pred sobom. U njoj se, naime, predlaže da se "sva stranačka obeležja uklone s javnih mjeseta na području opštine Dubrovnik". Načelno i prirodno gledano, taj se prijedlog može razumjeti samo na jedan način: treba odstraniti ambleme što ih stranke, od dubrovačkog ogranka HDZ do dubrovačkog ogranka SDS, postavljaju na svoje urede ili područna sjedišta, pa na toj, zdravorazumskoj razini zahtjev za njihovo skidanje znači izravno miješanje u politička pitanja, dakle, u područje u koje se Strugarova vojska, što je mnogo puta izjavila s najdogovornijih mjeseta, nipošto ne želi mijesati i što, na kraju krajeva, još jednom ponavlja i sam Strugar kada u točki 11 spominje "sporazumno", dakle upravo političko rješenje jugoslavenske krize. No, kako je uskakanje u vlastita usta odavna njen hobi i kako je u toj disciplini postigla i većih uspjeha od ovoga Strugarova, vrednije je pozabaviti se dubljim značenjem njegova navoda.

Stvarnost i djela te vojske pokazuju, naime, kako ona zapravo pod stranačkim obilježjima podrazumljeva prije svega

službenu, državnu zastavu Republike Hrvatske. Iz toga se onda može izvesti samo jedan zaključak: ako je za nekoga zastava jedne države statusno stranačka zastava, onda za nj niti ta država statusno nije ništa drugo dolj najobičnija politička stranka, a njeno stanovništvo pak najobičnije članstvo dotične stranke, možda tek nešto bronjile nego što je to u svijetu uobičajeno. U skladu s time, knjižnice u njenim gradovima naprosto su spremila stranačkih

letaka, propagandnog materijala i nešto deblijih članskih iskaznjica (činjenica da su neke stare i nekoliko stoljeća samo pokazuju koliko se dugo ta stranka pripremala za svoju razornu djelatnost), njene su njive, vinogradi i voćnjaci samo stranačke ekonomije, a njene kuće i stanovi okupljališta članova, toliko zadrtih da unutra čak kuhaju, spavaju i često provode cijeli život.

Tretirajući Hrvatsku kao političku stranku - i time zapravo svodeći njen narod na status stranačkog članstva, njenu materijalnu kulturu i blago na status stranačke imovine, njenu duhovnu kulturu na zbirku stranačkih parola i njenu povijest na razinu, recimo, izvještaja tajnika o "radu stranke u minulom vremenskom periodu" - Strugar i JNA jednim su jednim potezom riješili sve potencijalne etičke dileme, unaprijed odgovorili na sva neugodna pitanja i, dakako, usput pokazali kako svaka zvjerka sama sebi najbolje postavi klopku..

U takvom duhovnom obzoru sve postaje jezovito logično i jezovito jednostavno: "Kakvi civilni, kakve bolnice i kakve kulturne vrijednosti?! Ta Dubrovnik je tek jedno lokalno, nešto ukusnije uređeno stranačko sjedište, a stanovništvo lloka tek masa što se okupila na jedan, relativno masovan stranački skup!" A budući da nema dana da se negdje u svijetu ne razbije prozor na uredu neke stranke, ne rastjera neki stranački skup ili ne zahtjeva njegovo premještanje na neku drugu lokaciju, pa nitko zbog takvih sitnica ne diže galamu, Strugar je zacijelo iskreno zbumen otkud odjednom toliko povika na njega kad ni on ne čini ništa drugo.

Toliko zbumen da valjda nije ni svjestan koliko je duboko logičan tekst sastavio i koliko je njime istine o sebi kazao.

DVOSTRUKA CARRINGTONOVA ZAMKA

Nije istina da je posljednji korak britanskog lorda samo ultimatum Srbiji: to je ultimatum svim ekstremnim političkim opcijama koje se danas javljaju na Balkanu

Ultimatum EZ Srbiji da prihvati plan haške mirovne konferencije na izvjestan način demantira pravilo da je diplomacija "spora, ali nedostizna". Iako u svijetu globalnih strateških i geopolitičkih interesa nema mnogo smisla za kršćansku pravdu i samlost, posljednji korak lorda Carringtona najavljuje onaj dugo očekivani zaokret koji žrtvi nudi zadovoljštinu, a agresoru međunarodno političko iskupljenje.

Točno je, doduše, da haški ultimatum Srbiji, kao kulminacija mirovne konferencije, prvenstveno predstavlja diplomatsku pobjedu Hrvatske. Ipak, Miloševićev bi um uistinu trebao biti suicidalan, a da ne prihvati zahtjev EZ. Može se prepostaviti da bi prijetnja širokom lepezom

sankcija EZ, a u perspektivi vjerojatno i cijelog demokratskog svijeta, bila za režim u Beogradu veća blamaža nego što je to pokajničko pomirenje s neminovnim. No poznajući Miloševićevu prevrtljivost i cinizam, a prije svega njegovu sudbinsku ovisnost od nastavka rata, nije teško predviđjeti njegovo buduće počinjanje: vjerojatno će prihvati mirovni plan EZ, ali će istodobno potegnuti sav raspoloživi diplomatski i vojni arsenal kako bi relativizao, usporio, odgodio ili otežao realizaciju pojedinih točaka tog plana. Ipak, ne bude li imao uzmača prvi njegov potez imati će "komercijalno" obilježje. Svjestan da prihvaćanjem prijedloga EZ praktički napušta strateški cilj stvaranje velike nacionalne države, beogradска klika Evropi će, ako već nije, ponuditi vezanu trgovinu s Kosovom, Sandžakom i Vojvodinom. Najsavjetije, srpski režim prihvata priznanje republika (koje to žele, dakle i Hrvatske) u postojećim granicama, tj. uz njihovu eventualnu korekciju mirnim putem, ali od Europe traži i priznanje Srbije također u postojećim granicama.

Za reduciranu verziju Velike

Srbije u sadašnjim granicama, bit će spreman žrtvovati srpske krajeve u Hrvatskoj (ili jedan njihov dio), dakle prepustiti ih "ustaškoj" državi. Muslimanima u Sandžaku i na Kosovu Milošević će, duduše, morati dati autonomiju kakvu će imati Srbi u Hrvatskoj, ali će međunarodnim priznanjem Srbije na duže vrijeme onemogućiti njihovo otcepljenje ili pripajanje susjednim državama. Time bi pred narodom dokazao makar djelomičan uspjeh memoranduskog projekta, ali bi u izvjesnoj mjeri opravdao i rat koji vodi. Europa bi mogla pristati na takav Miloševićev zaokret jer i sama ima rezerve prema osamostaljivanju muslimanskih država na Kontinentu - Velike Albanije i Bosne i Hercegovine. Takvim bi stavom Europa donekle neutralizirala ekstremni dio srpskog političkog spektra, ali bi također smanjila vjerojatnost prodiranja islamskog utjecaja u Evropu na njezinu jugoistočnu vrata. Prema nedavnim izjavama britanskih parlamentaraca u Zagrebu, takva vezana trgovina na Europe i Srbije već je gotova stvar.

Ovaj je pristup, čini se, najorijentalniji za srpsku vlast, ali, kao i obično, ne treba se kladiti da će on i prevladati. Jer Milošević kao metafora jedne politike više nije sam. Njegov siljamski blizanac je Jugoslavija. Ona je dosad poslušno izvršavala naredbe s Dedinja jer su one efektivno služile istom cilju - očuvanju Jugoslavije, dakle stvaranju proširene Srbije. Međutim, međunarodno priznanje jugorepublika taj vojnički san razbijajući kao mjeđuhod sapunice. Nestaje Jugoslavija, nestaje mini-Jugoslavija, nestaje Velika Srbija, a mjesto na kojem se može nastaviti život ostaje jedino - današnja Srbija. Vojska pri tome ne gleda samo političko-ideološke ciljeve, već brani svoje suštinske ekonomske interese. Bez Slovenije i Hrvatske koje su zajedno namicale polovicu saveznog budžeta, bez Bosne i Hercegovine u kojoj je, uglavnom u ne-srpskim krajevima, smještena strateški važna namjenska vojna industrija, bez Crne Gore koja bespredmetnim drži održanje mornarice bivše JNA, vojska koja je stvarana za državu mnogo bogatiju i od bivše Jugoslavije, spala bi na ekonomski iscrpljenu Srbiju. Niti bi vojska mogla opstatiti na tako tanašnoj materijalnoj osnovi, niti bi pak Srbija mogla po-

nijeti takav golemi teret. Prema tome, bitka za Jugoslaviju, usprkos Miloševićevu prihvaćanju mirovnog plana iz Haga, za egzistencijalno ugroženu vojsku još ne mora biti završena. Hoće li je ona nastaviti samo je pitanje sposobnosti generala da najzad shvate kako se jugoarmada nepovratno rastače pod pritiskom političkih, nacionalnih i ratnih previranja na prostoru bivše Jugoslavije.

Sudeći prema onom što su agresori dosad pokazali, Hrvatska gotovo pouzdano može računati na nastavak sukoba. Ponovno će se udružiti Miloševićev kratkoročni interes da u što kraćem vremenu osvoji što više teritorija radi, kako vjeruje, predstojeceg diplomatskog razgraničenja s Hrvatskom s jedne, te armijski dugoročni interes da sačuva onoliko Jugoslavije koliko je moguće s druge strane. Da je baš tako, potvrđuje i dosad nezabilježena eskalacija rata u Hrvatskoj istom kada je objavljen ultimatum Srbiji. Već do sljedeće plenarne sjednice u Haagu, 5. studenoga, kada izmiče rok Srbi, trebalo bi u džep strpati što više Hrvatske, a potom eventualno potpisati primirje uz nastavak osvajanja sve do "dana D", točnije do dana kada će se, kako vjeruje Beograd, postaviti pitanje granica u kojima će Hrvatska biti priznata.

Za Hrvatsku, dakle, bez obzira na pozitivan ili negativan Miloševićev odgovor Carringtonu, rat se nastavlja i dalje. No, to nije i jedina nepovoljna okolnost. Pristane li Srbija na prijedlog EZ pod uvjetima o kojima je bilo riječi, Hrvatska će biti primorana da se doslovce drži svih prijedloga EZ o političkoj autonomiji Srba. Milošević i EZ nastojat će da ta autonomija bude što veća. Istodobno, hrvatska će vlast, a poglavito oporbene stranke s desne strane političke lepeze, koje o takvoj autonomiji još prije godinu dana nisu htjele ni čuti, tražiti da ta autonomija bude što manja.

Treba se, međutim, nadati da će u Hrvatskoj prevladati umijeren i racionalan pristup. On je jedino jamstvo da Republika ovu povijesnu šansu iskoristi stjecanjem neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta.

KRUNA DIPLOMACIJE TAMO-AMO

Nakon pet ratova u manje od pedeset godina, otvaranjem madridske runde 30. listopada, arapsko-izraelski sukob ušao je gotovo izvjesno u fazu "dijaloške kontrole" - što bi ubrzo moglo postati najnoviji novogovorni eufemizam za procese što su se dojučer kretali u rasponu od "upravljanja krizom" do "nadzora nad širenjem štete". Najtrajnije krizno žarište u novoj povijesti svijeta - trajnije čak i od Korejskog poluotoka i Indokine - uspjelo je preživjeti sve uspone i padove doba hladnog rata i bipolarnog svijeta da bi posmulo "kao rana žrtva novoga svjetskog poretka".

Hoće li srednjoistočna mirovna konferencija u ovom obliku potrajati duže od pregovora o ograničavanju strategijskog nuklearnog naoružanja (SALT koji je prerastao u START) ili kopnenih efektiva u tzv. euro-teatru (MBFR), zapravo u povijesnom kontinuitetu i nije toliko bitno - jer, na posljeku, riječ je o svojevrsnim vremenskim blizancima, i to istog oca - Henryja Kissingera.

Tridesetak putovanja blvšega američkoga državnog sekretara na relaciji Kairo-Jeruzalem, uz povremeno skretanje put Damaska, u sklopu čuvene shuttle diplomacy konačno daje prve prave plodove i prodore. Ako je Kissingerova "diplomacija tamamo" svojedobno utrla put bilateralnom Camp Davidu (Sadat-Begin), onda su neprijeporni i njeni doprinosi grupnom madridskom Camp Davidu u kojem, uz "prvoborce" (Izrael, Egipt) sudjeluju još i Sirija, Libanon i Jordansko-palestinska delegacija kao

začetak nove paradržave. Osnovna je značajka madridskoga srednjoistočnog kruga da rat zapravo formalno i funkcionalno prestaje biti sredstvo dijaloga i "uzajamne prilagodbe" suprotstavljenih.

Stanje srednjoistočnih duhova uoči Madrija može se skicirati s pomoću nekoliko detalja. Jaser Arafat tako govori kako će prihvatišti sve što prihvate palestinski predstavnici u Madridu (formalno PLO nije nigdje prisutan u jordansko-palestinskoj delegaciji); Yitzhak Shamir je govorio o mogućoj "revolucionarnoj promjeni" i najavljavao da ide govoriti all - i slušati; Palestince u Madridu promatrači ocjenjuju kao "novu generaciju" sazreli na okupiranim teritorijima i više zaokupljenu težnjama za doista boljim životom nego borborom za uspostavljanje neovisne Palestine.

Usto, svi se promatrači slažu u dvije ocjene: važno je sukobljene strane posjeti oko pregovaračkog stola, pa makar i nastavile voditi verbalne ratove a za sve sudionike, uključujući čak i SSSR, osobito je važno - pikadori, oprez! - da se ne zamjere glavnom madridskom toreru Georgeu Bushu, odnosno Sjedinjenim Državama.

Prva je "važnost" posljedica osvješćenja Arapa, a osobito Palestincu: dopuste li da Ariel Sharon nastavi naseljavati Zapadnu obalu i pretvarati Gazu u neobiblijsku Judeju i Samariju (osoblito uz pomoć doseljenika iz SSSR), uskoro neće imati gdje ni riječima ni mrežima tražiti tlo za Palestinu. Druga je "važnost" veliki polit-psihološki pomak: u tom dijelu svijeta Amerika je donedavna doživljavana kao problem a ne sredstvo rješavanja.

Hoće li rješenje podijeljenim suverenitetom ugasi židovsko-arapsko krvarenje bez granica?

krivnje spram "djevičnosti" Palestina.

Na malo višoj razini, zaljevski rat (bez kojega ne bi bilo nikakvog Madrija, jer Saddam, Asad i Gadaffi nikad ne bi zatvorili krug vječnog nadmetanja arapskih čelnika za titulu novog Muhameda) valja gledati kao probni/početni korak u uspostavljanju "novoga svjetskog poretka". Radikalni Arapi ostali su egzemplarnim udarom na Saddama bez pribježišta za svoju opciju; arapski mikrokozmos tako je prije svih drugih osjetio da svijet odlučno postaje jednopolan, odnosno da više ne možeš uteći "drugo" velikoj sili i uklopiti se u opći neprekinituti sukob velikih za svoj sitni "šištar". Naime, SSSR ne samo da je zatvorio ova oka na vojnu akciju protiv zemlje s kojom je imao čvrste sigurnosno-obrambene aranžmane već je potajno aplaudirao batinanju svoga glavnoga srednjoistočnog pulena (pa možda i porazu vlastitog oružja).

Zaljevski rat bio je, dugoročno gledajući, posredni udar na Izrael. Naime, osjećaj vojne superlornosti u koju se Izrael uljuljkivao naprosto su raznijeli scudovi, unatoč dolasku "plave konjice" u oblicu čuvenih američkih proturaketnih sistema patriot. Međutim, Ishlapljivanjem pribježišta za radikalnu arapsko-palestinsku opciju prestaju i razlozi za postojanje Izraela u dosadašnjoj radikalno protuarapskoj opciji/definiciji (nepopustljivost spram teritorija i uopće ideje o samostalnom palestinskom entitetu). Stoga kad Shamir govorio o "revolucionarnoj

mijeni", vjerojatno više strahuje od nekih nelzvjesnih promjena u vašingtonskim nego što se raduje povoljnim promjenama u palestinskim glavama.

Što očekuju Palestinci od Madrija? Analitičari ih sažimaju u tri točke: "zamrzavanje izraelskog naseljavanja na Zapadnoj obali i području Gaze; "početak palestinske samouprave kroz provođenje izbora na lokalnoj razini, kako bi se omogućilo javljanje palestinskih vođa, koji će upravljati gospodarskim, gradskim i socijalnim poslovima;

"smanjenje brojnosti izraelskih snaga

na okupiranim teritorijima, što bi palestinski samoupravi omogućilo razvoj bez straha od izraelske odmazde.

Po naznakama moguće nagodbe židovski doseljenici i arapski seljani živjeli bi udaljeni samo nekoliko stotina metara - nerazdvojeni granicama, ali svaki po svojim zakonima. Riječ je o zanimljivom obliku podijeljenog suvereniteta kojim bi se, za dogledno vrijeme, Palestinci zadovoljili ako im u zamjenu Izrael zajamči stvarnu vlast u poslovima oko kojih se dogovore. Time se zapravo počinje redefinirati i sam pojam državnosti. Odnosno, na prostorima na kojima je praktički nemoguće ucrtati granice koje bi bilo koga zadovoljile, države će ostajati bez granica u najklasičnijem smislu. U tim područjima "nekrotiziranih" država, za dugoročnu dominaciju nadmetat će se neobrubljene "jezgre država" - i to ponajprije civilizacijsko-ekonomskom privlačnošću i sredstvima.

DUBROVNIK SMANJUJE VELIKU SRBIJU

Aktualna agresija jugoslavenske armije na šire dubrovačko područje predstavlja jedan od ključnih trenutaka rata u Hrvatskoj. Analizom ratnih operacija u južnoj Dalmaciji, najjužnijoj geopolitičkoj cjelini hrvatskoga državnog teritorija, kroz prizmu vojne strategije, političkih implikacija ratnih zbivanja, demografskih i ekonomskih aspekata rata za Dubrovnik, pokušat ćemo argumentirati navedenu tezu.

Izvanvremenska Clausewitzova definicija rata kao "nastavka vođenja politike drugim sredstvima" primjenljiva je i pri eksplikaciji osnovnih uzroka ratnih sukoba u Hrvatskoj. Raspadom socijalizma nacionalni projekti rekonstitucije građanskog društva postaju jedini djelatni politički člancenici postsocijalističkog svijeta - od Moskve, preko Praga do Balkana. Riječ je o neumitnom povijesnom procesu, o projektu epohe koji nije mogao zaobići nekadašnju Jugoslaviju. Srpski nacionalni projekt, ekspanzionistički od svoje embrionalne faze pa do današnjih dana, unutrašnjom logikom, morao se sukobiti s političkim vizijama svih ostalih naroda u bliskoj jugoslavenskoj federaciji, jer je u svojoj suštini ahistoričan, a u praktičnim političkim uvjetima iluzoran, neostvariv. Objedinjavanje "svekolikog srpsvra" u jednoj državnoj zajednici globalni je cilj srpske politike od prošlog stoljeća do danas koji je, ipak, bio uvelike realiziran sedamdesetogodišnjim trajanjem jugoslavenske države. Raspadom Jugoslavije, a posebice stvaranjem suvremenе hrvatske države, srpskom imperijalizmu ostaje jedino amputacija i aneksija hrvatskih povijesnih teritorija kao djelatno rješenje nacionalnih ciljeva. Upravo u tome se ogleda ahistoričnost velikosrpske ideje, koja ne uviđa realnost međunarodnog i europskoga

političkog okruženja: principi poštovanja samoopredjeljenja naroda, stabilnosti državnih granica, rješavanja sporova mirnim putem itd.

Instrumentalizacija JNA za velikosrpske političke ciljeve posljednja je karta na koju su stratezi srpske ekspanzije zagnali. No, vojni uspjesi hrvatskih obrambenih snaga pokazuju kako san o Velikoj Srbiji, zapadnih granica "Karlobag-Otočac-Karlovac-Virovitica", neumitno kopni. Sva žestina kojom se okupator obrušio na Dubrovnik to potvrđuje, jer je neuspjela okupacija dubrovačkog područja treći neuspjeli pokušaj u relativno kratkom vremenskom razdoblju da se zauzmu što sjevernije pozicije Jadranskog akvatorija, odnosno da se Velikoj Srbiji osiguraju novi izlasci na more, dakako, uz pretpostavku da je Crna Gora već pacificirana.

Stvaranjem tzv. SAO Krajine započeo je proces odslijecanja podvelebitskog kompleksa od primorja s jedne strane i planinske Hrvatske od cjeline hrvatskog teritorija. Presijecanjem prirodne veze priobalnog pojasa i zaleđa stvaraju se taktičke pretpostavke za lakšu okupaciju, koja otvara puteve za ostvarenje bitnih strateških ciljeva velikosrpske ekspanzije na zapad. To su: izlazak na more osvajanjem Dalmacije, čime bi se natjerala kontinentalna Hrvatska na kapitulaciju (tzv. "strategija kliješta") i zaokruživanje i okupacija Bosne i Hercegovine s juga (kao što to čini pukovnik Uzelac na sjeveru te republike). Ali, hero-

Kompleksijom političkih poteza i vojnih akcija neprijatelj se ponaša poput slona u staklarskoj radnji: srbijanska vrhuška i jugogenerali zdušno rade "u korist vlastite štete"

jska obrana Šibenika i Zadra definitivno su onemogućile realizaciju toga plana. Nadalje, osvajanje neke još sjevernije točke, primjerice Pule, definitivno je bilo neostvarivo, tako da je JNA odustala od toga, premda su planovi postojali. JNA je u središnjem jadranskom akvatoriju izgubila prostor - najvažniji faktor rata na kojem se zasniva logistička podrška armiji koja ratuje. Zato je povlačenje jedinica brodova i tehnike Vojnopolomorske oblasti bilo tako munjevitvo. Za svega nepuna tri mjeseca komanda VPO dvaput se sellila - prvo iz Splita na Vis, pa s Visa u Kumbor. Dolaskom većine brodova ratne mornarice JNA u Boku, nastupili su teški dani za Dubrovnik, a brutalnost kojom JNA napada ovaj grad izraz je nemoći jedne raspadajuće armije da razriješi novonastale probleme gubitkom hrvatskog teritorija. Nepostojanje logističke podrške i sigurnih baza ogleda se u neredovitoj opskrbi jedinica i brodovlja, nemogućnosti zahtjevnog servisiranja vojne opreme i naoružanja. Nije naodmet napomenuti da njemačka ratna flota, unatoč onodobnoj tehničkoj perfekciji

ljaca za rat protiv Hrvatske. Ali, mornarica je specifičan oblik oružane sile koji je itekako zahtjevan u pogledu stručnosti, kako gleda mornara tako i časničkog kadra. Prema nekim procjenama vojnih stručnjaka mirnodopski kontingenat JRM prepovoljen je i iznosi manje od 7000 vojnika, što je ravno 6,2 puta manje od predviđenog rezervnog sastava mornarice koji je trebao biti angažiran u ratnim uvjetima. Etničkim čišćenjem uspostavlje-

JNA započinje rat u Dubrovniku zbog osiguranja najbolje prirodne luke na Jadranu - Boke Kotorske, preciznije rečeno, čišćenjem uskog južnohrvatskog primorskog pojasa od hrvatske vojske. Minimalistički cilj tog plana je kontrola nad Oštrim rtom i poluotokom Molunatom, najjužnijim točkama hrvatskog državnog teritorija. Geostrateški značaj Oštrog rta možemo usporediti sa značajem Bosporu i Dardanelu, okonsnicama kontrole izlaza iz Crnog

sjever, odnosno zauzimanje istočne obale Neretve i utvrđivanje nešto užih granica Velike Srbije od onih koje predlaže paranoidni Vojislav Šešelj. Prema tom planu velikosrpski kartografi zapadne granice bile bi formirane na liniji Ploče - dolina Neretve - Bugojno - Kućpres - Knin. Osvajanjem doline Neretve, kao prirodnog puta s mora u središte Bosne i Hercegovine, davašnjeg sna srpskog imperializma, posjepšila bi se srbizacija istočne Hrvatske

cegovini, čime se otvara novi front. Dolazak crnogorskih rezervista u Mostar, srce Hercegovine, artiljerijska odmazda nad hrvatskim selima u Popovom polju (Ravno), zbjegovi hercegovačkog pučanstva koji su potom uslijedili, proširavanje ratnog sukoba na sjeverni dio dubrovačkog područja (Slano), prijedlozi od strane JNA za deportacijom hrvatskog pučanstva, očit su dokaz da je namjera agresora izmjena etničke karte juga BiH i južnohrvatskog pri-

ni su kriteriji ekstremne političke (nacionalne) podobnosti, tako da kriterij poslušnosti reproduciraju negativnu selekciju kadrova, smanjenje profesionalnih normativa i, u krajnjoj instanci, smanjenje borbene efikasnosti.

S vojnospornosnog aspekta

mora. Vojnostrategijska pozicija Turske kroz čitavo dvadeseto stoljeće zasnovana je na kontroli ruskog prodora prema toplom moru - Mediteranu. Maksimalistički zahtjev ofenzivnih operacija JNA na dubrovačkom području prodor je južnohrvatskim primorjem na

i sjeveroistočne Bosne. Raščlambom ratnih operacija koje se odvijaju na području Južne Hrvatske možemo ustvrditi da je riječ o maksimalističkim zahtjevima, jer ratne operacije vode se na čitavom dubrovačkom akvatornom području, ali i u zaleđu, u istočnoj Her-

privredni itekako dobro došao. Povijest ratovanja pokazuje da vojne operacije uspijevaju ako korespondiraju s političkim akcijama. Ako nema koordinacije između tih dva aspekta ratne politike, vojne pobjede lako postaju diplomatski porazi. Hrvatska obrana na tom planu uspješno sinhronizira vojno djelovanje i vanjsko-političku aktivnost hrvatske diplomacije. Gledajući koordinacije političkih poteza i vojnih akcija naš neprijatelj ponaša se po put slona u staklarskoj radnji. Srbijska vrhuška i jugo-generali često rade "u korist vlastite štete". Više je primjera koji ilustriraju tu tezu.

Prvo, napadaj na Dubrovnik, jedan od dragulja svjetske kulturne baštine, usplo je uzbuditi inertno javno mnjenje Europe. Proces osvješćivanja europske političke javnosti nalik je na događaj s početka prvoga svjetskog rata, kad je njemačka vojska, zbog napada na Francusku, pregazila Belgiju, pri čemu je sravnila sa zemljom staru povijesnu jezgru belgijskog sveučilišnog centra Levena. Bio je to događaj bez presedana u povijesti suvremenog ratovanja koji je okrenuo javno mišljenje europskih, tada još neutralnih država i SAD protiv Njemačke.

Druge, političko i međunarodno-pravno "sveto pravilo" novoga europskog poretka o nepromjenljivosti međudržavnih granica grubo je napadnuto besmislenim zahtjevom srpskog satelita Crne Gore. Crnogorsko posezanje za revizijom granica s Hrvatskom bio je prvi šok za europsku diplomaciju u Haagu. A jedini politički efekt je službeno priznanje da jedna bivša jugoslavenska republika ima teritorijalne pretencije prema drugoj. Politički znaci tvrde da je srpski vrh tim potezom želio samo "ispipati" bilo europske politike gledajući službenih zahtjeva za promjenom

granica. Premda bi se promjena granica mogla tražiti, ali u korist Hrvatske. No, hrvatska politika nije ekspanzionistička. Nije potrebno šire obrazlagati besmislenost ovog poteza crnogorskih vlasti.

Treće, rat na dubrovačkom području uzdrmao je koaliciju Srbije i Crne Gore. Nakon trogodišnjeg služništva, političko rukovodstvo Crne Gore pokušava izboriti alternativni put ostvarenja načonalnih ciljeva, čime se Srbija definitivno prepusta dobrovoljnoj političkoj samozolaciji.

duhovnost

Darko Pavičić

KAPTOLSKI GLAVNI STOŽER

Svatko tko je prije više od godinu dana imao na umu što snažnije prožimanje Crkve i ateiziranog društva nije mogao niti slutiti da će baš najveća nevola i za Crkvu i za njezin narod biti od nesrazmjerne značaja. Već prvi televizijski snimci pokazali su na večini hrvatskih ratnika krunice oko vrata, kao simbol zaštite i vjere, neke vrste talismana i posvećenosti. To je bio jasan znak svima koji su priželjkivali da se vjera u Boga svom silnijom vrati među ljudi. Međutim, već prvi ratni dan izazvali su i neke nedoumice baš u odnosima vjere i zatečenog ratnog stanja, pa čak Crkve i vlasti. Hrvatski borce i ratnici, uza svu početnu nespremnost države za rat, našli su se u situaciji da na bojištima nisu imali ni duhovne okrepe. Svećenik na bojištu bilo je pravo rješenje te stvari! Svećenik bi mogao biti upravo onaj čovjek koji ne bi imao veze s ratnim operacijama, a ipak bi bio u ratu, čovjek koji ne bi vodio politiku, a ipak bi bio u stanju protumačiti mnoge odnose i pojave. Svećeniku bi vojnik naprosto mogao postaviti moralnu dvojbu, koju bi ovaj mogao s iskrenošću rješiti. Ali kako se u rat nije ušlo s namjerom, kako se na rat tek kao nuždu moralno odgovoriti, mora se priznati da ni oni koji kreiraju državnu politiku, kao i sama Crkva u Hrvatskoj, nisu bili spremni promptno odgovoriti na pitanje - na koji način poslati svećenika na front. Hrvatska, naime, kao mlada država nema izgrađene međunarodne odnose, da bi poput nekih država imala riješeno pitanje vojnog vikarijata, papinskoga vojnog namjesništva, koje u slučaju rata na sebe preuzima veliki dio (oko)ratnog posla.

- Vojni vikarijat organiziran je pastva u vojnim snagama u državama koje imaju na temelju svoga ustava i sporazuma sa Svetom Stolicom dogovorenog organiziranje vojnih vikarijata - objasnio nam je nedavno zagrebački nadbiskup, kardinal Franjo Kuharic. - Ali vojni vikar nije politički komesar, nije u službi politike, već u službi duše, pastoralnih potreba i njege vojnika koji žele svećenika kao svećenika, radi sakramenata, mise, duhovnog odgoja, Božje potpore.

Od kardinala Kuharlića saznajemo da je i predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman izrazio želju za stvaranjem jedne takve institucije, ali se odmah nametnulo pitanje kako zadovoljiti i formu i potrebe, odnosno organizirati svećeničku službu koja bi bila efikasna, a istodobno ne bi proturječila nekim drugim društvenim normama. Kardinal Kuharic ustvr-

dio je da se vojnicima-vjernicima može pružiti pastoralna služba i bez organizacije vojnog vikarijata. Biskupi su se dogovorili da se sva odgovornost za organiziranje jedne takve službe povjeri pomoćnom biskupu zagrebačkom, monsinjoru Juriju Jezerincu, koji je zadužen okupiti svećenike dobrovoljce za taj rad. Biskup Jezerinac predviđen je kao ravnatelj, animator, koordinator te pastve u službi vojnika. U prvi mah nije se točno znalo što bi svećenik imao raditi na bojištu, na kojem nemam gotovo nikakvih uvjeta. Hoće li svećenik ići zajedno s vojnicima u akcije, ležati u rovu, pucati po neprijatelju, nositi oružje...

- Takav će svećenik slaviti misu, ispunjavati u danim uvjetima, dijeliti generalnu soluciju, imati također i konferencije, predavanja, tribine, kako bi moralno izgradivo te ljudi koji su izloženi smrtnoj opasnosti. Takvi svećenici isključivo su u službi Crkve koja služi ljudima u izuzetnim okolnostima njihova života - kaže kardinal Kuharic.

Na početku rata izbio je i mali incident nakon što je katolički tjednik Glas koncila dobrano iskritizirao vlast zbog nemara prema tome pitanju. Živka Kusić, prvičevjaka toga lista, nazvali su čak iz Ureda Predsjednika Republike zbog oštrelne teksta u kojem je naveo

primjere koji zorno ilustriraju kako svećenicima nije omogućen odlazak na ratište, gdje bi oni itekako imali posla, ispunjavali, sokolili ljudi, dijelili potrebne sakramente. No u tome je tekstu, zapravo, njegov autor ukazao na jedan svopći nemar vlasti prema Crkvi i vjeri općenito, što je izbilo na vidjelo u početku rata. Čak su mnogi svećenici glasno gundali protiv tek deklarativne slobode koja je dana Crkvi i zane-marinov utjecaja u zbijanjima u kojima Crkva itekako može dati svoj prilog. Svojevrstan šamar društva bio je i prigovor gledje neoslanjanja na goleme crkvene kapacitete u karatativnim ustanovama i to baš u vrijeme kada se Crveni križ nije pokazao osobito okretnim u samom početku sukoba. Caritas Internationalis spremno je pružio ruku svim izbjeglicama i nikakvih ljudima, a u njegovim sjeđištima mogu se svakodnevno vidjeti brojni ljudi koji dolaze po razne oblike pomoći, od hrane i smještaja do novca i odjeće. Ovako pobrojane stvari pokazuju da je Crkva zaista nezabilazan dio društva, jer je u stanju, kroz svoje institucije, društvo rješiti niz njegovih poteškoća. U samome početku izbijanja sukoba crkveni su oči preporučili obrambenim formacijama povezivanje s mjesnim župnicima, kako bi se na tim mjestima zatražila pastoralna pomoc. Ali kako je veliki broj župa ra-

DO PAKLA I NATRAG

**Plejada
junačke
mladosti
vlastitom
krvlju
ispisuje
slavnu
vukovarsku
epopeju**

zoren, a župljani zajedno sa svojim župnicima izbjegli i prognani, očito je bilo da ta preporuka neće dugo vrijediti, pa se stoga i prišlo kvalitetnijem rješenju pitanja svećenika na fronti. Ali tek što je primijećen jedan od svećenika na prvim frontovskim linijama u javnosti se pojavila dilema - smije li svećenik u takvim prilikama za pasom nositi pištolj, kao što se na televizijskim ekranima moglo vidijeti fra Tomislava Duku opasanog pištoljem.

- Svećenik koji odlazi na bojište nije časnik, taj svećenik neće nositi uniformu, niti se opasivati pištoljem. Kad pater Duka nosi uniformu i opusuje se pištoljem, to ne čini kao predstavnik Crkve, već je to njegova privatna stvar - odlučan je u odgovoru na to pitanje kardinal Kuharic. Svećenika i pomoćnika ministra za rad i socijalnu skrb Tomislava Duku, više nismo imali prilike na Televiziji vidjeti s pištoljem, ali je izvjesno i to da je on (službeno ili privatno, svejedno) bio jedan ako ne i jedini koji je na samome početku rata odlazio dijeliti na front blagoslove. A pištolj, istini za volju, nije morao biti tako vidljiv, jer je to još jedan od argumenta drugoj strani za hrpetine lažnih optužbi. Pištolj za fra Dukinim pasom bio je zapravo povod da se cijelo pitanje svećenika na bojištu riješi kompleksnije nego su to mnogi mislili. Crkva, naime, i u ratu mora zadržati svoje poslanje navještanja Evanđelja, a znano je da svećenici - baš kao i novinari - podliježu međunarodnim konvencijama ukoliko ih se zatekne s naoružanjem. Čak je i odlukom Ministarstva obrane riješeno da se svećenici i bosilovi ne mobiliziraju u vojne formacije.

- Ako je potrebno da svećenik kao građanin sudjeluje u obrani, onda će sudjelovati na području na kojem to može u skladu sa svojom funkcijom, osobito u sanitetu ili nekim drugim civilnim službama. Svećenika kao takvog treba respektirati i njega mora prihvatići i vlast. Ako bi, pak, vlast htjela s njim postići neke druge ciljeve i još ga pritom politički instrumentalizirati, onda smo mi protiv toga - kaže kardinal Kuharic.

Ovdje je jasna odluka crkvene politike da se neće dati uvući u neke druge političke igre, bez obzira tko ih vodio i što obećavao. Crkva u Hrvata pamti, naime, ratne igre koje su s njom bile pokušane u prošloime ratu te kardinal Kuharic u posljednje vrijeme često citira poslanice kardinala Alojzija Stepinca o držanju Crkve u Hrvata i njezinih svećenika u ratu.

Dakle, i Crkva je u ratu, na frontu i u pozadini, zajedno dijeleći sudbinu i s borcima i s onima koji su ranjeni ili prognani iz svojih domova. Jasno je da ni Crkva nije znala da će mržnja neprijatelja do te mjere produbiti sukobe i može se bez ikakva uvijanja reći da ni Crkva nije spremno dočekala sve što nam se spremalo. Ali i Crkva, poput obrambenih snaga, ovih dana izgraduje svoj General-štab, Glavni stožer, dakako, na svoj osobeni, crkveni način i u skladu sa svojim poslanjem. Taj Glavni stožer Crkve u Hrvata neće biti pod direktnom vatikanskom Jurisdičkom kao ostali vojni vikarijati u svijetu, već će to biti namjenski potrebe i krajnje nužde i Crkve i njezina naroda zahvaćenog ratom. I oni borići na ratisti i oni koji su u pozadini moći će tako obavljati sve svoje vješke potrebe i njihovim će zahtjevima imati tko udovoljiti. Oni prognani i promrznuti, gladni ili usamljeni, ranjeni, bolesni i ostavljeni bez lječenja pomoći moći će se obratiti prвome svećeniku na kojega naildu i posve je izvjesno da će im se pružiti pomoć.

Operacije, a to su uglavnom amputacije, u Vukovaru se obavljaju u jednoj prostoriji u atomskom skloništu, a kroz improvizirane zavjese može se vidijeti što se dešava na operacijskom stolu. Umjesto alkoholom rane se čiste rakijom, a sva se previjanja obavljaju naživo. Rane koje se u normalnim uvjetima previju dvaput na dan, u Vukovaru se u najboljem slučaju previju svaki drugi dan.

Iako su od grada na Dunavu ostale gotovo same ruševine, Srboarmija ne odustaje od divlačkog rušilaštva. Obrušili su se i na bolnicu jer se u njoj, navodno, ne nalaze ranjenici i

itelja Vukovara koji je zajedno sa stotinjak ranjenika u Zagreb dovezen međunarodnim humanitarnim konvojem. Bolesni kreveti nalaze se svugdje, po hodnicima, u svakoj prostoriji u kojoj se mogla pronaći dvostruka zidna zaštita, a neki su lakši ranjenici po dvojica smješteni u jednom krevetu. Osim dvjestotinjak ranjenika u bolnici se nalazi još nekoliko stotina ljudi, medicinskog osoblja, njihovih obitelji, Vukovaraca koji su skloništa potražili u bolnici. Gužva, zagušljivost, strka... A u jednu od vukovarskih legendi spada i neeksplođirana "krmača", koja se probivši tri betonske deke - našla na krevetu nekog ranjenika. "Što ovdje radi boca za kisik", pitao je liječnik pokazujući na pomalo čudnu metalnu stvar, smještenu između raširenih nogu ranjenika. Da je eksplođirala, od ranjenika bi ostali samo komadići. Dok u Zagrebu razgovaramo s nekolicinom ranjenih branitelja Vukovara, koji su nakon nevjerojatnog zapleta međunarodnim konvojem uspjeli izići iz tog pakla, vukovarsku bolnicu i dalje napadaju. U Bolnici sestara milosrdnica nailazimo na borca Milu Filipovića (25) iz Slavonske Požege, mupovca

A Vukovar nije legenda. Vukovar je stvarnost. Bolna i kobna, ali u svojoj hrabrosti i izdržljivosti - veličanstvena. Na

grad u kojem već više od dva mjeseca nema ni vode, ni struje, ni telefona, prema nekim proračunima palo je više od 40 tisuća granata. Kažu da se na Vukovar u formi pterostrukog obruča sručilo čak 18 posto svega ljudstva i tehnologije s kojim raspolaže Armija, a ona je po snazi bila treća vojna sila u Evropi. U Vukovaru više nema kuće koja nije pogodena. "Ne možeš više ni biciklom proći, koliko je Izgađano po ulicama", objašnjava nam Zoran Rupčić. Ljudi već odavnina žive po skloništima, najčešće po nekoliko obitelji zajedno. Najviše ih gine kad ujutro odlaze po vodu u bunar. To je još jedan od užasa ovoga prljavog rata - najmanje ljudi stradava u neposrednim frontalnim bombardiranjima, a najviše od nasumice bačenih tenkovskih i minobacačkih projektila.

Vukovarac Zoran, koji je do ranjanja svakodnevno prevozio hranu za hrvatske borce i civile, priča nam kako se u početku po članu obitelji dijelilo pola kilograma kruha. U pekari se kruh više ne može peći, nema više mesa u zamrzivačima. Preostala je još samo perad, neki još hrane svinje za crnu zimu. Konzerve su iz trgovina sklonjene u podrume. Zalihu su sve manje, pa i ranjenici dobivaju samo nekoliko tankih šnita kruha dnevno i malo ugrijane konzerve gulaša ili nešto slično. No Vukovarci su odlučni: "Za nas ne mora biti, ali borci ne smiju ostati gladni!"

Koji je presudan čimbenik u obrani Vukovara? Za vukovarske borce odgovor je jednostavan - hrabrost! Robert Gašpić, koji je pregrmljio borbe na Baniji, objašnjava da takvu hrabrost još nije vidiо. "Ondje postanete stroj. Pustimo tenk da dođe na stotinjak metara i onda izletimo pred njega. Ili ga pogodimo, ili ne! No, straha nema. Borci čak trče za tenkom i prijete mu da im neće pobjeći", priča Zagrepčanin Robert. Vukovar ima aleju uništenih tenkova, proslavljenu Trpinjsku cestu, na kojoj je Armiji razorenna masa oklopog naoružanja. No, takvih ulica ima nekoliko.

Neprijatelj nadire sa svih strana, gerilske borbe vode se u cijelom gradu. Vukovar nema četa, nema bataljona, samo punktovi koje prema naredbi vukovarskog zapovjednika, legendarnog Jastreba, drže male grupe naših boraca. Niti jedan punkt ne smije pasti, jer bi tada agresor mogao ući u grad. Što bi se tada dogodilo s 15.000 preostalih Vukovaraca, može se samo zamisliti. "Borimo za svaku kuću, četnici su ponekad od nas udaljeni samo nekoliko metara, čuješ ih kako se svadaju", dodaje Slavonac Mile Filipović. Svi momci spominju nevjerojatno srđanje neprijateljskih vojnika. "Kreću u pješački napad s neotkočenim puškama. Uopće se ne osvrću na svoje poginule prijatelje, nadiru kao drogirani", objašnjava nam. Sudeći prema metodama kojima se srbobranjima služi u ovom prljavom ratu, nitko ne bi ostao iznenaden da je neki od generala naredio da se drogiraju i vlastiti vojnici.

Za Vukovarce i njihove borce smrt je svakodnevica. I onda kad nam se učini da Junačto boraca, izdržljivost medicinskog osoblja koje danima ne spava, neuništivost naroda postaju nadnaravni, smrt i stradanja vrste nas u stvarnost. Oni nisu besmrtni, kao da se moramo prisjetiti.

A Vukovarci u tu buduću, hrvatsku povijest, ulaze kao naјveći hrvatski grad. Grad u kojem je 37 posto Srba, u odnosu na 43 posto Hrvata, tijekom posljednjih 45 godina držalo ključne pozicije u privredi i politici, u svim je regionalnim i nacionalnim odnosima ostajao postrani, bez identiteta. Kao najmanje hrvatski. Kako je nedavno primijetio književnik Pavao Pavličić, Vukovarac, njegov su rodni grad odvajkada "polstovječivali" s Vinkovcima i Viroviticom. Sad znamo gdje je Vukovar. "Najzad smo dokazali da nismo srpski, već hrvatski grad", poručuje Zoran. A u takav Vukovar nakon lječenja žele se ponovno vratiti svi naši sugovornici.

RAZORENA HRVATSKA BAŠTINA

ada je mongolski osvajač Džingis-kan u 12. stoljeću kretao u velike pljačkaške i razaralačke pohode, znalo se da će na stotine tisuća ljudi izginuti i da će zauzeti gradovi biti porušeni. Kada su pak Srbi krenuli, potpomognuti jugo-armijom, u osvajački rat u Hrvatsku, nitičko nije mislio da će i oni, poput Mongola, pustošiti sve pred sobom: ubijati i klati civilno stanovništvo, rušiti, gradove i spomenike. Baš kao da su se ugledali u Džingis-kanova sina Tuluja koji je, primjerice, u osvajanju Korasana pobio sto tisuća ljudi. Kažu, nije ostalo živo ni pseto. A Tuluje od 90 tisuća lubanja sa gradio piramidu. Sebi na spomen.

Pa ipak, nisu li novovjekovi Mongoli gorl od srednjovjekovnih? Cetničke horde što sada pljačkaju, čine to iz obilnosti. Njihova je jedina strast uništavanje. Oni su razularena masa koja se pre-
na tisuće zarobljenih obrtnika, umjetnika i učenjaka koji su trebali mongolskom središtu dati novo kulturno obilježje. Mongoli su, dakle, težili nekim za njih novim civilizacijskim putevima. Nanosimo

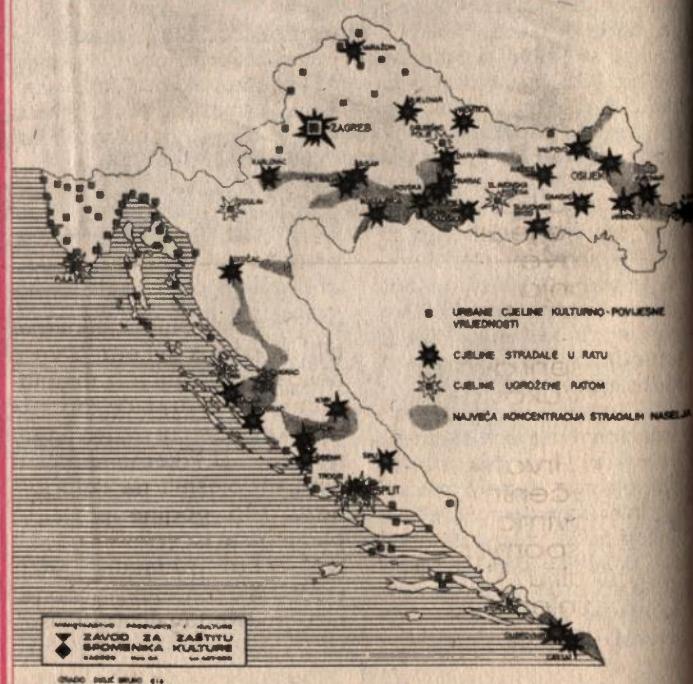
U Hrvatskoj su zaustavljena nadiranja mongolskih Tatara i turskih osvajača kojima je cilj bila Europa. Napadnuti hrvatski spomenici, crkve i zvonići objavljuju toj Europi da joj ponovno prijete istočnjačke horde

ili im onda nepravdu kada ih uspoređujemo s današnjim četničkim osvajačima što s kamom kreću prema sve crnjoj budućnosti? Ovi sadašnji rušitelji ne odnose knjige; oni pale biblioteke, bombardiraju utvrde koja su se oduprile Tatarima, razaraju gradove koji su odbijali Turke na ovoj granici europ-

ske civilizacije... Ta banda razara bolnice, škole, crkve, palače i dvorce, a svoje tenkove ukopava u arheološka nalazišta svjetskog značenja.

Naravno, bilo je i ranije u mnogim ratovima civilizirane Europe, i prije i poslije Mongola, znatnih razaranje čitavih gradova koji bi danas

REPUBLIKA HRVATSKA '91.

Crkva u Lasiću
samo je jedna
od žrtava
azaranja.

Razrušeni dvorac Eltz u Vukovaru

Karta Hrvatske
označenim
gradovima
čiji su spomenici
tradali u
adašnjem
osvajačkom ratu

vojim povijesnim cjezinama ili na ponos svijetu. Samo nekoliko nasumce Izabranih rimjera pokazat će što su ve skrivili slavni ratnici naše povijesti. U vrijeme kada su imljani bjesnili na Peloponazu, 146. godine. p.n.e. u plamenu je isčeznuo Korint. trećem punskom ratu (149-146. p.n.e) potpuno je azorena Kartaga i nikad više

su se Slaveni i Avari spustili u naše krajeve, razorili su Salonu, grad koji je tada imao 40 tisuća stanovnika.

Na tisuće spomenika kulture palo je u ratovima što su se uporno vodili iz stoljeća u stoljeće, na svim meridijanima i paralelama. Uništavane su čitave kulture, čitave civilizacije. No, s odmakom vremena uništavanja su ipak postala manja. Ljudi su, svjesni vrijednosti umjetničkih djela, počeli sklanjati ih pred nasrtajima vojni. No, ponekad, čak i u posljednjem svjetskom ratu, značajne su umjetničke cjeline bile ciljevima - čak i saveznicima. Dakle, ne osovinskim napadačima.

Jedan od takvih ciljeva bio je slavni Montecassino, matična opatija benediktinaca u južnoj Italiji. Ona je ustvari od osnutka 529. godine bila metom raznih osvajača. Razorili su je Langobardi već 581. godine, nanovo izgrađenu 717. opustošili su je Saraceni 883. godine. Ponovno obnovljeni samostanski kompleks montekasinskih građevina razrušio je jak potres 1349. Reinkarniran opet, uporno, u 16. stoljeću, uspio je prkositi vremenu do drugog svjetskog rata. Njegova je nesreća bila što se našao u obrambenom sistemu njemačkih borbenih snaga. Zato je i postao ciljem savezničkog bombardiranja 1944. godine, kada je uništen do temelja. Srećom, ranije je evakuirana biblioteka neprocjenjive vrijednosti. U njoj su bili iluminirani kodeksi nastali između 6. i 16. stoljeća, oko 80 tisuća rukopisa i 500 inkunabula. Usprkos svim nedućama i stradanjima, montekasinski samostanski kompleks ponovo je rekonstruiran, i to u rekordnom roku - od 1950. do 1954.

U drugom svjetskom ratu razoreni su mnogi gradovi -

Spaljena vinkovačka biblioteka

Berlin, Dresden, Varšava, da spomenemo samo neke. U zadnjim savezničkim bombardiranjima uništena je povjesna jezgra Trevisa i razrušeno srednjovjekovno središte Parme. Ni naši gradovi nisu ostali pošteđeni. Sa zemljom je srušen gotički blok kuća u Poreču, gusto naseljen povjesni dio Pule, takozvani trbuš grada, uz Uljanik, koji je bio meta, ali su stradale crkve Santa Maria Formosa, Katedrala i Augustov hram. U Zadru bilo lakše nabrojiti što nije negoli što je stradalo u bombardiranju.

I nakon svega, izlazeći iz mraka ratovanja u svijetu budućnost kompjuterske civilizacije, svi narodi svijeta dogovorili su se da će u mogućim međusobnim sukobima ubuduće štedjeti kulturnu baštinu, jer je ona nasljeđe cijelog svijeta, a ne ovog ili onog plemena i naroda ponaosob. U to ime u Haagu je još 14. svibnja 1954. usvojena međunarodna "Konvencija za zaštitu

kupola konstruirani i izvedeni kamenim pločama s utorom? Koji razlog može danas, na pragu 21. stoljeća, nagnuti neko biće da ruši visoki gotički luk opatiće u Topuskom? Da li je normalan onaj koji osvajajući Dubrovnik ruši njegove spomenike? Nije li lud onaj koji raketari zagrebački Gornji grad? Samo barbar može uništavati renesansnu karlovačku urbanu zvezdu. I Mongoli bi poštedjeli crkve, ali četnički vandali to rješavaju bagerima. Ravnaju ih sa zemljom, kao što su to učinili u Petrinji i Kostanjici. Ti poremećeni umovi tenkovima voze duž gradskih ulica uništavajući sve na što nađu.

Njima ne trebaju zarobljenici nego leševi. Njima ne trebaju spomenici nego ruševine i zgarlišta. Njima ne treba ništa što je hrvatsko, osim hrvatske zemlje koju bi htjeli proglašiti svojom. Zato im smetaju spomenici - taj dokaz identiteta i kontinuiteta hrvatskog naroda na ovom tlu. Zato za njih ne postaje međunarodne konvencije.

Za njih je Europa sa svojim mirovnim konferencijama i misionarima tek "teatar" u kome glavnu riječ (zasad) vode oni. Koliko još spomenika treba pasti da Europa to shvati? Zar i Dubrovnik treba biti, poput Vukovara, srušen sa zemljom da bi ona priznala Hrvatsku? Igra li se to ona s vatrom čiji požar može uskoro zahvatiti i njezine spomenike, njezinu baštinu. Ta hrvatski spomenici nasljeđe su Europe i svijeta, a Hrvatska ona zemlja koja je zaustavila nadiranje mongolskih Tatara i poslije, turskih osvajača kojima je konačan cilj bila ta Europa. Zvana hrvatskih crkava, na meti topovskih kugli, tromblonskih mina i mitraljeza, sada upozoravaju da Europi opet prijete istočnačke horde.

Može li itko opravdati bilo kojom činjenicom pogodak u kupolu šibenske katedrale, jedine čiji su bačvasti svod i

kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba". Ta konvencija ratificirana je u Saveznoj narodnoj skupštini Jugoslavije već sljedeće godine. Danas oni koji tobože nastupaju u ime ostatka ostatka Jugoslavije ne poštuju te međunarodne dokumente kojih su potpisani obveznici. No, kako je taj ostatak ustvari Srbslavija, koja nije ratificirala taj dokument, njene pljačkaške i osvajačke horde ne drže se općepriznatih normi ponašanja u civiliziranom svijetu. Te horde, i prije no što su krenule u ratnih pohod, prisvojile su imovinu drugih republika. Krenule su pljačkom, a završavaju razaranjem ne samo pojedinih spomenika nego i čitavih gradova.

Premda je popis podugačak, svaki od postradalih hrvatskih gradova treba ovdje spomenuti da se vidi zločinačka nakana pomahnitalih armada s istoka. Vukovar, taj razoren grad, zajedno s vučedolskom nekropolom u kojoj su Kelti začeli europ-

RAT - VJEĆNO VRAĆANJE

Kao i svi ljudski poslovi, ratovanje je tema brojnih teorijskih rasprava, sve sa svrhom da bude što uspješnije. Najranija takva rasprava je "Umijeće ratovanja" starokineskoga mislioca Sun Zia, aktualna kao da je jučer napisana.

uel Griffith, a s engleskog na hrvatski Neva Toplak) kao kulturni dug spisu kojem tisućljeća nisu mogla nauđiti. Napisano u V. stoljeću prije naše ere, ili još ranije, u čemu se proučavatelji ne mogu složiti, ono je toliko misaono univerzalno da mu ne udi protjecanje vremena, nova oružja i nove tehničke mogućnosti.

Tome se ne valja pretjerano čuditi, jer se svaki rat vodi oko maloga broja povoda, uviјek je omeđen ljudima koji ratuju, zemljistima na kojima se ratuje, vremenskim okolnostima i još pokojim čimbenikom koji se ne može povjesno promijeniti tako dugo dok ondašnji i sadašnji čovjek čine istu vrstu.

Sun Zi piše jezgrovit i sažeto. Počinje mišlju: "Rat je od životne važnosti za državu; to je područje u kojem se rješava biti ili ne biti; to je

vijest tema je TV-serije koja se emitira ovih dana).

Naravno da je najzanimljivije usporedjivati Sun Ziova viđenja rata s onim Iskustvima rata u Hrvatskoj što ih je zasad moguće prikupiti. Očigledno, nitko s četničke strane nije ozbiljno uezio Sun Ziovu misao: "Najgori način ratovanja je napad na gradove. Gradove napadamo samo kada nemamo izbora", tako je ta knjiga odavna prevedena i na srpski za potrebe visokih vojnih škola bivše JNA. Slično prolazi i Sun Ziovo iskustvo: "Sa zarobljenicima moramo postupati dobro i brinuti se za njih", što je još u starom vijeku dopunjeno s tumačenjem kako ta briga mora biti velikodušna i iskrena "da bismo ih mogli upotrijebiti za sebe".

I za hrvatsku bi se stranu u kineskog umnika mnogo toga našlo što je nužno pri vođenju rata. Tako bez okolišanja ustvrđuje: "Sve je stvar organizacije", s pridodataim objašnjenjem: "Da bismo mogli rukovoditi vojskom, moramo najprije rasporediti dužnosti između generala i njihovih pomoćnika, pa onda odrediti koje će jačine biti naše jedinice". Kako pak nakon 10 primirja i još brojnih razočaranja upozoravajući zvuči sljedeća misao: "Iako moramo postupati po zapovijedima vladara, general ih se ne mora pridržavati ako zna da bi upravljanje iz prijestolnice moglo nanijeti štetu."

Usuprot našim iskustvima, Sun Zi je pisao da je najbolje neku zemlju zauzeti netaknutu, odnosno da je "vrhunac umijeća svladavati neprijatelja bez borbe". U skladu s time naveo je i ovo: "Kad neprijatelj zatraži primirje, a to se nije moglo prethodno prepostaviti, znači da kuje urotu". A zapravo, kao temeljnu misao svih ratovanja, moguće je navesti sljedeće: "U ratnom umijeću nema čvrstih pravila. Ona se mogu izraditi samo prema prilikama".

A prilike su takve da je nužno shvatiti kako Jugoslavija ne postoji, kako smo u krajnje okrutnu ratu i kako više nema nikakva odstupanja ni uzmicanja. Zavaravanje je označavati ovaj naš rat prljavim, kao da će ta preciznost bilo što učiniti u onom blitnom pogledu; nije korisno poraziti ili bilo što neugodno prešučivati onako kako se to čini po komunističko-boljevičkome modelu; rat pripada svakom od nas i svi moramo u njemu sudjelovati na način sukladan našim sposobnostima. Sve je postalo posve jasno: ili pobeda ili propstvo. Prvo i jest cilj našeg rata, rata koji Hrvatska mora dobiti. Dok je prije devet godina čitanje Sun Zia bilo intelektualna zabava, danas je to precizno opisivanje onoga što se zbiva u nas i naznačivanje onoga što valja poduzimati da bi se dosegao željeni ishod. Potrebno je znati da nam se iz povijesne perspektive ne događa ništa nepoznato, ali za većinu je to prvi put. Stigla nas je ljudska sudbina da uvidimo kako je racionalnost doista samo malen dijelak naših bića, a mnogo su duble regije iracionalnog, tjelesnog, ratnog.

O jednom i o dugom svoje je rekao Sun Zi, proučavajući rat, ljudski vječno vraćanje jednog:

staza koja vodi u sigurnost ili propast. Pobjeda je glavni cilj koji se želi postići ratom." U XIII. poglaviju iznosi sve što je temeljno reći o ratu. Na trenutke je krajnje praktičan, prilagođen svom vremenu i ljudima, ali u osnovi sve je univerzalno i toliko promišljeno da su moguća dodavanja samo detalja. Djelo su mu tumačili stoljećima, jednako toliko i primjenjivali. I danas je važna literatura na kineskim vojnim akademijama, a poznato je da ga je u svim bitkama proučavao i Mao Zedong. Proširilo se cijelom Azijom, a autoru rečenicu: "Rat se dakle temelji na varci, pokrećemo se kad je za nas to probitočno i mijenjamo situaciju raštrkavanjem ili prikupljanjem snaga", uezio je japanski ratnik Takeda Shingen kao svoje geslo (njegova po-

GRANATA

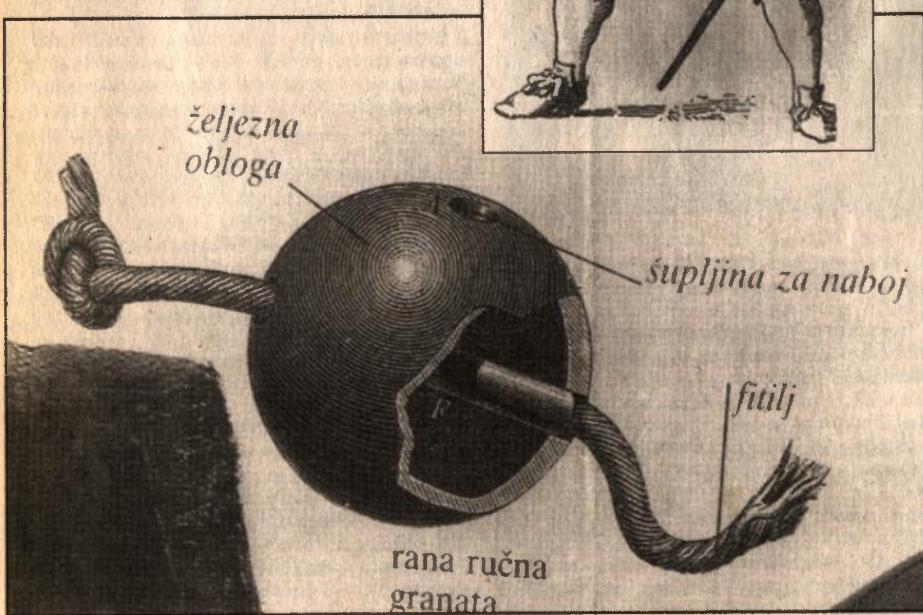
Crni barut se javlja u Evropi potkraj XIII. stoljeća i odmah potiče pojavu vatrengoružja. Jedno od prvih je granata. Ispočetka je izrađivana kao šuplja željezna kugla ispunjena barutom s povratnim otvorima kroz koje je proveden fitilj. Pješak bi zapalio fitilj i bacio granatu što je dalje mogao. Ako se fitilj ne bi ugasio i ako barut ne bi bio vlažan, granata bi eksplodirala uz veliku buku, ali nevelik učinak. U to je doba bila važna kao strateško oružje, zbog panike koju bi znala posijati u protivničkim redovima.

Granata je talijanska riječ (što nam dade naslutiti gdje se u Europi najranije upotrebjavala), a porijeklo joj valja tražiti u latinskoj riječi granum, što znači zrno. Ime je dobila zbog kuglasta oblika, koji se zadržao nekoliko stoljeća.

U XVII. stoljeću javljaju se pješaci posebno uvježbani u bacanju ručnih granata - grenadiri (francuski: grenadier). Riječ je izvedena iz francuskog imena za šipak, nar (grenade), koje je potom označavalo granatu.

Grenadire su najprije pojedinačno razmještali po četama, a kasnije su od njih formirane posebne čete, pa i bataljoni koji su ulazili u sastav pukova. Oni štite bokove pješadije i bore se prilikom opsada. U XIX. stoljeću grenadiri gube granate i postaju obične pješadijske jedinice s musketama. Granate su se, još uvijek kuglaste.

oblika, preselile u cijevi topova te im je domet mnogo veći i efikasnost bolja. U našem stoljeću granate se još jednom vraćaju pješacima kao ručne bombe, načito upotrebljavane kao pješadijsko oružje u svjetskim ratovima. Danas se preferiraju artiljerijske granate: projektili aerodinamična oblika, punjeni brizantnim eksplozivom, koji se velikom brzinom izbacuju iz cijevi artiljerijskog oružja te razaraju protivničke ciljeve na velikim udaljenostima.

Da je na čuvenom Maratonskom polju nadmoćna perzijska sila, kojim slučajem, skršila otpor malobrojnih Grka, cjelokupna svjetska povijest zacijelo bi izgledala posve drugačije: bila bi nedemokratska, neznanstvena, jednom riječju - azijatska

Malo tko ne zna za bitku na Maratonskom polju nedaleko od Atene i njen ishod, kad su malobrojni Grci (većinom iz samoga grada, uz pomoć 1000 vojnika iz obližnje Plateje) poblijedili moćnu perzijsku silu. To je bio samo jedan u stoljetnom nizu ratova između Grčke (perjanice onoga što će kasnije postati Europa, odnosno Zapad) i Perzije (perjanice Istoka i njemu pripadne civilizacije). Ishod je poznat, i Europa se mogla uputiti dugotrajnim putem od kojega je vlastitom poviješću, civilizacijom, kulturama i tehnologijom postala uzorom i predvoditeljicom cijelog planeta. Mнogobrojni stručnjaci s onom radošću zamisljaju "što bi bilo kad bi bilo" tvrde da bi cjelokupna svjetska povijest u slučaju perzijske konačne pobjede izgledala posve drugačije; da bi bila azijatska, nedemokratska, tehnološki zaostala, neznanstvena. No, ne valja se prepustati domišljanjima već bolje pogledati što su nakon boja zabilježili suvremenici, prije svih Grk Herodot čija je "Povijest" prva pisana načinom kako to i danas nalaže povijesna znanost.

Dakle, 13. rujna 490. godine prije naše ere na Maratonskom polju bile su svrstane dvije vojske, i to već osmi dan zaredom, jer s grčke strane nije bilo odvražnosti da se povede bitka, a barbari su se gomilali u sve većem broju. Atenjani nisu dobili pomoć drugih grčkih gradova, iako je do najpoznatijega među njima - Sparte, otrčao trkač Fidlipid (250 kilometara pretrčao je za dva dana). No, nije uspio.

SLOMLJENA BARBARSKA KRILA

Spartanci su bili voljni poslati pomoć ali tek kad prođu svetkovine koje su bile u tijeku i za kojih nisu smjeli ratovali.

Tako se zbilo da su Spartanci na bojište prisjeli dva dana nakon same bitke. Presudnog dana komandu je preuzeo Miltijad. U njegovu bojnom redu stajalo je 9000 teških oklopnika i nekoliko pomoćnih četa robova; njima nasuprot stajalo je oko 100.000 pješaka i 9.000 konjanika (Grci su bili bez njih). Samo polje relativno je usko, duljine dva sata hoda, a širine oko sat hoda, pa Perzijanci nisu mogli koristiti svoju brojčanu prednost. Udaljenost dviju vrsti bila je manja od 8 stadija (stara mjera za dužinu; 1 stadij = 178 metara). Miltijad

Miltijadov šljem posvećen Zeusu
Bitka na Maratonskom polju (rekonstrukcija)

je uočio da su Perzijanci svoje najkvalitetnije jedinice stavili u centar, a da su im krila slabija. Brzo je naložio da njegov centar pojača krila, ostavivši u sredini, kao kamuflazu, samo nekoliko redova. Manevar je bio izведен brzo, a tad je Miltijad naredio - juriš. I to trkom, protiv svih ondašnjih ratnih pravila. Herodot je to ovako zapisao: "Vidjevši ih gdje jure, Perzijanci se stanu spremati da ih dočekaju, ali pomisle da su Atenjani ludi jer naliječu bez konjaništva i strijelaca. Tako su barbari mislili. Ali Atenjani, kad se na okupu sukobe s barbarima, pobiju se junački... Boj na Maratonu trajao je dugo vremena." Odvijao se prema Miltijadovu očekivanju. Perzijski centar je pobijedio, ali su krila izgubila. Zbog brzine napadača Perzijanci nisu uspjeli koristiti svoje strijelce, a u borbi prsa o prsa pobijedili su odlučniji, obučeniji i spremniji Grci.

Oni su imali na umu što bi se zbilo s njihovim gradom u slučaju poraza. Pa kad su grčka krila opkolila perzijski centar, vojskovođa Miltijad poslao je trkača Fidlipida da objavi Atenjanima slavodobitnu vijest. Pretrčavši 42.263 metra, uzviknuvši "Radujte se, pobijedili smo!", glasnik se stroštao mirav. Taj prvi maratonac trčao je nešto dulje od današnjeg maratona koji svoju dužinu (42.195 m) zahvaljuje pogrešnom mjerjenju u Londonu na prošlostoljetnoj Olimpijadi.

Perzijanci su izvan opkoljena centra počeli bježati, a Grci su ih gonili sve do mora, gdje su im palili lađe, a 7 su lađa i zaroblili.

I kad je okončana bitka u središtu, nije bilo vremena za odmor. Postojala je opasnost da preostali, još vrlo brojni neprijatelji s brodovima osvoje Atenu, pa je Miltijad poredao svoje umorne borce i požurio put Atene. Stigli su na vrijeme, koji časak prije perzijskih lađa, koje su, ugledavši ih, okrenule prema azijskom kopnu.

Atenjani su izgubili 192, a Perzijanci - 6400 ratnika.

Nad tijelima svojih bojovnika Atenjani su podigli jednostavnu mogilu - ona postoji i danas - a pokraj su pokopali poginule protivnike poštujući drevna i vječovječna ratna pravila.

Pobjedničko veselje bilo je veliko. Omjer gubitaka fantastičan - 33 : 1! Za kraj, još jedna običnost. Bogati Atenjanin Kalimah bogovima je pred bitku obećao da će za svakog poginulog Perzijanca žrtvovati po jedno jare. Ubici je poginuo, a Atenjani su se našli u nevolji kako nasmoci potrebnih 6400 jarića.

POBIJEDIMO IH DOBROM

Hrvati ne smiju nasjeti onima koji ih kane poniziti "induciranim ustaštvom"

Dali je "ljudski faktor" jedan od presudnih čimbenika za konačni ishod svakog rata? Na prihvativost potvrđnog odgovora na ovo pitanje navodi niz primjera iz oslobodilačkih ratova u povijesti čovječanstva. Tako, na primjer, hrabri Moskovljani 1812. odbijaju napad moćne Napoleonove armije, 1905. snažna vojska carske Rusije tripti poraze od branitelja Mandžurije, dotada nepobjedivi Hitlerovi jurišnici blvaju zaustavljeni začuđujuće hrabrom obranom Staljingrada i Leningrada, itd., itd. I zašto da tražimo primjere izvan naših prostora. U ovim teškim i sudbonosnim vremenima, dobrodošla je "duhovna" hrana braniteljima naše domovine svako podsjećanje na odlučni značaj utjecaja "ljudskog faktora" izraženog u hrabrosti i vještini ratovanja njihovih pradjedova protiv oružano i brojčano višestruko nadmoćnog Turskog imperija. Istine radi treba jasno reći: filozofski opus gospodina Descartesa u Parizu, pjesnička produkcija slavnog Goethea u Berlinu, ili pak genijalni glazbeni rad mладога Mozarta u Beču, bili bi kudikamo skromniji, a europski trolist Pariz-Berlin-Beč vjerojatno bi obilovalo visokim minaretima islamskih džamija da naši pra-pra-i šukundjedovi nisu odlučili da ne bježe pred zločnačkim hordama osvajača. Bili su nepokolebljivi, hrabri i ponosni, i ne može se olako odbaciti teza o tome da je i

čast, poštenje. To, dakako, ne možete niti zamisliti. I to je prirodno. Radí se o univerzalnim i duboko ukorijenjenim emocijama prema obitelji i domovini, kao proširenoj obitelji. Radí se o borbi za puki opstanak, radí se o tome da Hrvati nikada nisu bili agresori baš stoga što žive na prelijepoj zemlji koju mnogi priželjkaju. Ukratko, radí se o temeljnom pravu svakoga živog bića, pa tako i čovjeka, a to je PRAVO NA ŽIVOT. Ako sebe, a posebice "one" druge, podsjetimo da su i HRVATI LJUDI, onda su sva ostala naša prava i težnje izravno izvedeni iz te notorne činjenice. Naravno, stvar postaje sporna onda, i samo onda, ako se ta tvrdnja dovede u pitanje. Kako? Strategija je vrlo jednostavna i već viđena. Treba samo adaptirati monstruoznu Hitler-Goebelsovou metodologiju transformacije Židova u vječito kriva bića niže rase - i agresori genocid i osvačačko-pljačkaški pohod imaju svoj rezon, odnosno priču koja ga opravdava. I tako dolazimo do jedne od temeljnih premissa za uspjeh velikosrpskog projekta. Ona je prilično prepoznatljiva. Hrvate treba demonizirati. Iz kategorije "LJUDI" treba ih prebaciti u kategoriju "NELJUDI". To se, dakako, najučinkovitije može postići primjenjujući već provjerenu formulu FAŠISTIZACIJE cijelog naroda. Dakle, koristeći sve moguće monopole i pogodnosti 45-godišnjeg medijskog imperializma SANU-memorandumski centar za strateške poteze, upregnuo je razne miloševiče, raškoviće i karađiće i postavio im, uz ostalo, i jedan od najvažnijih ciljeva:

pojam HRVAT treba izjednačiti s pojmom USTAŠA. Ostalo je samo stvar (vojne) tehnike. I tu smo sada kod nečega što je, po meni, ključno za obranu i povijesnu opstojnost eee "tijela" koje se zove HRVATSKA. Naime, ne smijemo nasjeti na zamku tzv. svjesno induciranih ustašta. Nakon svih klanja i paljewina u Čelijama, Strugama, Četekovcima i ostalim krajevima naše domovine, dolsta valja Iskazati ogromnu snagu samokontrole prirodnog osjećaja bijesa i mržnje i NE UZVRATITI istom mjerom. No, nama to ne treba i mi to, unatoč svemu, ne činimo i nećemo činiti. Zašto? Ne zato što smo "nadluđi-dli", nego zato što nam kao izvor energije za borbu ne treba, za sve vojske inače primarna, snaga mržnje prema neprijatelju, nego nam treba baš "donsbutegljanska" snaga ljubavi prema svome i svojima i prema svemu DOBROM. Doista mi ćemo pobijediti ako uspijemo pobijediti ono prirodno zlo u sebi o kojem je nedavno govorio i fratar Martin, posvećujući krunicu jednom od hrabrih gardista. To je ono NEŠTO u strukturi motivacije našeg ratnika što čini čvrstim temelj za vjeru u našu pobjedu.

Naravno, ovo su tek neka razmišljanja o onome što čini i što bi trebalo činiti sadržaj psihologije morala ratnika na hrvatskim bojištima. Pri tome ne treba misliti da je pisac ovih redaka naivan. Sve ovo ima svoju budućnost i realnost samo ako je dobro ukomponirano s djelotvornom vojno-tehničkom i organizacijskom podrškom. I za kraj, dopustite da kao moto ovog teksta posudim savršeno izkazanu misao Vlade Gotovca u nekologu zaklani ratnicima u Borovom selu: "... Ničim ne smijemo uprljati svoju slobodu ... San protiv podlosti, hrabrost protiv strvinarstva - to je ratni raspored između Hrvatske i njezinih neprijatelja.... Tako nastaje MODERNA HRVATSKA".

KAKVA SMO MI VOJSKA

Vojničke Hrvatske vojske, dosad si vjerojatno upoznao pripadnika naše Sanitetske službe (ako ne drugačije, a ono kada Ti je zabio u ruku antitetanus injekciju). Upoznao si i pripadnike Intendantske službe - oni Te opskrbljuju opremom, hranom, cigaretama i ovom novinom. Hrvatska vojska ima i druge službe (od tehničke do prometne i glazbene). Nisu slučajno nazvane "službama" - i ime kaže kako su tu da s l u ž e. Kome? Tebi! Kao u svim modernim vojskama svijeta, njihov posao je da sve iza Tebe i oko Tebe, na Tebi i u Tebi "štima" tako da Ti svoj dio posla na bojištu obavš najbolje što znaš i možeš, jer o Tebi, Tvojoj glavi i oružju najviše toga ovisi.

Pravna služba Ti služi i za to da doznaš koja prava i obveze imаш kao pripadnik Hrvatske vojske, ali i kakva prava i obveze ima Tvoj zapovjednik prema Tebi; što smiješ, a što ne bi smio - i što čeka onoga tko učini ono što ne bi smio; kakva Ti je plaća, odnosno naknada dok si u vojsci; koja su Ti prava ako, ne daj Bože, budeš ranjen - i još mnogo toga. Dakle, prava i obveze prate Te od trenutka kada stupiš u Hrvatsku vojsku, pa sve dok se ne "skineš", pa i prije, čak i poslije.

Međutim, sva ta pravila - nazovimo ih VOJNO PRAVO - nisu neka sila iznad Tebe. Te zakone, odluke i akte napisali su i oblikovali pravni stručnjaci, a donijeli ljudi za našu obranu, sa svrhom da Hrvatska vojska ima "glavu i rep", da bude organizirana, djelatna moderna vojska u kojoj svaki naš čovjek zna svoje mjesto. Jer svima nam je jasno da ćemo samo ako budemo dobro organizirani, ako svaki pripadnik Hrvatske vojske bude znao što mu je činiti, moći osloboditi i nakon toga očuvati našu Republiku Hrvatsku.

Ovo je prvi broj "Hrvatskog vojnika" i zato treba nešto reći o osnovnim stvarima, treba dati "osnovnu kartu" Hrvatske vojske. Treba znati gdje je Tvoje mjesto u novoj Hrvatskoj vojsci.

1. Prema našem Zakonu o obrani, počevši od 8. listopada 1991. godine, oružane snage Republike Hrvatske čine jedinstvenu cjelinu i nazivaju se HRVATSKA VOJSKA. Dakle, svi ljudi koji su na bojištima diljem Hrvatske formacijski uključeni u naše

Tu su i SLUŽBE: tehnička, intendantska, sanitetska, prometna, građevinska, veterinarska, pravna, geodetska, financijska, informatička, hidrometeorološka, psihološko-propagandna, administrativna i glazbena, no o njima smo govorili u uvodu.

3. Vođenje i zapovjedanje u Hrvatskoj vojsci, kao u svakoj vojsci, ostvaruje se po načelu obvezatnog provođenja zapovijedi i naloga nadređenoga višeg zapovjednika. Svi znamo da nema vojske u svijetu u kojoj se ne sluša višeg zapovjednika, ali naš Zakon o obrani daje Ti pravo, zapravo dužnost da ne posluša službenu naredbu ili zapovijed koja je usmjerena na izdaju, rušenje ustavnog poretka, podrivanje oružanih snaga ili bilo koju protupravnu radnju koja predstavlja krivično djelo. S druge strane, zapovjednici za svoj rad, vođenje i zapovjedanje odgovaraju nadređenim zapovjednicima.

4. Vrhovni je zapovjednik oružanih snaga predsjednik republike. Uz njega i Ministarstvo obrane jest Glavni stožer koji čine naši vrhunski vojni zapovjednici i vojni stručnjaci. I oni rade prekovremeno - 24 sata na dan.

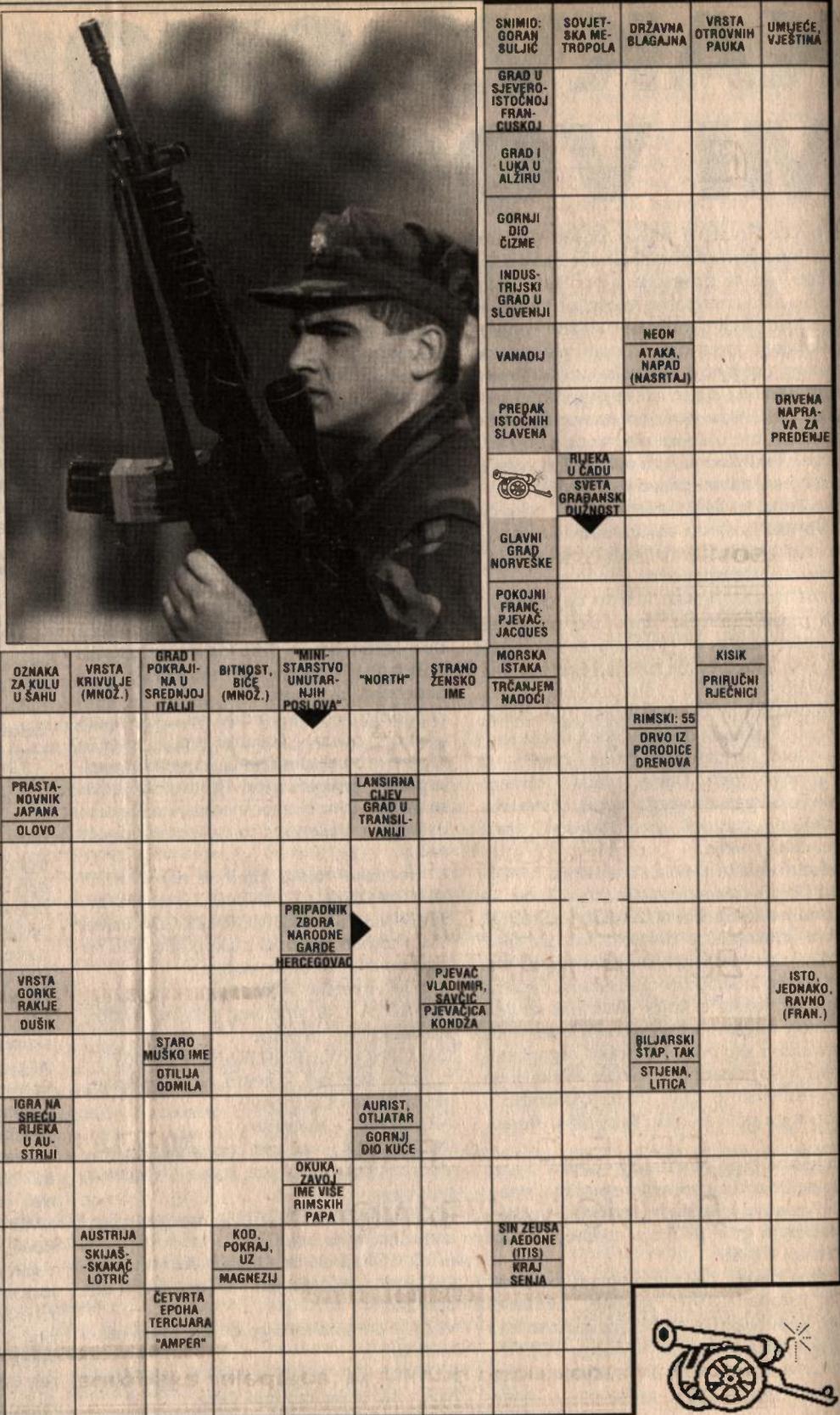
5. Znak pripadnosti oružanim snagama nove Hrvatske vojske je GRB REPUBLIKE HRVATSKE. Izrađuju se i oznake činova, oznake pripadnosti rodoma i službama, zastave jedinica... Tu su i novi nazivi časnika Hrvatske vojske. Prisegu ste dali ili je upravo dajete. Ubrzano se stvaraju Službovnik i druge potrebne stvari.

6. Na kraju - još tri poruke Pravne službe. Prva: Učinite sve da vaši momci iz Vojne policije imaju što manje posla. Uštedite njihovu energiju. Neka im ostane za one prijeko. Ovo je NAŠA vojska. Svaki od nas odgovara za sebe, za ljudе oko sebe, za civilе i za časnu, poštenu i odgovornu Hrvatsku.

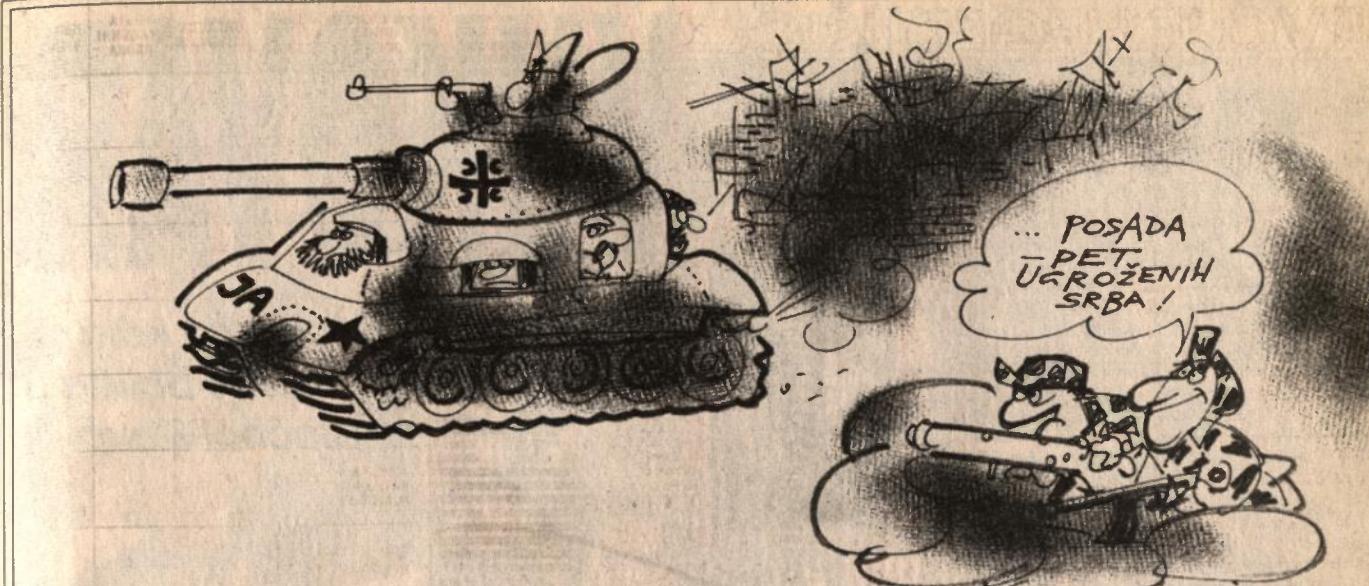
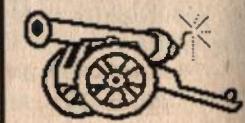
Druga: Dok ste na bojištima - nema politike, nema stranaka, nema političkih skupova. Tako je u svim vojskama zapadnog svijeta, a nije jedino u vojsci protiv koje ratujemo. Posao koji trenutno radite najadgovorniji je posao koji u jednoj državi postoji. Vi branite napadnutu domovinu i svi ste na tom jedinom, najvažnijem poslu! Prema odredbama Zakona o obrani, dok traje rat, dok smo u uniformama, SVI SMO JEDNA STRANKA. I to, prema zakonu, važi ZA SVE - za one u rovovima, u tenkovima, za topovima, za kuhićkim loncima, u Vojnoj policiji i Sigurnosno-informativnoj službi, za sve u Ministarstvu obrane i Glavnem stožeru!

Treća: Držite se! Svaki dan smo sve jači, a oni sve slabiji! A u drugome broju idemo na konkretnije pravne stvari.

AUTOR: STJEPAN DREŠIC	VRST UKUSNOG VOCA	OBAVI- JATI SE	ZAPOSTAV- LJANJE	POZNATI SOVjetski NOGOMETCI							
POKOJNI GLUMAC, LAURENČIĆ											
NOSAČ (HAMAL)											
SKRAĆENO IME ZA BRANI-SLAVA											
BAŽDARE-NI KOMAD KOVINE											
LOGOR OD SATORA, TABOR											
SEOSKO PODRUČJE (HATAR)											
POTOMAK SKITA I SARMATA, IRON	PROSJAK ARNEJ IZ "ODISEJE" ISPРЕЗАТИ										
MJESTO BLIZU OSIJEKA											
FOSFOR	GLUMICA SOMMER OBMANUTI, PREVARITI										
RIJEKA	MIROVIN, NAKNADA STRUČNJAK U AGRO-EKOLOGIJI	OZNAKA ZA XULU U ŠAHU	VRSTA KRIVULJE (MNOZ.)	GRAD I POKRAJINA U SREDNJOJ ITALIJI	BITNOST, BICE (MNOZ.)	"MINI-STARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA"	"NORTH"	ŠTRANO ZENSKO IME	MORSKA ISTAKA TRČANJEM NADOĆI	KISIK	PRIRUČNI RJEĆNICI
IZAKOV SIN IZ BIBLIJE			PRASTAVNIK JAPANA OLOVO			LANSIRNA CJEV GRAD U TRANSILVANII			RIMSKI: 55 DRVO IZ PORODICE DRENJAVA		
"ZBOR NARODNE GARDE"	HIPOTEZA GEOLOŠKA FORMACIJA U RAZVOJU ZEMLJE										
AKROB- TI NA KONOPCU											
SMRDJIVA ŠUMSKA ŽIVOTINJA			VRSTA GORKE RAKLJE DUŠIK								
BILO KOJE, IKOJE, IKAKVО											
"ENIGM. KLUB OSJEK"	PLODINA	IGRA NA SREĆU RIJEKA U AUSTRIJI									
UZAVRETI											
TALIJAN, FILMSKA KOMICARKA SILVI			AUSTRIJA SKIJAŠ-SKAKAČ LOTRić	KOD, POKRAJ, UZ MAGNEZIJ	OKUKA, ZAVOJ, IME VISE RIMSKIH PAPA	AURIST, OTIJATAR, GORNJI DIO KUĆE		SIN ZEUSA I AEDEONE (ITIS) KRAJ SENJA			
GLUMAC LEVAJ											
"DELIVERY INDICATOR GROUP"		OBJEDOVANJE, RUCANJE	ČETVRTA EPOHA TERCIJARA "AMPER"								

SNIMIO: GORAN SULIĆ	SOVJET- SKA ME- TROPOLA	DRŽAVNA BLAGAJNA	VRSTA OTROVNIH PAUKA	UMJUĆE, VJEŠTINA
GRAD U SJEVERO-ISTOČNOJ FRANCUSKOJ				
GRAD I LUKA U ALŽIRU				
GORNJI DIO ČIZME				
INDUSTRIJSKI GRAD U SLOVENIJI				
VANADIJ	NEON	ATAKA, NAPAD (NASRTAJ)		
PREDAK ISTOČNIH SLAVENA			DRVENA NAPRAVA ZA PREDENJE	
	RIJEKA U ČADU	SVETA GRABANSKI DUŽNOST		
GLAVNI GRAD NORVEŠKE				
POKOJNI FRANC, PJEVAC, JACQUES				

Glasoviti naš karikaturist, hrvatskim vojnicima za razbibrigu - i to besplatno!

Anagramna niska:

dr. Vladimir Kuterovac

SVI U OBРАNU DOMOVINE!

IĆI ĆEMO U ...

OTME BARBARIN...
BORBA, MARTINE!

NA ZAPADU NIŠTA NOVO

NACIJE SU ZA POREDAK

SVETA DUŽNOST

NEDAMO NI BOROVA!

Tko svoj želi
na svom biti
dom svoj mora
zaštiti!

ODIJELO ZA RAT

DASMO KARIKIRANO!

Odgometke: obrambeni rat; europska zajednica; maskirna odora; obrana domovine

HRVOJE HEGEDUŠIĆ: OTIĆI ĆU U VUKOVAR

Nina Ožegović

ako poznati zagrebački kantautor Hrvoje Hegedušić nikada nije bio u Vukovaru - i zbog toga žali - tom je gradu i njegovim braniteljima posvetio pjesmu u kojoj uvjerljivo tvrdi "stoji grad!" Odmah po javnom emitiranju sredinom rujna, uslijedili su telefonski pozivi i pisma zahvale. Bili su to ponajbolji dokazi da je skladba "Vukovar" doprije nadomak ratišta, ponudivši smoždenom gradu barem glazbenu podršku. Upitali smo Hrvoja Hegedušića zašto ga je nadahnuo baš Vukovar, a ne primjerice Dubrovnik ili Osijek.

- Skladba "Vukovar" nastala je početkom rujna kada se pokazalo da čovек koji brani domovinu srcem ne može izgubiti bitku protiv čelika. Iako zasad nisam bio na ratištu, shvatio sam da bilo kakav prosvjed, pismo ili pjesma vraća nadu i pokazuje gardistima da nisu sami, pa se prirodno javila potreba za glazbenim angažmanom. Glazba je moj život, moje disanje, svatko daje prema svojim mogućnostima, netko sklapa koračnice, drugi opet balade. Zalim što nisam mlađi, jer bih sigurno otišao na frontu i konkretnije se uključio. Ipak, žello bih otići da upoznam dečke i porazgovaram s njima.

- Skladba je snimljena na zajedničkoj kaseti "Moja domovina". Znate li kakav joj je bio put?

- Emitirana je neposredno poslije završetka uzbune u Zagrebu i odmah je zaživjela s osjećanjima ljudi, čak je u trenutku kritičnom za Vukovar odsvirana melodija prije radijskih vijesti. To je bio znak da Vukovar nije pao i da ne smije pasti, da je veza između glazbe, teksta i stvarnosti na fronti pogodena. Uvijek mi je prije pisanju bila važna emocija i prodiranje do humanosti, uviđej me je nadahnjivala ljubav prema ženi, čovjeku, zemlji u kojoj živim i u kojoj si rođen ... svaki umjetnik radom otkriva svoje korijene. Zato mi je draga što je i Davor Gobac napisao pjesmu, jer dečki na ratištu vjerojatno žele slušati rock and roll, nešto što nema veze s ratom i ubijanjem. Trebalo bi se ustvari staviti u položaj naših branitelja u rovovima i zapitati ih kako se osjećaju kad čuju neku pjesmu iz svoga kraja, iz mladosti. Možda ih i to motivila! Cuo sam da dečki u pauzama između bitaka pjevaju pjesmu "Dalmacija u mom oku", ono što su pjevali i kod kuće. To je znakovito i mnogo govorilo o njihovim potrebama.

- Raspjevalli su se mnogi, pa se može govoriti o fenomenu domovinskih pjesama. Možete li to komentirati?

- Ljudi to žele slušati, pa je logično da se rodila umjetnost iz ratnih uvjeta. Dakako, ima tu i kampačkog ponašanja. Primjerice, kad uređenci naručuju određene skladbe ili kada skladatelji pišu koračnice kako bi vedrim poletnim ritmom okupili ljudi i dall im snagu. Mnoge će se brzo zaboraviti jer su bile samo odraž. I to je dobro. Kad sve ovo prođe, ne bih htio čuti niti jednu od pjesama koje bi me podsjetile na rat, na ovo užasno vrijeme. Nádam se da će se mijenjati i glazbena špica tv-dnevnika, jer nas ispunjava nelagdom.

- Radite li nešto novo?

- Dobio sam sjajan kajkavski tekst "Nigdar više prijatelj", pa će ga vjerojatno uglazbiti. Bogat je zagorskom ironijom, sočan i jedak... baš mi se svidio. Osim toga, obnovio sam svoje pjesme "Slavonska balada" i "Razgovara zemlja stara", nastale prije 20 i više godina, koje su i danas aktualne.

VUKOVAR

Kako je nastala pjesma koja se emitira uz vijesti s bojišta u Istočnoj Slavoniji

25. 1. 1991
telet i glazba H. Hegedušić

VUKOVAR

GRAD! POD KIČOM ČELIKA OGNA I SMRTI GDE PAKLENA SILA SUO ZADNJI PREV UČI
STOJI GRAD! STO — JI GRAD!

NEĆAN KO NAROD PONOSNI STOJI I POSLEDJAJE DANJE ĐUŽMANU BROJ: VUKOVAR!

(ZBOR) VUKOVAR! iz MAJČINOG KRICA SLUDOM SE RADA I USKORO DJELA ZAPLOVIT ĆE ZABA DO
SUNCA H⁴ A E
iz KRVI I BOLA NIČAKI ĆE CVJEĆE I NRADA NAOČI ZABORAVIT NEĆE
VUKOVAR! STO — JI GRAD?

E H⁴ FINE

DA CAPO AL FINE

HRVATSKI BAND AID

PEPSI-COLA

INKA

TONIC WATER

OSVJEŽAVAJUĆE BEZALKOHOLNO PIĆE OD BIJELIH EKSTAKATA

BADEL - BAP

**DOBRO
JE ČINITI
DOBRO!**

BADEL - BAP

Poduzeće za proizvodnju
i promet bezalkoholnih
pića s p. o.
Zagreb, Borongajska bb

NARANČA

VOĆKO

VOĆNI SOK

MARELICA
JABUKA

Nara

